

Nr 37.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till allmän ordningsstadga, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 16 mars 1956 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 143, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll

dels velat inhämta riksdagens yttrande över ett vid propositionen fogat förslag till allmän ordningsstadga;

dels, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1) lag om allmänna sammankomster; och

2) lag om skyldighet att renhålla gata m. m.;

dels föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1) lag angående ändring i lagen den 18 december 1953 (nr 754) om införande av kommunallagen; och

2) lag angående ändrad lydelse av 16 § lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket;

dels ock velat inhämta riksdagens yttrande över ett vid propositionen likaledes fogat förslag till förordning om ändring i förordningen den 22 juni 1911 (nr 71 s. 1) angående biografföreställningar.

De vid propositionen fogade författningsförslagen är av följande lydelse:

1) Förslag

till

Allmän ordningsstadga

Härigenom förordnas som följer.

Inledande bestämmelse

1 §.

Med allmän plats förstås i denna stadga gata, torg, park och annan plats, som enligt fastställd stadsplan eller byggnadsplan utgör allmän plats och som upplåtits för avsett ändamål, för allmänheten tillgänglig del av hamn-

1 — Bihang till riksdagens protokoll 1956. 9 saml. 1 avd. Nr 37

område samt allmän väg ävensom annat område, som är upplåtet till eller eljest nyttjas för allmän samfärdsel.

I lokal ordningsstadga må bestämmas, att andra till allmänt begagnande upplåtna områden än nyss sagts vid tillämpningen av allmänna ordningsföreskrifterna i denna stadga ävensom av föreskrift i lokal ordningsstadga skola vara likställda med allmän plats.

Allmänna ordningsföreskrifter

2 §.

Allmän plats inom stadsplanlagt område i stad, köping och annat samhälle, där byggnadslagens bestämmelser för stad äga tillämpning, må icke begagnas för upplag eller avstjälpling eller tagas i anspråk för försäljningsstånd, ställningar och dylikt, såframt ej tillstånd därtill lämnats av polismyndigheten eller, såvitt angår upplåtelse för försäljningsändamål, i Stockholm av överståthållarämbetet. Ej heller eljest må allmän plats, som nyss nämnts, utan sådant tillstånd nyttjas på sätt som icke överensstämmer med det ändamål för vilket den upplåtits eller anvisats eller som ej är allmänt vedertaget. Vad sålunda stadgas om ianspråktagande av allmän plats för försäljningsändamål skall dock icke gälla i fråga om salutorg och liknande plats som i vederbörlig ordning upplåtits till allmän försäljningsplats.

Innan tillstånd meddelas, skall yttrande inhämtas från den kommunala nämnd eller styrelse, som kommunen bestämt. Därest denna avstyrker, må tillstånd ej meddelas.

I fråga om allmänna vägar skall vad i första stycket sägs äga tillämpning endast såvitt avser åtgärd, som ej är reglerad i lagen om allmänna vägar.

3 §.

Allmän plats, som i 2 § första stycket sägs, skall genom tjänliga renhållningsåtgärder, genom snöröjning jämte undanskaffande av snö och is ävensom genom sandning eller annan åtgärd till motverkande av halka hållas i sådant skick, som med hänsyn till ortsförhållandena, platsens belägenhet inom samhället och omständigheterna i övrigt tillgodoser skäligen anspråk.

Till renhållning hänföres sopning, bortförande av orenlighet och nedskräpande föremål ävensom av sand som påförts till motverkande av halka, rensning och upptining av rännstensbrunn, borttagande av ogräs samt annan med de nu nämnda jämförlig åtgärd.

Angående fullgörandet av renhållningsskyldighet, som nu sagts, är stadgat i lagen om skyldighet att renhålla gata m. m.

4 §.

Byggnader samt ställningar, skyltar och andra liknande anordningar skola ägnas sådan tillsyn att fara icke uppkommer för dem som färdas eller uppehålla sig å allmän plats. Snö och is, som genom ras kan vålla olycksfall för sådan vägtrafikanter, skall avlägsnas från tak, rännor och dylikt.

5 §.

Den som upptager vak eller isränna, verkställer schaktning eller grävning eller utför annat liknande arbete, vilket med hänsyn till platsens belägenhet och omständigheterna i övrigt medför fara för annan, är skyldig vidtaga de åtgärder som erfordras till förebyggande av faran.

Vid brunnar skola vidtagas sådana skyddsanordningar, som med hänsyn till platsens belägenhet och övriga omständigheter kunna anses påkallade.

6 §.

Inom stadsplanelagt område i stad, köping och annat samhälle, där byggnadslagens bestämmelser för stad äga tillämpning, må sprängning, fyrverkeri och skjutning med eldvapen ej äga rum utan tillstånd av poliskammaren, där sådan finnes, och eljest av polischefen i orten.

Den som ej fyllt sexton år må ej heller inom område, som nyss nämnts, utan sådant tillstånd för skjutning utomhus begagna luft- eller fjäderbössor eller luft- eller fjäderpistoler, med vilka kulor, hagel eller andra projektiler kunna utskjutas.

Skjutbana, som ej hör till krigsmakten, må icke tagas i bruk innan den godkänts av myndighet, som i första stycket sägs.

7 §.

De ytterligare föreskrifter i avseende å den allmänna ordningen, som för kommun eller del därav finnas erforderliga och ej angå förhållanden, om vilka annorledes är bestämt, meddelas i lokal ordningsstadga.

Vid meddelande av sådan föreskrift skall tillses att därigenom icke lägges onödigt tvång på allmänheten eller eljest göres obefogad inskränkning i den enskildes frihet.

8 §.

För särskilda fall äger poliskammaren, där sådan finnes, och eljest polischefen i orten meddela de ordningsföreskrifter som finnas erforderliga med avseende å handel och därmed jämförlig hantering, som bedrivs utomhus å allmän plats eller angränsande område, samt annan verksamhet eller annat förehavande, som äger rum å allmän plats och ej är att hänföra till offentlig tillställning eller allmän sammankomst. Dylika föreskrifter må avse jämväl användande av badplats eller lägerområde, vartill allmänheten äger tillträde, samt hållande av lokal eller plats för sport, spel eller liknande. Vid meddelande av föreskrifter skall iakttagas vad i 7 § andra stycket sägs.

När så befinnes påkallat med hänsyn till den allmänna ordningen, må nämnda myndighet förbjuda verksamhet eller förehavande, som i första stycket sägs, samt påbjuda borttagande av försäljningsstånd, ställning och dylikt som utan tillstånd anbringats å eller invid allmän plats.

Visar sig behov föreligga av allmänna föreskrifter i sådant eller annat hänseende, skall myndigheten göra anmälan därom till kommunens fullmäktige.

Offentliga tillställningar

9 §.

Med offentlig tillställning avses teaterföreställning, konsert, tävling och uppvisning i sport och idrott, danstillställning, biografföreställning, cirkusföreställning, tivoli- och marknadsnöjen, festtåg samt tillställning av annat slag, som anordnas för allmänheten och som icke avses i lagen om allmänna sammankomster.

Såsom offentlig skall anses jämväl tillställning, till vilken tillträde är beroende av medlemskap i viss förening eller av inbjudning, därest tillställningen uppenbarligen utgör del av rörelse, som föreningen eller inbjudaren driver uteslutande eller väsentligen för anordnande av dylika tillställningar, eller vilken eljest, såsom med avseende å omfattningen av den krets som äger tillträde eller de villkor under vilka tillträde lämnas, är att jämställa med tillställning till vilken allmänheten har tillträde.

10 §.

Å juldagen, långfredagen och påskdagen efter klockan sex på morgonen må icke anordnas offentlig tillställning. Länsstyrelsen äger dock medgiva undantag för tillställning, vars innehåll och syfte kan anses förenligt med högtidens helgd.

11 §.

Därest det med hänsyn till krig, krigsfara eller andra sådana utomordentliga förhållanden eller farsot finnes påkallat, äger Konungen, eller efter Konungens bemyndigande, länsstyrelsen förordna, att offentlig tillställning icke må hållas inom visst län eller del därav.

12 §.

Å allmän plats må offentlig tillställning ej anordnas utan tillstånd av polismyndigheten.

Sådant tillstånd fordras även eljest för anordnande av offentlig dans- tillställning, cirkusföreställning, tivoli- och marknadsnöjen samt därmed jämförlig nöjeställning ävensom tävling och uppvisning i motorsport samt professionell boxning och brottning.

13 §.

Vill någon i stad eller köping anordna annan offentlig tillställning än sådan för vilken fordras tillstånd, skall därom göras anmälan till polismyndigheten.

Om det finnes erforderligt för ordningens upprätthållande, må länsstyrelsen förordna, att vad som föreskrivits för stad och köping skall gälla även inom annan kommun eller del därav; tillställningar som hållas inomhus må därvid undantagas.

Befrielse från anmälningsskyldighet må av polismyndigheten, i den mån det kan ske utan fara för ordning och säkerhet, medgivnas sammanslutning eller annan anordnare beträffande tillställningar av visst slag.

14 §.

Ansökan om tillstånd att anordna offentlig tillställning skall göras skriftligen i god tid före tillställningen och om möjligt å sådan tid, att ansökan är polismyndigheten tillhanda senast å femte dagen före tillställningen. Ansökan skall innehålla uppgift angående anordnaren, tid och plats för tillställningen samt dennas art och huvudsakliga utformning. Erfordras utöver vad ansökan innehåller ytterligare uppgifter, äger polismyndigheten förelägga anordnaren att inkomma med upplysningar eller ock själv föranstalta om utredning. För undersökning som kräver särskild fackkunskap må på anordnarens bekostnad anlitas sakkunnig.

Ej må, utom då medgivande enligt 10 § eller 21 § första stycket påkallas, föreläggande avse skyldighet att tillhandahålla handling angående eller redogörelse för innehållet i dramatisk eller annan muntlig framställning som är avsedd att förekomma vid tillställningen.

Om beslut i anledning av ansökan skall meddelas skriftligt besked. Innebär beslutet att tillställning ej må äga rum, skola skälen därtill angivas.

15 §.

Anmälan om offentlig tillställning skall göras skriftligen eller muntligen och om möjligt å sådan tid, att den är polismyndigheten tillhanda senast å tredje dagen före tillställningen.

Anmälan skall innehålla uppgift angående anordnaren, tid och plats för tillställningen samt dennas art och huvudsakliga utformning. Där så erfordras må polismyndigheten förelägga anordnaren att inkomma med närmare upplysningar i nämnda hänseenden.

16 §.

Anordnaren har att svara för att god ordning råder vid tillställningen samt är pliktig ställa sig till efterrättelse de föreskrifter med avseende å ordning och säkerhet som polismyndigheten meddelar. Envar som åsidosätter sådan föreskrift må avvisas.

Vid offentlig tillställning, som äger rum inomhus eller utomhus inom inhägnat område, må rusedrycker ej förtäras annat än i samband med tilllåten utskänkning därav, såvida ej polismyndigheten med hänsyn till särskilda omständigheter det medgiver.

Vid meddelande av föreskrifter, som i första stycket avses, skall iakttagas, att anordnaren ej åsamkas onödig kostnad eller tillställningens hållande eljest onödigt försvåras.

17 §.

Anordnaren må av polismyndigheten åläggas bekosta sådan ordningshållning genom polispersonal eller förordnade ordningsvakter som äger rum inom lokal eller plats, där offentlig tillställning hålles, samt vid ingångarna och särskilda parkeringsplatser.

Annan ordningshållning genom polispersonal må anordnaren ej åläggas bekosta, med mindre länsstyrelsen med hänsyn till omständigheterna det medgiver.

Ombesörjes polisbevakning, som anordnaren enligt vad nu sagts må åläggas bekosta, av polispersonal, gäller i fråga om ersättningsskyldighet till statsverket eller polisdistriktet vad därom i vederbörlig ordning blivit bestämt.

18 §.

Tillträde till offentlig tillställning må icke förvägras polischefen i orten, annan som företräder polismyndigheten eller polisman som beordrats närvara därvid.

Polismyndigheten äger föreskriva, att den som av annan myndighet därtill utses skall äga närvara vid tillställningen.

19 §.

Polischefen äger inställa eller upplösa offentlig tillställning, om den hålles i strid mot 10 eller 11 § eller om beslut meddelats att tillställningen ej må äga rum. Rätt att upplösa tillställning föreligger jämväl om vid densamma förekommer något som strider mot lag eller om tillställningen föranleder oordning eller fara för de tillstädesvarande samt andra åtgärder visat sig otillräckliga för att förebygga fortsatt lagstridigt förfarande, återställa ordningen eller bereda skydd för de tillstädesvarande.

Befogenhet att upplösa tillställning må av polischefen uppdragas åt polisman som beordras att närvara vid tillställningen. Där ej särskilda skäl föranleda undantag, må sådan befogenhet endast anförtros polisman som innehar befälsställning.

20 §.

Polismyndigheten äger förbjuda förnyande av offentlig tillställning, som åsyftar eller innebär något som strider mot lag. Sådant förbud må ock meddelas om tillställningen visat sig föranleda oordning eller fara för de

tillstädesvarande och detta ej kan förebyggas genom ordningsföreskrifter eller andra åtgärder.

21 §.

Barn under femton år må ej medverka vid offentlig teaterföreställning, cirkusföreställning, tivoli- och marknadsnöjen eller därmed jämförlig offentlig tillställning. Länsstyrelsen och i Stockholm poliskammaren äger dock medgiva undantag om deltagandet kan anses icke menligt inverka på barnets andliga eller fysiska hälsa.

Vid offentlig tillställning må ej förekomma hypnotiska eller därmed likartade experiment, med mindre medicinalstyrelsen funnit det kunna ske utan våda.

Beträffande biografföreställning, tävling med fordon å väg, tävling eller uppvisning med luftfartyg samt tillställning, som anordnas av eller vid vilken skall medverka utlänning eller i utlandet bosatt svensk medborgare, skall utöver bestämmelserna i denna stadga iakttagas vad om dylik tillställning är särskilt föreskrivet.

22 §.

I lokal ordningsstadga må bestämmas vilka föreskrifter som i allmänhet skola meddelas beträffande tillträde till offentlig tillställning och den ordning som skall iakttagas vid sådan tillställning.

Särskilda bestämmelser

23 §.

Lokal ordningsstadga antages av kommunens fullmäktige på förslag av eller efter hörande av de myndigheter, vilkas verksamhetsområden beröras därav. Finner länsstyrelsen lokal ordningsstadga påkallad, har länsstyrelsen att därom göra anmälan till fullmäktige.

Fullmäktiges beslut om antagande av lokal ordningsstadga skall underställas länsstyrelsens prövning. Vägras fastställelse, skola skälen därtill angivas. Underlåta fullmäktige att antaga lokal ordningsstadga av innehåll, som länsstyrelsen finner erforderligt, äger länsstyrelsen förordna i ämnet men skall i så fall underställa sitt beslut Konungens prövning.

Vad här stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om ändring eller upphävande av lokal ordningsstadga.

24 §.

Då lokal ordningsstadga eller ändring eller upphävande därav fastställts, skall länsstyrelsen på kommunens bekostnad ofördröjligen införa beslutet i länskungörelserna.

Det åligger kommunens styrelse ombesörja, att kungörelse om beslutet anslås samt införes i den eller de tidningar, där kommunala meddelanden inlagas, och att tryckta exemplar av stadgan finnas att tillgå för allmänheten.

25 §.

Förekommer behov av reglementen eller taxor för åkare, spårvägsföretag, stadsbud, bärarelag eller dylikt, utfärdas sådana av länsstyrelsen efter hörande av kommunens fullmäktige, där ej annorlunda är föreskrivet.

26 §.

Vid handläggningen av ärenden enligt denna stadga skall polismyndigheten samråda med annan myndighet som beröres av ärendet. I frågor som avse offentliga nöjestillställningar skall polismyndigheten samråda med myndigheter vilkas verksamhet berör barnavård, undervisning och nykterhetsvård. Samarbete bör också upprätthållas med polismyndigheterna inom angränsande polisdistrikt.

Innan åtgärd, som berör polismyndighetens verksamhetsområde, av annan myndighet vidtages, skall samråd äga rum med polismyndigheten.

Vad i denna paragraf sägs om polismyndighet skall i stad, där magistraten eller kommunalborgmästaren är polismyndighet, gälla jämväl polischefen.

27 §.

Mot beslut som myndighet meddelat på grund av denna stadga eller lokal ordningsstadga må talan föras genom besvär, om beslutet fattats av länsstyrelse, hos Konungen och eljest hos länsstyrelsen.

Beslut som på grund av denna stadga eller lokal ordningsstadga meddelas av länsstyrelse eller polismyndighet eller polischefen i stad, där denne ej är polismyndighet, skall utan hinder av besvär lända till efterrättelse, såvida ej annorlunda förordnas.

28 §.

Bryter någon mot bestämmelserna i 2—6 §§ eller underlåter någon att hörsamma föreskrift, förbud eller påbud som meddelats med stöd av 8 § denna stadga eller bryter någon mot bestämmelse i lokal ordningsstadga eller i reglemente eller taxa som avses i 25 §, straffes med böter, högst trehundra kronor. Har förseelsen avsett åliggande av större vikt eller har därigenom förorsakats avsevärd skada eller olägenhet, skola dagsböter ådömas.

Handlar barn, som ej fyllt femton år, i strid mot bestämmelserna i 6 § första eller andra stycket, skall den som har vårdnaden om barnet straffas på sätt i första stycket denna paragraf sägs, därest han icke gjort vad på honom ankommit för att förhindra förseelsen.

29 §.

Med dagsböter straffes

1) den som anordnar offentlig tillställning utan att hava erhållit tillstånd, där sådant erfordras, eller som anordnar offentlig tillställning i strid mot förbud enligt 10 eller 11 §;

2) den som fortsätter offentlig tillställning sedan beslut meddelats om dess upplösning eller i strid mot förbud enligt 20 § förnyar offentlig tillställning;

3) den som anordnar offentlig tillställning, varom anmälan skall ske, utan att anmälan blivit rätteligen gjord, eller som, då polismyndigheten medgivit befrielse från anmälningsskyldighet, icke ställer sig till efterrättelse för befrielsen stadgat villkor;

4) den som lämnar oriktig uppgift eller underlåter att meddela begärd uppgift angående förhållande, varom polismyndigheten äger infordra upplysning;

5) den som icke efterkommer av polismyndigheten för offentlig tillställning meddelade föreskrifter; samt

6) den som bryter mot bestämmelserna i 21 § första eller andra stycket.

Vid förseelse mot 21 § första stycket skall jämväl den som har vårdnaden om barnet straffas på sätt i första stycket denna paragraf sägs, därest han icke gjort vad på honom ankommit för att förhindra förseelsen.

Den som bryter mot bestämmelsen i 16 § andra stycket straffes, där ej gärningen är belagd med straff i annan författning, med böter, högst trehundra kronor.

Försummelse i fråga om anmälningsskyldighet eller med avseende å uppgiftsskyldighet beträffande tillställning som må hållas utan tillstånd skall dock ej föranleda ansvar, om försummelsen med hänsyn till omständigheterna kan anses ursäktlig och ej vållat någon olägenhet, samt ej heller om tillställningen icke kommit till stånd.

30 §.

Har anordnare av offentlig tillställning begått överträdelse som i 29 § avses, må, efter ty prövas skäligt, förklaras förverkat till kronan vad som uppburits i avgifter eller eljest i ersättning för beivrande av tillställningen. Har vederlaget utgått i annat än penningar och finnes det ej i behåll, må i stället värdet förklaras förverkat.

31 §.

Har någon underlåtit att utföra arbete eller vidtaga annan åtgärd, som åligger honom enligt denna stadga eller lokal ordningsstadga eller med stöd av sådan stadga meddelad ordningsföreskrift, och fullgör han icke genast efter därom erhållen tillsägelse vad han försummat eller kan han icke anträffas med sådan tillsägelse, äger polismyndigheten förelägga vite eller, där så anses nödigt, låta verkställa arbetet eller åtgärden på den försumliges bekostnad.

Vad i denna paragraf sägs om polismyndighet skall i stad, där magistraten eller kommunalborgmästaren är polismyndighet, avse jämväl polischefen.

32 §.

Med polismyndighet avses i denna stadga i stad med poliskammare denna och i annan stad magistrat eller kommunalborgmästare samt i övriga delar av riket polischefen i orten, dock att stadsfullmäktige äga besluta att polischefen i orten skall vara polismyndighet i stället för magistrat eller kommunalborgmästare.

Övergångsbestämmelser

33 §.

Denna stadga träder i kraft den 1 januari 1958.

Genom stadgan upphävas, utom vad angår sådan sammankomst, varå lagen om allmänna sammankomster äger tillämpning,

ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 (nr 22) med undantag för § 14 andra stycket,

förordningen den 10 december 1897 (nr 115) angående förbud mot barns användande vid offentliga förevisningar,

förordningen den 26 maj 1916 (nr 199) angående offentliga föreställningar i hypnotism m. m.,

kungörelsen den 10 juni 1932 (nr 198) angående tillämpning för riket i dess helhet av vissa bestämmelser i ordningsstadgan,

förordningen den 10 juni 1932 (nr 200) angående utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i § 13 nämnda stadga m. m.,

kungörelsen den 28 maj 1943 (nr 266) angående förbud mot offentliga nöjestillställningar m. m. på vissa kyrkliga högtidsdagar,

så ock vad i övrigt finnes i allmän författning eller lokala ordningsstadgar eller andra särskilda föreskrifter stridande mot bestämmelserna i denna stadga.

Där i lag eller eljest förekommer hänvisning till föreskrift, som ersatts genom bestämmelse i denna stadga, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

34 §.

Vad i denna stadga föreskrives angående antagande av lokal ordningsstadga skall äga tillämpning redan före den 1 januari 1958, dock att sådan stadga ej må träda i kraft förrän nämnda dag.

35 §.

Från och med den 1 januari 1958 intill dess annorlunda förordnas skall i stället för bestämmelsen i § 14 andra stycket ordningsstadgan för rikets städer gälla följande.

Inom tätbebyggd del av stad, köping och annat samhälle, där byggnadslagens bestämmelser för stad äga tillämpning, skola gårdar, portgångar och

andra dylika till byggnader hörande yttre utrymmen hållas i snyggt och för sundheten tillfredsställande skick. Den som försummar att fullgöra sitt åliggande härutinnan, straffes med böter, högst trehundra kronor.

2) **Fö r s l a g**
till
L a g
om allmänna sammankomster

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Denna lag äger tillämpning å allmän sammankomst som hålles för överläggning, opinionsyttring eller upplysning i allmän eller enskild angelägenhet, eller som är att hänföra till föreläsning eller föredrag för undervisning eller meddelande av allmän eller medborgerlig bildning eller till religionsövning.

Såsom allmän skall anses sammankomst som anordnas för allmänheten eller till vilken allmänheten äger tillträde eller som, med hänsyn till de villkor under vilka tillträde lämnas, är att jämställa med sammankomst som nyss sagts.

Bestämmelserna skola gälla även om vid sammankomsten förekomma mindre inslag som avse underhållning eller förströelse.

2 §.

Därest det med hänsyn till krig, krigsfara eller andra sådana utomordentliga förhållanden eller farsot finnes påkallat, äger Konungen eller efter Konungens bemyndigande länsstyrelsen förordna, att allmän sammankomst icke må hållas inom visst län eller del därav.

3 §.

Utan tillstånd av polismyndigheten må allmän sammankomst ej hållas å gata, torg, park eller annan plats, som enligt fastställd stadsplan eller byggnadsplan utgör allmän plats och som upplåtits för avsett ändamål, å sådan del av hamnområde som är tillgänglig för allmänheten eller å allmän väg eller annat område som är upplåtet till eller eljest nyttjas för allmän samfärdsel.

Vid prövning huruvida tillstånd bör meddelas, skall beaktas vikten ur allmän synpunkt av att församlingsfriheten upprätthålles.

4 §.

Vill någon i stad eller köping anordna allmän sammankomst å annan plats utomhus än i 3 § sägs, skall anmälan därom göras till polismyndigheten.

Om det finnes oundgängligen erforderligt för ordningens upprätthållande, må länsstyrelsen förordna, att vad sålunda föreskrivits för stad och köping skall gälla även inom annan kommun eller del därav, så ock att i stad, köping eller annan kommun eller del därav anmälningsskyldighet skall föreligga även beträffande allmänna sammankomster som hållas inomhus, dock med undantag för sådana som äro att hänföra till religionsövning eller föreläsning vid läroanstalt eller föreläsning eller föredrag i folkbildande syfte.

Befrielse från anmälningsskyldighet må av polismyndigheten, i den mån det kan ske utan fara för ordning och säkerhet, medgivnas sammanslutning, samfund eller annan anordnare beträffande sammankomster av visst slag.

5 §.

Ansökan om tillstånd att anordna allmän sammankomst skall göras skriftligen i god tid före sammankomsten och om möjligt å sådan tid att ansökan är polismyndigheten tillhanda senast å femte dagen före sammankomsten. Ansökan skall innehålla uppgift angående anordnaren, tid och plats för sammankomsten samt dennas art och huvudsakliga utformning.

Erfordras utöver vad ansökan innehåller ytterligare uppgifter, äger polismyndigheten förelägga anordnaren att inkomma med upplysningar eller ock själv föranstalta om utredning. Ej må föreläggande avse skyldighet att tillhandahålla handling angående eller redogörelse för innehållet i föredrag, tal eller annan muntlig framställning som är avsedd att förekomma vid sammankomsten.

Om beslut i anledning av ansökan skall meddelas skriftligt besked. Innebär beslutet att sammankomst ej må äga rum, skola skälen därtill angivas.

6 §.

Anmälan om allmän sammankomst skall göras skriftligen eller muntligen och om möjligt å sådan tid att den är polismyndigheten tillhanda senast å tredje dagen före sammankomsten.

Anmälan skall innehålla uppgift angående anordnaren, tid och plats för sammankomsten samt dennas art och huvudsakliga utformning. Där så erfordras må polismyndigheten förelägga anordnaren att inkomma med närmare upplysningar i nämnda hänseenden.

7 §.

Anordnaren har att svara för att god ordning råder vid sammankomsten samt är pliktig att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter med avseende å ordning och säkerhet som polismyndigheten meddelar. Envar som åsidosätter sådan föreskrift må avvisas.

Vid meddelande av föreskrifter skall iakttagas att anordnaren ej åsamkas onödig kostnad eller sammankomstens hållande eljest onödigt försvåras.

8 §.

Anordnaren må ej åläggas bekosta ordningshållning vid allmän sammankomst genom polispersonal eller förordnade ordningsvakter.

9 §.

Tillträde till allmän sammankomst må icke förvägras polischefen i orten, annan som företräder polismyndigheten eller polisman som beordrats närvara.

Polismyndigheten äger föreskriva, att den som av annan myndighet därtill utses skall äga närvara vid sammankomsten.

10 §.

Polischefen äger inställa eller upplösa allmän sammankomst, om den hålles i strid mot 2 § eller om beslut meddelats att sammankomsten ej må äga rum. Rätt att upplösa sammankomst föreligger jämväl, om vid densamma förekommer något som strider mot lag eller om sammankomsten föranleder svårare oordning eller avsevärd fara för de tillstädesvarande samt andra åtgärder visat sig otillräckliga för att förebygga fortsatt lagstridigt förfarande, återställa ordningen eller bereda skydd för de tillstädesvarande.

Befogenhet att upplösa sammankomst må av polischefen uppdragas åt polisman som beordras att närvara vid sammankomsten. Där ej särskilda skäl föranleda undantag, må sådan befogenhet endast anförtros polisman som innehar befälsställning.

11 §.

Polismyndigheten äger förbjuda förnyande av allmän sammankomst, som åsyftar eller innebär något som strider mot lag. Sådant förbud må ock meddelas om sammankomsten visat sig föranleda svårare oordning eller avsevärd fara för de tillstädesvarande och detta ej kan förebyggas genom ordningsföreskrifter eller andra åtgärder.

12 §.

Vid allmän sammankomst, som ej utgör led i undervisningen vid högre läroanstalt, må ej förekomma hypnotiska eller därmed likartade experiment, med mindre medicinalstyrelsen funnit det kunna ske utan våda.

Beträffande filmförevisning vid allmän sammankomst, så ock beträffande allmän sammankomst, som anordnas av utlänning eller därvid utlänning skall medverka, skall utöver bestämmelserna i denna lag iakttagas vad där-om är särskilt stadgat.

13 §.

Mot beslut som myndighet meddelat på grund av denna lag må talan föras genom besvär, om beslutet fattats av länsstyrelse, hos Konungen och eljest hos länsstyrelsen.

Beslut som på grund av denna lag meddelas av länsstyrelse eller polismyndighet eller polischefen i stad, där denne ej är polismyndighet, skall utan hinder av anförda besvär lända till efterrättelse, där ej annorlunda förordnas.

14 §.

Med polismyndighet avses i denna lag i stad med poliskammare denna och i annan stad magistrat eller kommunalborgmästare samt i övriga delar av riket polischefen i orten, dock att stadsfullmäktige äga besluta att polischefen i orten skall vara polismyndighet i stället för magistrat eller kommunalborgmästare.

15 §.

Med dagsböter straffes

1) den som anordnar allmän sammankomst utan att hava erhållit tillstånd, där sådant erfordras, eller som anordnar sammankomst i strid mot förbud enligt 2 §;

2) den som fortsätter allmän sammankomst sedan beslut meddelats om dess upplösning eller i strid mot förbud enligt 11 § förnyar allmän sammankomst;

3) den som anordnar allmän sammankomst, varom anmälan skall ske, utan att anmälan blivit rätteligen gjord eller som, då polismyndigheten medgivit befrielse från anmälningsskyldighet, icke ställer sig till efterrättelse för befrielsen stadgat villkor;

4) den som lämnar oriktig uppgift eller underlåter att meddela begärd uppgift angående förhållande, varom polismyndigheten äger infordra upplysning;

5) den som icke efterkommer av polismyndigheten för allmän sammankomst meddelade föreskrifter; samt

6) den som bryter mot bestämmelsen i 12 § första stycket.

Försummelse i fråga om anmälningsskyldighet eller med avseende å uppgiftsskyldighet beträffande sammankomst som må hållas utan tillstånd skall dock ej föranleda ansvar, om försummelsen med hänsyn till omständigheterna kan anses ursäktlig och ej vållat någon olägenhet, samt ej heller om sammankomsten icke kommit till stånd.

16 §.

Har anordnare av allmän sammankomst begått överträdelse som i 15 § avses, må, efter ty prövas skäligt, förklaras förverkat till kronan vad som uppburits i avgifter eller eljest i ersättning för beivrande av sammankomsten. Har vederlaget utgått i annat än penningar och finnes det ej i behåll, må i stället värdet förklaras förverkat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1958.

Genom lagen upphävas

dels, såvitt angår sammankomst som i lagen avses, § 13 ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 (nr 22), förordningen den 26 maj 1916 (nr 199) angående offentliga föreställningar i hypnotism m. m. och förordningen den 10 juni 1932 (nr 200) angående utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i § 13 nämnda stadga m. m.,

dels 4 § b) lagen den 30 juni 1948 (nr 451) angående införande av lagen om ändring i strafflagen m. m.,

dels ock vad i övrigt finnes i lag eller särskild författning eller i lokal ordningsstadga eller andra särskilda föreskrifter stridande mot bestämmelserna i denna lag.

Där i lag eller eljest förekommer hänvisning till stadgande, som ersatts genom bestämmelse i denna lag, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

3) Förslag

till

L a g

om skyldighet att renhålla gata m. m.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Renhållning i stad inom område, för vilket stadsplan fastställts, av gata, torg, park och annan sådan allmän plats samt allmän väg åvilar staden. Samma lag vare beträffande snöröjning jämte undanskaffande av snö och is ävensom sandning eller annan åtgärd till motverkande av halka i den mån ej åtgärden ankommer på kronan såsom väghållare.

I fråga om annan i stadsplan ingående mark i stad än i första stycket sägs, som är upplåten till eller eljest nyttjas för allmän samfärdsel, åvilar där avsedd skyldighet, vilken ej skall fullgöras av kronan eller staden såsom väghållare, den som enligt gällande föreskrifter eller överenskommelse eller av ålder svarar för densamma.

2 §.

Ägare av fastighet inom område, som i 1 § första stycket sägs, må genom beslut av stadsfullmäktige åläggas att fullgöra skyldighet som i nämnda paragraf avses, såvitt angår gångbana eller annat för gångtrafiken erforderligt utrymme utanför fastigheten. Beslutet skall underställas Konungens prövning, såframt på fastighetsägare lägges skyldighet som tidigare icke ålegat honom.

Med fastighets ägare skall jämföras den som enligt kommunalskattelagen i ägares ställe har skatteplikt för fastigheten.

3 §.

När särskilda skäl föranleda därtill må Konungen, på hemställan av stadsfullmäktige, medgiva att i fråga om fullgörandet av i 1 § avsedda skyldigheter viss annan ordning skall gälla för staden än som föreskrives i denna lag.

4 §.

Vad i denna lag är stadgat skall äga motsvarande tillämpning för köping ävensom annat samhälle, där bestämmelserna för stad i byggnadslagen den 30 juni 1947 skola tillämpas. I sådant samhälle äger den myndighet som eljest utövar samhällets beslutanderätt den befogenhet som i stad tillkommer stadsfullmäktige.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1958.

Genom denna lag upphäves vad som i lokala stadgar eller andra särskilda föreskrifter finnes stridande mot lagens bestämmelser.

Beslut som avses i denna lag må meddelas redan före lagens ikraftträdande.

För stad eller annan ort, som avses i lagen, må stadsfullmäktige eller motsvarande myndighet genom beslut före lagens ikraftträdande bestämma att med lagens tillämplighet tills vidare skall anstå. Sådant beslut vare dock ej gällande utöver två år från lagens ikraftträdande.

4) Förslag

till

Lag

angående ändring i lagen den 18 december 1953 (nr 754)
om införande av kommunallagen

Härigenom förordnas, att 9 § lagen den 18 december 1953 om införande av kommunallagen skall upphöra att gälla samt att 11 § samma lag skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

11 §.

Där köping — — — särskilda föreskrifter.

Där särskilda skäl därtill äro, må Konungen besluta att område på landet, som ej utgör egen kommun, skall utgöra ett municipalsamhälle, vilket äger

att oberoende av kommunen i övrigt självt vårda de angelägenheter, som föranledas av allmänna ordningsstadgans tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1958.

5) Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 16 § lagen den 6 juni 1925 (nr 170)
om polisväsendet i riket

Härigenom förordnas, att 16 § lagen den 6 juni 1925 om polisväsendet i riket¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

16 §.

Skall polisdistrikt — — — kommunens ställe.

Om polisdistrikt — — — må erfordras.

För polisverksamhetens — — — dess skyldigheter.

Då polisdistrikt — — — på länsstyrelsen.

I avseende å polisväsendet skall vad som stadgas angående kommun äga motsvarande tillämpning beträffande köping, som icke utgör egen kommun, så ock beträffande municipalsamhälle, såvida köpingen eller municipalsamhället själv vårdar sådana angelägenheter som föranledas av tillämpningen av allmänna ordningsstadgan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1958.

¹ Senaste lydelse, se SFS 1942: 712.

6) Förslag

till

Förordning

om ändring i förordningen den 22 juni 1911 (nr 71 s. 1)
angående biograf föreställningar

Härigenom förordnas, dels att §§ 2 och 9 förordningen den 22 juni 1911 angående biograf föreställningar skola upphöra att gälla, dels ock att §§ 1, 4, 7 och 8 samma förordning¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

§ 1.

I fråga om offentlig förevisning av rörliga fotografiska bilder (biograf-film) skall, utöver vad eljest finnes föreskrivet, gälla vad nedan stadgas.

§ 4.

Vid föreställning — — — nedan sägs.

Vad sålunda föreskrivits gäller ej, därest film, som icke berör försvaret eller eljest rikets säkerhet vidkommande förhållanden och icke heller upptagits från luften, troget skildrar nyligen inom riket inträffade händelser och förevisas under en tid av högst 10 dagar efter det de skildrade händelserna ägt rum; dock att ej heller i sådant fall filmen må förevisas, innan den godkänts i stad av poliskammare eller polismästare, där sådan finnes, och i annan stad av magistraten eller kommunalborgmästaren samt på landet av polischefen i orten.

§ 7.

Har film — — — bevis (förbudskort).

Har film — — — äga tillträde.

Tillståndskort skall vid anfordran tillhandahållas myndighet, som i § 4 andra stycket sägs, ävensom polisman.

Angående stämpelbeläggning — — — i stämpelförordningen.

Har ur — — — av filmnegativet.

Del, som — — — statens biografbyrå.

§ 8.

Med dagsböter straffes den som överträder föreskrifterna i § 3 eller § 4.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1958.

¹ Senaste lydelse, se beträffande §§ 1 och 8 SFS 1944: 431 samt beträffande §§ 4 och 7 SFS 1954: 512.

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande nio i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

de likalydande motionerna I: 553 av herrar *Lundström* och *Söderquist* samt II: 730 av fröken *Vinge* och herr *Helén*;

de likalydande motionerna I: 554 av herr *Lindblom m. fl.* samt II: 733 av herr *Sjölin m. fl.*;

de likalydande motionerna I: 557 av herr *Englund m. fl.* samt II: 736 av herr *Rimmerfors m. fl.*;

de likalydande motionerna I: 563 av herr *Huss* och II: 748 av herr *Boija*;
ävensom

motionen II: 747 av herr *Hamrin*.

Beträffande de skäl, som anförts för de genom propositionen framlagda förslagen, ävensom i fråga om de skäl, som motionärerna åberopat till stöd för sina yrkanden, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till propositionen samt motionerna.

Till utskottet har i ärendet inkommit dels den 21 april 1956 skrivelse från Sveriges Bleck- och Plåtslagaremästareförbund samt Stockholms Bleck- och Plåtslagaremästareförening dels ock den 25 samma månad skrivelse från den menighet, som den 22 april 1956 varit församlad till kontraktsdag i Konga kontrakt.

På hemställan av utskottet har riksdagen vid vårsessionen beslutat uppskjuta behandlingen av propositionen jämte i anledning av densamma väckta motioner till innevarande höstsession.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen framlägges förslag till allmän ordningsstadga, lag om allmänna sammankomster samt lag om skyldighet att renhålla gata m. m. ävensom förslag till följdändringar i vissa författningar.

Den *allmänna ordningsstadgan* är avsedd att ersätta 1868 års ordningsstadga för rikets städer. Den nya ordningsstadgan föreslås skola gälla riket i dess helhet. Vissa bestämmelser har dock givits begränsad räckvidd. I förslaget har upptagits vissa ordningsföreskrifter såsom t. ex. angående nyttjande och renhållning av allmän plats, sprängning, fyrverkeri o. dyl. Liknande bestämmelser finns i nu gällande ordningsstadga. Bland de nya föreskrifterna märks förbud för den som ej fyllt 16 år att inom stadsplanlagt område i stad, köping m. fl. orter utan tillstånd utomhus skjuta med luft- eller fjäderbössor.

Offentliga tillställningar, varmed avses teaterföreställningar, danstillställningar, idrottstävlingar och liknande tillställningar, regleras i allmänna ordningsstadgan. Tillstånd skall fordras för anordnande endast av vissa särskilt angivna slag av tillställningar ävensom för tillställningar som an-

ordnas på allmän plats. I övrigt skall i regel endast fordras en anmälan. Bestämmelserna innebär ej oväsentliga lättnader i förhållande till vad som nu gäller. Så t. ex. kommer tillstånd ej att erfordras för anordnande av idrottstävling. Vidare gives bestämmelser om tillträdesrätt till offentlig tillställning, upplösningsrätt, barns medverkan m. m. I anslutning till bestämmelser om ordningshållning vid offentlig tillställning föreslås generellt förbud mot att vid tillställning som äger rum inomhus eller utomhus inom inhägnat område förtära rusdrycker annat än i samband med tillåten utskänkning därav. Vidare har upptagits en bestämmelse om i vilken utsträckning anordnare skall kunna åläggas att svara för ordningshållning genom polispersonal eller förordnade ordningsvakter.

Församlingsrätten har ansetts vara av den vikt att den bör regleras i lag. Bestämmelserna har upptagits i *lagen om allmänna sammankomster*. Med sammankomst avses t. ex. sammankomst för överläggning, opinionsyttring eller upplysning i allmän eller enskild angelägenhet, föreläsning, föredrag, religionsövning m. m. Beträffande sammankomster har gjorts betydande lättnader i förhållande till vad som nu gäller. Tillstånd att anordna allmän sammankomst skall fordras endast om den anordnas utomhus å allmän plats. Anmälan om sammankomst skall enligt förslaget ske endast i mycket begränsad omfattning. Ordningshållning vid allmän sammankomst genom polispersonal eller förordnade ordningsvakter skall alltid åvila samhället. I lagen gives vidare bestämmelser om tillträdesrätt, upplösningsrätt m. m.

I *lagen om skyldighet att renhålla gata m. m.* regleras vem renhållningsskyldigheten skall åvila. Renhållning inom stadsplanlagt område i stad, köping eller annat samhälle, där byggnadslagens bestämmelser för stad gäller, föreslås i princip skola åvila samhället, då fråga är om gata, torg, park och annan sådan allmän plats samt allmän väg. Under vissa förutsättningar skall dock fastighetsägaren kunna åläggas att svara för renhållning av gångbana eller annat för gångtrafiken erforderligt utrymme utanför fastigheten. I lagen har upptagits en särskild bestämmelse enligt vilken Kungl. Maj:t må medgiva att i fråga om fullgörandet av renhållningsskyldigheten skall gälla annan ordning än som föreskrives i lagen.

Författningsförslagen är avsedda att träda i kraft den 1 januari 1958.

Översikt

och

Vissa huvudfrågor i förslagen

Översikt

Den nuvarande ordningsstadgan för rikets städer utfärdades den 24 mars 1868 och trädde i kraft den 1 januari 1869. Den gäller, såsom framgår av namnet, i första hand endast för städer, men länsstyrelsen kan efter beslut,

som skall underställas Kungl. Maj:ts prövning, förordna att vad i stadgan är föreskrivet om stad även skall gälla för köping, hamn, fiskeläge och annat ställe med större sammanträngd befolkning. Länsstyrelsen kan även föreskriva, att stadgans bestämmelser om offentliga tillställningar skall gälla visst område invid eller i närheten av stad. Vidare gäller enligt en särskild kungörelse vissa bestämmelser i ordningsstadgan, nämligen de som avser s. k. allmänna folknöjen, även på landsbygden. Någon allmän ordningsförfattning avseende den egentliga landsbygden finns däremot icke.

En kort sammanfattning av innehållet i gällande ordningsstadga lämnas å sid. 26 i propositionen.

Trots den långa tid som förflutit sedan ordningsstadgans tillkomst har några mera genomgripande ändringar av stadgan icke vidtagits utan stadgan består ännu i stort sett oförändrad. De i stadgan upptagna allmänna ordningsföreskrifterna härrör sålunda i viktiga delar från en tid med andra sociala och ekonomiska förhållanden. Flera av de ordningsfrågor, som vid stadgans tillkomst var aktuella, har efter hand förlorat mycket av sin betydelse medan andra trätt istället och åtskilliga ämnen som behandlas i stadgan har sedermera blivit föremål för speciell reglering. Vidare är bestämmelsernas språkliga utformning påfallande ålderdomlig. Ordningsstadgan har till följd härav kommit att framstå såsom alltmer ofullständig och föråldrad. Sedan länge har också frågan om en reformering av stadgan varit aktuell. Särskilt har — till följd av nöjeslivets snabba utveckling — spörsmålet om ändrade bestämmelser angående nöjeställningar uppmärksamrats. Behovet av en översyn av ordningsstadgan föranledde Kungl. Maj:t att den 11 november 1938 uppdraga åt landshövdingen A. Lidén att såsom sakkunnig utreda frågan. Sedan ytterligare en sakkunnig tillkallats framlade de båda sakkunniga — som antog benämningen ordningsstadgutredningen — den 8 november 1944 betänkande med förslag till allmän ordningsstadga m. m. (SOU 1944: 48).

Den föreslagna stadgan hade karaktären av en allmän ordningsstadga, vari ordningsföreskrifter meddelades för hela riket. Flertalet av de materiella föreskrifterna i 1868 års stadga ansågs alltjämt böra gälla och överfördes därför, efter redaktionell omarbetning, till den nya stadgan. Denna innefattade emellertid också väsentliga nyheter. Sålunda hade i stadgan inarbetats ett stort antal föreskrifter som saknade motsvarighet i gällande ordningsstadga men som allmänt förekom i lokala ordningsstadgor. Den föreslagna stadgan kom därigenom att erhålla ett betydligt större omfång än den gällande och upptog 76 paragrafer fördelade på fyra avdelningar mot 30 paragrafer i gällande stadga.

Ordningsstadgutredningens förslag remitterades till ett stort antal myndigheter och organisationer. I yttrandena vitsordades allmänt behovet av en ny stadga, men det framlagda förslaget utsattes för allvarlig kritik såväl ur mera allmänna synpunkter som beträffande de särskilda stadgandena. I

förstnämnda hänseende riktade sig anmärkningarna särskilt mot det stora antalet detaljbestämmelser och flertalet remissinstanser ansåg, att stadgans omfång borde skäras ned avsevärt.

För innehållet i 1944 års förslag till allmän ordningsstadga och för de över detta avgivna remissyttrandena redogöres sammanfattningsvis å sid. 27 och 28 i propositionen.

På grund av de anmärkningar, som sålunda i olika avseenden riktades mot ordningsstadgeutredningens förslag, ansågs detta böra överses av särskilda sakkunniga, vilka även borde ompröva frågan om den författningsmässiga regleringen av församlingsrätten. Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 september 1949 tillkallades därför nya sakkunniga¹ för att biträda med denna utredning. De sakkunniga — som i det följande benämnes utredningen — har den 23 oktober 1954 avlämnat betänkande i ämnet (SOU 1954: 37), innefattande bland annat förslag till allmän ordningsstadga, lag om allmänna sammankomster och lag angående skyldighet att renhålla gata m. m. Den föreslagna ordningsstadgan har avsevärt begränsats i förhållande till 1944 års förslag. I lagen om allmänna sammankomster har upptagits bestämmelser om församlingsrätten, d. v. s. rätten för svenska medborgare att komma samman till överläggning om allmänt eller enskilt ärende. Den särskilda lagen angående skyldighet att renhålla gata m. m. reglerar frågan om vem som skall svara för renhållningen. Någon häremot svarande författning finns icke för närvarande.

Över de sakkunnigas förslag — som är enhälligt — har efter remiss yttranden avgivits av ett mycket stort antal myndigheter och organisationer.

1954 års förslag

Såsom nämnts har i det framlagda förslaget hithörande bestämmelser uppdelats på tre skilda författningar: en allmän ordningsstadga, en lag om allmänna sammankomster och en lag angående skyldighet att renhålla gata m. m.

Den allmänna ordningsstadgan, som i princip skall gälla hela riket, har avsevärt nedskurits i förhållande till 1944 års förslag. Den omfattande och ingående reglering som genomförts i åtskilliga ämnen med anknytning till ordningsstadgan har befunnits kunna medföra en avsevärd minskning av antalet bestämmelser. Som exempel härpå må nämnas trafikförfattningarna samt byggnads-, hälsovårds- och naturskyddslagstiftningen. En nedskärning av ordningsstadgan har utredningen ansett motiverad jämväl ur allmänna synpunkter. Önskemålet om enhetlighet bör enligt utredningen icke föranleda att i de små samhällena skall gälla regler i alla de hänseenden, vari de större samhällena funnit stadganden påkallade. En detaljreglering, som går utöver vad behovet kräver, framstår såsom ett onödigt tvång

¹ Justitierådet N. J. Regner, ordförande, borgarrådet G. E. Wennström, ledamoten av riksdagens första kammare, ombudsmannen A. G. Pettersson, advokaten K. J. Y. Häckner, ledamoten av första kammaren, sekreteraren L. Eliasson.

på invånarna och kan endast med svårighet upprätthållas. Härtill kommer hänsynen till den kommunala självbestämmanderätten i fråga om ordningsangelägenheter. Den nya kommunallagstiftningen har åsyftat att öka kommunernas kompetensområde och över huvud kommunernas frihet att själva vårda sina angelägenheter. Uppenbarligen skulle det stå i strid häremot att utan starka skäl genom ingående allmänna regler inskränka kommunernas frihet på ifrågavarande område, framhåller utredningen. I enlighet med nu angivna synpunkter har i förslaget endast upptagits ett ganska ringa antal bestämmelser rörande ordningen i allmänhet. Ytterligare erforderliga ordningsföreskrifter skall enligt utredningen liksom hittills meddelas i form av lokala stadgar, som antages av kommunerna och underställes länsstyrelsens prövning. Vad däremot angår offentliga tillställningar har utredningen ansett en utförligare reglering påkallad.

Förslaget till allmän ordningsstadga innehåller sålunda i en första avdelning vissa allmänna ordningsföreskrifter. Där behandlas frågan om nyttjande av allmän plats (1 §) och om renhållningsskyldighet å allmän plats (2 §). Vidare föreslås vissa bestämmelser till skydd för trafikanter på allmän plats mot fara från byggnader och andra anordningar (3 §), föreskrifter angående upptagande av vak m. m. (4 §), bestämmelser rörande sprängning m. m. (5 §), rörande polismans befogenhet att ingripa mot ordningsstörande förehavanden (6 §) samt bestämmelser rörande komplettering av de allmänna ordningsstadgandena genom lokala föreskrifter och angående befogenhet för polismyndighet att ingripa i fall som ej regleras i den lokala stadgan (7 och 8 §§). Den andra avdelningen i förslaget till allmän ordningsstadga handlar om offentliga tillställningar (9—19 §§). Med offentlig tillställning förstås sådan tillställning som främst avser att bereda deltagarna nöje eller förströelse såsom teaterföreställning, konsert, danstillställning, o. s. v. Här upptages bestämmelser om tillstånd och anmälan, om ordning vid och tillträde till tillställningen, om rätt att upplösa tillställning m. m. Det tredje avsnittet i stadgan innehåller vissa särskilda bestämmelser såsom angående vad som skall förstås med allmän plats (20 §), angående antagande och fastställande av lokal ordningsstadga (21 och 22 §§), om reglemente eller taxor för åkare (23 §), om samarbete mellan polismyndighet och övriga ortsmyndigheter (24 §) samt ansvarsbestämmelser m. m. (25 och 26 §§).

Den föreslagna *lagen om allmänna sammankomster* avser allmän sammankomst som hålles för överläggning, opinionsyttring eller upplysning i allmän eller enskild angelägenhet eller som är att hänföra till föreläsning eller föredrag för meddelande av allmän eller medborgerlig bildning eller till religionsövning. Utredningen biträder den från många håll framförda uppfattningen att församlingsrätten bör omgärdas med det skydd som följer av dess reglering i allmän lag. För att församlingsrättens faktiska innehåll ej skall bliva beroende av administrativa tillämpningsföreskrifter —

vilket bleve fallet om lagen inskränkes till att allenast ge uttryck åt en allmän princip — föreslår utredningen att i lagen meddelas fullständiga bestämmelser rörande allmänna sammankomster. Den föreslagna lagen innehåller således en fullständig reglering angående dessa sammankomster, vad som skall förstås med allmän sammankomst, anmälan och tillstånd, ordning vid och tillträde till sammankomsten, rätt att upplösa sammankomst, ansvarsbestämmelser, m. m.

Utredningen framlägger vidare förslag till *lag angående skyldighet att renhålla gata m. m.* Angående innebörden av renhållningsskyldigheten har såsom nämnts föreskrift upptagits i förslaget till allmän ordningsstadga. Ifrågavarande lag avser att fastslå vem som skall svara för renhållningsskyldigheten. Det har ansetts vara en stor brist att fasta normer beträffande gaturenhållningen saknats. Med hänsyn till utvecklingen beträffande övrig gatuhållning och under beaktande av de faktiska förhållandena, vilka visar att samhällena självmant i betydande omfattning övertagit allt flera av renhållningsbestyren, har annat icke ansetts kunna ifrågakomma än att ansvaret för renhållningen i princip lägges på kommunerna.

Emellertid har icke ansetts motiverat att helt befria fastighetsägarna från hithörande uppgifter, i synnerhet som det beträffande en del av dessa arbeten fortfarande kan vara lämpligare att ombesörjandet åligger de särskilda fastighetsägarna än ett centralt renhållningsverk.

Utredningen har därför föreslagit att samtidigt som det primära ansvaret för renhållning, snöröjning och övriga hithörande uppgifter överflyttas å samhällena dessa medges rätt att ålägga fastighetsägarna vissa skyldigheter härutinnan. De skyldigheter som sålunda må åläggas fastighetsägare har begränsats till att avse gångbana eller annat för gångtrafiken erforderligt utrymme utanför fastighet inom tätbebyggd del av staden eller samhället. En sådan fördelning överensstämmer nära med vad som redan tillämpas i ett stort antal städer och andra samhällen.

Departementschefen

Efter att å sid. 31 och 32 i propositionen ha lämnat en redogörelse för vissa remissyttranden rörande utredningens disposition av författningsmaterialet anförde *föredragande departementschefen, statsrådet Hedlund*, vid lagrådsremissen följande i denna fråga:

»Vad angår utredningens förslag att uppdelat bestämmelserna på tre skilda författningar, en allmän ordningsstadga, en lag om allmänna sammankomster och en lag om skyldighet att renhålla gata m. m., vill jag biträda detta förslag. Givetvis är det särskilt önskvärt att ifrågavarande bestämmelser, som i så hög grad angår allmänheten, är disponerade på ett överskådligt och lättillgängligt sätt. Enligt min mening når man den bästa överskådligheten genom att, på sätt utredningen föreslagit, dela upp bestämmelserna på tre olika författningar.

De egentliga ordningsbestämmelserna och föreskrifterna angående antagande av lokala ordningsstadgor bör innefattas i den allmänna ordningsstadgan. I denna torde även böra upptagas föreskrifter om offentliga tillställningar. Beträffande bestämmelserna om församlingsrätten, d. v. s. rätten för svenska medborgare att komma samman till överläggning om allmänt eller enskilt ärende, finner jag, såsom jag i det följande kommer att närmare utveckla, dessa vara av den beskaffenhet att de bör upptagas i en särskild, av Konung och riksdag gemensamt stiftad lag. Församlingsfriheten är en medborgerlig rättighet av sådan betydelse, att den bör kringgärdas av de garantier, som följer av dess reglering i allmän lag. I tidigare sammanhang har den tanken väckts, att en sådan lag endast borde innehålla de grundläggande reglerna under det att detaljbestämmelserna borde upptagas i ordningsstadgan. Emellertid kommer bestämmelserna om allmänna sammankomster att på vissa punkter skilja sig från dem som föreslås för offentliga tillställningar. Med hänsyn bl. a. härtill synes det mig som om man skulle nå den bästa överskådligheten genom att i lagen intaga samtliga bestämmelser om allmänna sammankomster och i ordningsstadgan reglera endast offentliga tillställningar. Såsom i vissa remissyttranden framhålls medför detta visserligen att åtskilliga likartade bestämmelser måste intagas såväl i lagen som i ordningsstadgan. Jag kan dock icke finna några större olägenheter förenade med en sådan disposition. I enlighet med utredningens förslag förordar jag således, att i en särskild lag om allmänna sammankomster upptages samtliga de bestämmelser, som angår sådana sammankomster, och att offentliga tillställningar i sin helhet regleras i den allmänna ordningsstadgan.

I svensk rätt saknas för närvarande bestämmelser om vem renhållnings-skyldigheten i fråga om gata m. m. skall åvila. Detta har länge ansetts vara en stor brist och det framstår som önskvärt att i detta sammanhang söka nå en tillfredsställande lösning av denna viktiga fråga. Bestämmelserna är av den innebörd, att de bör upptagas i en lag och icke i ordningsstadgan. Jag tillstyrker därför att denna fråga i enlighet med utredningens förslag regleras i en särskild lag.

Av vad jag nu anfört framgår således att jag ansluter mig till utredningens disposition av författningsmaterialet. Såsom från något håll framhållits ökas uppsplittringen av materialet ytterligare genom kommunernas möjlighet att antaga lokala ordningsföreskrifter. Den svåröverskådlighet som möjligen kan bli en följd härav finner jag dock ofrånkomlig om man över huvud taget vill bibehålla kommunernas rätt att antaga lokala ordningsföreskrifter, och denna möjlighet har icke ens ifrågasatts.»

Ordningsstadgans tillämpningsområde och omfattning

Gällande ordningsstadga

Såsom redan tidigare omnämnts gäller 1868 års ordningsstadga i första hand endast för städer. Länsstyrelsen kan emellertid förordna att vad i stadgan är föreskrivet om stad i tillämpliga delar även skall gälla för köping, hamn, fiskeläge och annat ställe med större sammanträngd befolkning. Sådant beslut skall underställas Kungl. Maj:ts prövning. Utgör området ej egen kommun, kan Konungen, där särskilda skäl därtill äro, härvid besluta att området skall utgöra ett municipalsamhälle. Av ordningsstadgans materiella föreskrifter gäller vissa blott inom den egentliga staden, varmed förstås de på ett mera stadsmässigt sätt bebyggda delarna av en stad. Andra bestämmelser skall tillämpas jämväl å stadens område, dit enligt § 19 är att hänföra de utom den egentliga staden belägna men ändock till staden lydande och inom dess rågång befintliga ägor. I ett par fall meddelas skilda bestämmelser för den egentliga staden och för stadens område.

Vad angår offentliga tillställningar kan vidare som nämnts länsstyrelsen föreskriva att ordningsstadgans bestämmelser skall gälla visst område invid eller i närheten av stad. Därjämte skall enligt kungörelsen den 10 juni 1932 (nr 198) angående tillämpning för riket i dess helhet av vissa bestämmelser i ordningsstadgan vad i § 13 är stadgat i fråga om maskerad, bal, lekstuga, lindansning, positivspelning eller dylikt, akrobatiska konststycken, konstridning, djurförevisning eller andra med dessa jämförliga tillställningar tillämpas jämväl beträffande dylik tillställning å ort, varest vad sålunda är stadgat icke redan är gällande. I övrigt finns för den egentliga landsbygden icke några allmänna ordningsföreskrifter utan behovet av sådana föreskrifter har tillgodosetts genom att kommunerna i kommunallagstiftningen tillagts befogenhet att antaga föreskrifter till främjande av sedlighet samt ordning och säkerhet inom kommunen.

Departementschefen

» — — — Det av utredningen nu framlagda förslaget till allmän ordningsstadga avses skola gälla riket i dess helhet. I stället för att dela upp bestämmelserna på skilda avdelningar avseende tätbebyggda områden och den egentliga landsbygden har man i de fall, då bestämmelserna ansetts böra begränsas till att gälla endast tätorter, angivit begränsningen i de särskilda bestämmelserna. Med hänsyn till sistnämnda bestämmelsers ringa antal och förslagets utformning i övrigt har denna väg befunnits framkomlig.

Mot den av utredningen begagnade metoden har remissinstanserna ej haft något att invända och allmänt är man ense om att en ny ordningsstadga bör äga tillämpning för riket i dess helhet; den bör vara en riks-

stadga. Även jag hyser den uppfattningen, att en allmän ordningsstadga bör avse riket i dess helhet och att de allmänna ordningsföreskrifterna sedan får kompletteras genom lokala ordningsstadgar. Frågan om ordningsstadgans tillämpningsområde hänger emellertid intimt samman med spørgsmålet om vilka bestämmelser som anses böra intagas däri. Dessa frågor måste ses i sitt samband.

När det gäller omfattningen av en allmän ordningsstadga måste till en början tagas ställning till frågan, om man skall ha en ordningsstadga som innehåller allenast en knapphändig allmän reglering, efter behov utfylld genom lokala föreskrifter, eller om man i stället skall ha en stadga som innehåller så ingående enhetliga bestämmelser att lokala föreskrifter blott undantagsvis erfordras.

Den förstnämnda uppfattningen synes ha varit vägledande vid den slutliga utformningen av gällande ordningsstadga. Den får, trots att den i viss utsträckning innehåller detaljbestämmelser, likväl anses vara ganska knapphändig och behov av lokala ordningsföreskrifter har allmänt visat sig föreliggande. De sakkunniga, som framlade 1944 års förslag, ansåg sig ha intagit en medlande ståndpunkt mellan nyssnämnda båda uppfattningar, men likväl måste detta förslag betraktas som synnerligen detaljerat. Som exempel må här endast nämnas, att förslaget upptog sådana detaljbestämmelser som om affischering och annan reklam, kalkbacksåkning och annan lek på allmän plats, mattpiskning, markiser, avkvistande av träd och buskar vid trafikled, köbildning, biljarder, skridskobanor o. s. v. En så långt gående detaljreglering i en allmän stadga synes icke lämplig och det var särskilt denna rikedom på specialregler som framkallade kraftig kritik vid remissbehandlingen av förslaget.

Utredningen har i sitt nu framlagda förslag gått på motsatt linje och i den allmänna ordningsstadgan upptagit endast ett mycket begränsat antal bestämmelser rörande ordningen i allmänhet. Sålunda föreslås att i den allmänna ordningsstadgan endast skall upptagas bestämmelser om nyttjande av allmän plats, om skydd mot fara genom bristande tillsyn å byggnader, angående upptagande av vakar och andra allmänfarliga åtgärder, om hörsamhet mot polisman samt därutöver bestämmelser angående rätt för lokal myndighet att ingripa i särskilda fall, som ej omfattas av eller förutsetts i gällande lokalstadga. De föreskrifter som därutöver erfordras anser utredningen böra upptagas i lokala ordningsstadgor. Jag vill här något närmare uppehålla mig vid de skäl, som föranlett utredningen att driva begränsningen av antalet bestämmelser så långt som skett i förslaget.

Till en början må då framhållas att den speciallagstiftning, som under senare årtionden skett på skilda områden — jag behöver endast som exempel nämna hälsovårds- och trafikföreskrifter samt författningar rörande stadsbyggnad, vägväsende, brandskydd och naturskydd ävensom livsmedelsstadgan — uppenbarligen avsevärt minskar behovet av ordningsföreskrif-

ter i ordningsstadgan. Redan med hänsyn härtill kan sålunda en väsentlig nedskärning av stadgans omfattning ske.

När det sedan gäller att taga ställning till vilka egentliga ordningsföreskrifter som bör intagas i stadgan, har som stöd för en tämligen fullständig reglering i olika sammanhang åberopats behovet av enhetlighet, och särskilt har enhetlighet ansetts böra eftersträvas i de hänseenden, som kunde vara av väsentlig betydelse för tillfälliga besökare. Med nutidens kommunikationsväsen och ökade rörlighet har olägenheter av lokal reglering ansetts framträda långt starkare än förr. Jag hyser full förståelse för betydelsen av så enhetliga regler som möjligt på förevarande område, men hänsyn måste tagas även till andra synpunkter. Sålunda måste man beakta de skilda förhållanden som råder i stad och på landet. Det kan icke vara riktigt att i små landskommuner ha ordningsföreskrifter i alla de hänseenden som påkallas i större städer. Sådana bestämmelser skulle — som utredningen framhållit — medföra ett onödigt tvång på invånarna och en sådan reglering lär endast med svårighet kunna upprätthållas. Här måste alltid en viss avvägning ske. Skall man ha en allmän ordningsstadga, som i princip skall gälla riket i dess helhet, bör den alltså innehålla endast sådana regler, beträffande vilka ett verkligt behov kan anses föreligga såväl i städerna som i de rena landskommunerna. Vidare torde regler av ren detaljkaraktär böra undvikas. Härtill kommer en annan viktig synpunkt som bör uppmärksammas i detta sammanhang; den gäller den kommunala självbestämmanderätten. Genom den nya kommunallagstiftningen har man åsyftat att öka kommunernas allmänna kompetensområde och över huvud kommunernas frihet att själva vårda sina angelägenheter. Om man i en allmän ordningsstadga upptog ingående detaljerade bestämmelser angående kommunernas ordningsangelägenheter komme man härigenom onekligen att i hög grad inskränka kommunernas frihet och självbestämmanderätt på detta viktiga område.

De överväganden, för vilka jag nu redogjort, leder till att i en allmän ordningsstadga, gällande riket i dess helhet, bör upptagas endast ett förhållandevis ringa antal bestämmelser och endast sådana bestämmelser som verkligen är av betydelse såväl för städer som landskommuner. De ytterligare ordningsföreskrifter som därutöver erfordras får sedan meddelas i form av lokala ordningsstadgor. Regler för hur sådana lokala stadgor skall antagas bör jämväl intagas i den allmänna ordningsstadgan. Den uppfattning jag sålunda hyser i denna fråga överensstämmer i huvudsak med utredningens nu framlagda förslag och den delas av det stora flertalet remissinstanser. Visserligen kan man kanske säga att den allmänna ordningsstadgan genom en sådan uppbyggnad blir väl uttunnad, men jag anser, att man med denna ståndpunkt bäst tillgodoser de olika synpunkter, som bör vara avgörande vid frågans bedömning.

Om man vid utformningen av den allmänna ordningsstadgan väljer den princip, som jag nu förordat, lämnas stort utrymme för kommunerna att antaga lokala ordningsföreskrifter. Man kommer då in på frågan om lämpligheten av att upprätta en normalstadga för att tjäna som förebild vid uppgörandet av lokala ordningsföreskrifter. Ett sådant tillvägagångssätt har man begagnat sig av på vissa andra områden, t. ex. i fråga om byggnads- och livsmedelslagstiftningen. Uppenbarligen är detta ett ur flera synpunkter lämpligt sätt att få till stånd enhetliga samt till innehåll och utformning lämpligt avpassade lokala bestämmelser. Då utredningen ej ansett sig böra framlägga något förslag till normalstadgar har till stöd härför åberopats bl. a. att lämpligheten av en ordningsföreskrift i allmänhet kan bedömas utan någon särskild fackkunskap och att föreskrifterna bör lämpas efter ortsförhållandena. Uppställandet av en normalstadga, som måste innehålla ett stort antal detaljbestämmelser, anses vidare kunna leda till att dessa kommer att antagas utan att utgallring sker av föreskrifter, varav något verkligt behov ej föreligger. Till stöd för utredningens ståndpunkt kan tilläggas att kravet på enhetliga lokala bestämmelser icke — sedan för hela riket gällande detaljerade trafikföreskrifter genomförts — kan anses vara lika stort som tidigare. De i lokala ordningsstadgor upptagna föreskrifterna kommer att bli av betydelse främst för de på orten boende.

Enligt min mening skulle det dock vara av stort värde om förslag till normalstadgar kunde upprättas centralt. Därvid borde lämpligen olika förslag utarbetas avsedda för kommuner av olika storleksordning och med olika struktur. Förutom att en viss enhetlighet därigenom skulle kunna uppnås — vilket trots allt måste anses vara betydelsefullt — vunnas härigenom en viss garanti för att stadgorna finge ett ur materiell synpunkt lämpligt avvägt innehåll och att de komme att stå i överensstämmelse med gällande författningar och rättsprinciper. Jag vill i detta sammanhang också erinra om att flertalet remissinstanser uttalat önskvärdheten av att förslag till normalstadgar utarbetas centralt. Ur skilda synpunkter — bl. a. för att markera att det här gäller ett område där kommunerna äger att själva bestämma — synes mig emellertid dylika förslag böra uppgöras av kommunernas egna organisationer, stadsförbundet och landskommunernas förbund, i samråd. Skulle denna väg ej visa sig framkomlig, torde få övervägas möjligheterna att i annan ordning utarbeta dylika normalförslag, eventuellt genom särskilda sakkunniga i samråd med kommunförbunden.»

Begreppet allmän plats

Gällande ordningsstadga

Gällande ordningsstadga, vars bestämmelser i åtskilliga fall endast avser gata, torg eller annan allmän plats, innehåller ej någon definition av begrep-

pet allmän plats. Jämte gator, torg, parker och andra områden som enligt byggnadslagstiftningen utgör allmän plats ävensom allmän väg torde såsom allmän plats enligt ordningsstadgan få anses områden som i övrigt är upplåtna för allmän samfärdsel eller eljest allmänt begagnade.

Bestämmelserna i ordningsstadgan rörande allmän plats torde i tillämpliga delar också avse hamnområden i den mån dylika på sätt nyss sagts är tillgängliga för allmänheten. Enligt förordningen den 8 maj 1874 angående hamnordningar och andra ordningsföreskrifter för allmänna hamnarne i riket skall emellertid för varje större stapelstad finnas särskild hamnordning med de föreskrifter i avseende å ordningen i hamnen, vilka finnes nödiga utöver bestämmelserna i ordningsstadgan. Även för annan hamn kan sådan hamnordning upprättas. I fråga om antagande, tillämpning m. m. av hamnordning skall gälla vad som är bestämt i ordningsstadgan rörande ordningsföreskrifter i allmänhet. Det ankommer på länsstyrelsen att tillse att hamnordning eller eljest nödiga föreskrifter till främjande av ordning inom hamn meddelas.

Departementschefen

»Begreppet allmän plats får enligt utredningen betydelse vid tillämpningen av samtliga nu ifrågavarande tre författningar och jag vill därför redan i detta sammanhang behandla denna fråga. Såväl av den nu verkställda utredningen som av tidigare förslag i ämnet framgår, att det är förenat med betydande svårigheter att bestämma området för »allmän plats» på ett tillfredsställande sätt. I 1944 års förslag upptogs en definition, enligt vilken »allmän plats» fick en mycket vidsträckt innebörd, och förslaget blev i denna del starkt kritiserat av remissinstanserna. Utredningens nu framlagda förslag innebär en avsevärd begränsning. Enligt detta förslag skall till allmän plats hänföras gata, torg, park eller annan sådan allmän plats, allmän väg samt annat område som är upplåtet till eller eljest nyttjas för allmän samfärdsel. Frågan om vilka ytterligare områden som bör jämföras med allmän plats har överlämnats till avgörande genom föreskrift i lokal ordningsstadga. När det gäller offentliga tillställningar skall någon utvidgning av begreppet dock icke kunna ske. Med den utformning utredningen givit den generella bestämmelsen kommer t. ex. fritids-, idrotts- och hamnområden ofta icke att utgöra allmän plats såvida icke föreskrift därom upptages i lokal ordningsstadga.

Även utredningens förslag angående begreppet allmän plats har utsatts för kritik vid den nu företagna remissbehandlingen, därvid man från flera håll framhåller att begränsningen av begreppet drivits alltför långt och att mer exakt utformning måste eftersträvas.

I viss utsträckning finner jag kritiken befogad. Det vore mera tillfredsställande om man i allmänna ordningsstadgan kunde mera bestämt avgränsa begreppet och skäl kan åberopas för att ge bestämmelserna en något vidare

omfattning. Viss ledning synes man kunna erhålla av byggnadslagens bestämmelser på detta område. Det avgörande måste emellertid vara innebörden av de olika i stadgan föreslagna bestämmelserna och de verkningar, som en utvidgning kan föra med sig. Bestämningen av begreppet »allmän plats» får betydelse för tillämpningen av vissa ordningsföreskrifter i allmänna ordningsstadgan. Det gäller föreskrifterna om nyttjande och renhållning av allmän plats och om skydd för trafikanter samt angående befogenhet för polismyndighet att meddela särskilda ordningsföreskrifter. Av särskild betydelse blir bestämningen vidare när det gäller offentliga tillställningar och allmänna sammankomster. Enligt de föreslagna bestämmelserna skall nämligen fordras tillstånd av polismyndigheten för anordnande av offentlig tillställning eller allmän sammankomst å allmän plats. Jämväl i förslaget till lag om skyldighet att renhålla gata m. m. användes begreppet »allmän plats» för angivande av den renhållningsskyldighet som skall åvila samhället.

När det gäller de områden, som regelmässigt bör hänföras till »allmän plats», synes mig en viss exakthet kunna uppnås om man fastslår, att allmän plats är gata, torg, park och annan plats som enligt fastställd stadsplan eller byggnadsplan utgör allmän plats under förutsättning tillika att platsen upplåtits för avsett ändamål. Utanför faller då de i 25 § byggnadslagen angivna specialområdena såsom järnvägs- och andra särskilda trafikområden, hamnområden, idrottsområden, begravningsplatser och vattenområden. Av dessa områden synes mig, såsom överståthållarämbetet framhållit, hamnområde — i den mån det är tillgängligt för allmänheten — alltid böra anses som allmän plats. I regel torde dessa områden eller väsentliga delar därav vara upplåtna till eller eljest nyttjas för allmän samfärdsel. Om hamnområde hänföres till allmän plats blir följden härav bl. a. att tillstånd måste sökas för anordnande av offentlig tillställning inom hamnområden. Såsom överståthållarämbetet påpekat framstår detta som fullt motiverat med hänsyn till de särskilda risker som det kan innebära att där anordna offentliga tillställningar. Beträffande övriga specialområden anser jag ej tillräckligt fog finnas för att uttryckligen i den allmänna ordningsstadgan hänföra dem under begreppet allmän plats. Vad särskilt angår stationsväntsal, perronger och andra järnvägsområden torde med hänsyn till den rätt att utfärda ordningsföreskrifter härför, som tillkommer vederbörande järnvägsförvaltning, något behov av att i och för sig hänföra dem till »allmän plats» i ordningsstadgans mening ej föreligga. I regel torde emellertid sådana järnvägsområden utomhus få anses nyttjade för »allmän samfärdsel» och på grund härav — enligt utredningens förslag, som jag i denna del vill förorda — vara allmänna platser.

Såsom allmän plats bör vidare anges allmän väg. När det gäller enskild väg eller annat område än de jag tidigare nämnt, synes man icke i författningstexten kunna bestämt ange var gränsen skall gå. Avgörande bör där-

vidlag vara om området är upplåtet till eller eljest nyttjas för allmän samfärdsel. Att en väg nyttjas för allmän samfärdsel får anses innebära att den är allmänneligen befaren. Utanför bör sålunda falla de typiska enskilda vägarna, d. v. s. landsbygdens ägo- eller hemkörslovägar samt utfartsvägar utan betydelse för allmän samfärdsel.

Utöver vad jag nu förordat vill jag icke föreslå någon ytterligare utvidgning av begreppet allmän plats i allmänna ordningsstadgan. Den bestämning av begreppet allmän plats som här skett kommer sålunda att skilja sig från vad som gäller enligt strafflagen, där begreppet har en vidsträcktare innebörd. Behov kan emellertid föreligga att även när det gäller ordningsföreskrifter utvidga begreppet med hänsyn till de lokala förhållandena. Jag delar därför utredningens uppfattning, att möjlighet bör finnas att i lokal ordningsstadga bestämma att andra till allmänt begagnande upplåtna områden än dem jag nu behandlat skall vara likställda med allmän plats. En sådan utvidgning bör emellertid endast få avse egentliga ordningsföreskrifter. Det bör sålunda icke vara möjligt att genom bestämmelser i lokal ordningsstadga utvidga kravet på tillstånd för anordnande av offentlig tillställning, utan denna fråga bör vara slutligt avgjord genom den allmänna ordningsstadgans föreskrifter. Jag kan således ej dela de farhågor, som på sina håll uttalats, att begreppet allmän plats blir för snävt avgränsat med hänsyn till offentliga tillställningar. I regel torde polismyndigheten likväl få tillräckliga befogenheter att ingripa för att de närvarandes säkerhet och ordningens upprätthållande skall säkerställas. I fråga om ordningsföreskrifter torde det emellertid ofta komma att visa sig lämpligt att kunna utvidga tillämpningsområdet. I vad mån så bör ske blir främst beroende på de lokala förhållandena och vilket innehåll, som ges åt de lokala ordningsföreskrifterna. Det bör sålunda överlämnas åt envar kommun att taga ställning till detta spörsmål.

I förslaget till allmän ordningsstadga har i 1 § som en inledande bestämmelse angivits vad som skall förstås med allmän plats. I 3 § förslaget till lag om allmänna sammankomster har, utan att termen använts, tillämpningsområdet för de berörda bestämmelserna angivits på motsvarande sätt och samma sak gäller i viss mån även förslaget till lag om skyldighet att renhålla gata m. m. (1 §).»

Befogenhetsfördelningen mellan olika myndigheter

Gällande ordningsstadga

Enligt gällande ordningsstadga ankommer vissa åligganden och befogenheter å magistraten medan andra tillkommer polismyndighet varjämte stadsfullmäktige har att fatta vissa beslut. Här må erinras om att stadsfullmäktige har att bestämma vilka torg, hamnar och dylika ställen som skall vara upplåtna till allmänna försäljningsplatser. Där så prövas nödigt äger magistraten bestämma särskilda av nämnda platser för försäljning av vissa

slags varor ävensom att i övrigt lämna de föreskrifter, som för vidmakt-hållande av ordning och renlighet å saluplatserna finnes erforderliga. Å gator eller andra allmänna platser än nyss nämnts må icke utan magistratens tillstånd försäljning bedrivas från stånd, bord eller dylikt. Utan magistratens särskilda tillstånd må vidare byggnadsmaterialier, ved o. s. v. icke uppläggas på gata eller annan plats än den som för sådant ändamål är av stadsfullmäktige eller annan behörig myndighet anvisad. Enligt ordningsstadgan ankommer det vidare på magistraten att anvisa badplatser m. m.

Vad i ordningsstadgan är föreskrivet om magistrat skall enligt § 29 gälla, i stad där magistrat ej finnes kommunalborgmästaren och i Stockholm överståthållarämbetet, dock att enligt föreskrift i samma paragraf och särskilda kungl. brev poliskammaren i Stockholm och vissa andra städer har att handlägga ärenden av vissa slag.

För stensprängning, lossande av skott eller fyrverkeri erfordras tillstånd av polismyndigheten. Sådant tillstånd erfordras jämväl för upphuggande av is eller öppnande av vak. I fråga om offentliga tillställningar gäller enligt § 13 ordningsstadgan att i vissa fall anmälan skall göras hos polismyndigheten. I andra fall erfordras tillstånd av polismyndigheten. Med polismyndighet avses i stadgan poliskammare eller polismästare i stad där sådan finnes och i övriga städer magistrat eller kommunalborgmästare.¹

I fråga om köping och annat område på landet, där ordningsstadgan skall gälla, har länsstyrelsen enligt § 30 att underställa Kungl. Maj:ts prövning förslag om vilka styrelser eller myndigheter som bör fullgöra vad i stad åligger magistrat eller annan lokalmyndighet samt om dessa myndigheters sammansättning och vidden av deras befogenheter. Som regel har Kungl. Maj:t därvid låtit samballets kommunalnämnd eller municipalnämnd träda i magistratens och polismyndighetens ställe; polismyndighets åligganden enligt § 13 med avseende å offentliga tillställningar brukar dock överlämnas till landsfiskalen i orten och tillkommer alltid denne, såvitt § 13 är tillämplig på grund av 1932 års kungörelse angående tillämpning för riket i dess helhet av vissa bestämmelser i ordningsstadgan. I övrigt brukar från kommunal- och municipalnämnds befogenhet undantagas rätten enligt § 21 i ordningsstadgan för magistrat att utfärda nya ordningsföreskrifter och enligt § 22 för polismyndighet att utfärda vitesförelägganden.

Departementschefen

»Frågan om fördelningen mellan olika myndigheter av åligganden och befogenheter enligt ordningsstadgan har tilldragit sig särskild uppmärksamhet. Det gäller att taga ställning till vilka ärenden som bör handläggas av polismyndigheterna och i vilken utsträckning ärendena bör ankomma på

¹ Poliskammare finnes numera i alla städer med pollsmästare. Dessa städer är Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping, Hälsingborg, Örebro, Borås, Linköping, Eskilstuna, Västerås, Gävle, Uppsala, Jönköping, Karlskrona, Karlstad, Halmstad, Lund och Sundsvall. I 29 andra städer finnes magistrat medan återstående 86 städer har kommunalborgmästare.

de kommunala organens prövning. I samband därmed uppkommer jämväl spørgsmålet om magistraternas och kommunalborgmästarnas ställning.

Enligt utredningens förslag skall kommunal myndighet få befogenhet att meddela tillstånd till nyttjande av allmän plats. Genom att ordningsföreskrifter i väsentlig utsträckning avses skola meddelas i lokala ordningsstadgor får vidare kommunerna stora möjligheter att uppdraga åt kommunal myndighet att handha tillämpningen av dessa föreskrifter. I övrigt skulle beslutanderätten i huvudsak tillkomma polismyndigheten. Sålunda skulle vissa ärenden avseende de i allmänna ordningsstadgan intagna ordningsföreskrifterna komma att handläggas av polismyndigheten. Viktigare är emellertid att tillståndsgivningen och vissa andra ärenden i fråga om offentliga tillställningar och allmänna sammankomster av utredningen föreslås skola ankomma på polismyndigheten. Detta får sin särskilda betydelse bl. a. med hänsyn till att enligt utredningens förslag med polismyndighet skall avses poliskammaren eller polischefen i orten. Magistratens och kommunalborgmästarens befattning med hithörande ärenden skulle således komma att helt upphöra.

Bland remissinstanserna är meningarna om utredningens förslag ganska delade. Från åtskilliga håll hävdas att polismyndigheterna fått alltför stora befogenheter och att tillräcklig hänsyn icke tagits till principen om kommunernas självbestämmanderätt. Men det finns också andra remissmyndigheter, t. ex. överståthållarämbetet, som har motsatt uppfattning. De förmenar att de kommunala myndigheterna fått för stort inflytande och att förslaget medför risk för kompetenskonflikter. Särskild uppmärksamhet har ägnats frågan om magistraternas och kommunalborgmästarnas befattning med hithörande ärenden.

Innan jag går närmare in på frågan om kompetensfördelningen mellan polismyndigheterna och de kommunala myndigheterna vill jag uppehålla mig vid spørgsmålet om vad som i förevarande sammanhang skall avses med polismyndighet och främst då magistraternas och kommunalborgmästarnas ställning.

I städer med poliskammare bör liksom hittills denna utgöra polismyndighet och på landsbygden synes det lämpligaste vara att polischefen i orten, d. v. s. landsfiskalen, får fullgöra de uppgifter, som bör åvila sådan myndighet. Tveksamt är däremot om i övriga städer magistraterna och kommunalborgmästarna alltjämt skall vara polismyndighet. Magistraternas och kommunalborgmästarnas ställning var föremål för övervägande senast vid den revision av kommunallagstiftningen som ägde rum 1953. Genom den nya kommunallagen upphörde magistratens befattning med kommunalförvaltningen, men när det gällde befattningen med statligt administrativa uppgifter — främst då ärenden jämlikt ordningsstadgan — gjordes ingen ändring. Det befanns att ytterligare utredning erfordrades för att kunna

taga ställning till frågan om en slutlig avveckling av magistratsinstitutionen och hur magistraternas och kommunalborgmästarnas statligt administrativa uppgifter borde utskiftas på andra organ. Sedermera har särskilda sakkunniga tillkallats för att verkställa utredning rörande rådhusrätternas framtida ställning samt därmed sammanhängande spörsmål. De sakkunniga skall därvid bl. a. utreda frågan om överflyttning av magistratens återstående uppgifter på andra organ. I samband därmed kommer även att upptagas frågan om handhavandet av ifrågavarande statliga uppgifter för stad utan magistrat samt spörsmålet, om kommunalborgmästarinstitutionen bör bibehållas eller icke. Detta utredningsarbete pågår f. n. I detta läge synes det mig riktigast att avvakta resultatet av utredningen innan man tar slutlig ställning till frågan om magistraternas och kommunalborgmästarnas befattning med ordningsärendena. Några direkta olägenheter av att med ställningstagande får anstå ytterligare en tid torde icke kunna befaras. Nämnade myndigheter bör alltså även i fortsättningen i viss utsträckning utgöra polismyndighet vid handläggningen av hithörande ärenden. För det fall att staden själv önskar att polischefen skall vara polismyndighet i stället för magistraten eller kommunalborgmästaren synes mig dock möjlighet böra finnas för staden att besluta därom. En sådan ordning — som nära ansluter till en av justitiekanslersämbetet väckt tanke — kan synas förenad med den nackdelen, att förhållandena kan växla från stad till stad. Härav torde dock icke följa några större olägenheter, om beslutet tillkännagives på tillfredsställande sätt. Och under alla förhållanden kan allmänheten vända sig till polischefen för att få besked i saken.

När det sedan gäller själva fördelningen av åligganden och befogenheter bör uppenbarligen det avgörande i första hand vara ärendenas natur. Man synes därvidlag böra skilja på egentliga ordningsföreskrifter och sådana ärenden som angår offentliga tillställningar och allmänna sammankomster. I fråga om ordningsföreskrifter innehåller, såsom jag tidigare nämnt, förslaget till allmän ordningsstadga en bestämmelse om att det skall fordras tillstånd för att få taga i anspråk allmän plats. Frågan om vilken myndighet som bör handlägga denna speciella grupp av ärenden — en fråga som livligt uppmärksammats av remissinstanserna — kommer jag att närmare behandla i det följande i samband med den föreslagna bestämmelsen om nyttjande av allmän plats. Vad angår övriga allmänna ordningsföreskrifter i ordningsstadgan innebär utredningens förslag, att ärenden angående tillstånd att företaga sprängning, anordna fyrverkeri och liknande åtgärder skall handläggas av de egentliga polismyndigheterna. Vidare skall dessa myndigheter få befogenhet att för särskilda fall meddela de ordningsföreskrifter, som finnes erforderliga med avseende å handel m. m. Jag ansluter mig till utredningens uppfattning att beslutanderätten därvidlag bör ligga hos polismyndigheten. Med hänsyn till ärendenas art och föreskrifternas innehåll bör emellertid enligt min mening i dessa fall magistrat

och kommunalborgmästare icke utgöra polismyndighet, utan beslutanderätten bör alltid tillkomma i stad med poliskammare denna och eljest polischefen i orten.

Beträffande härefter i lokal ordningsstadga intagna föreskrifter bör kommunerna i betydande utsträckning lämnas fria händer att besluta å vilken myndighet prövningen skall ankomma. Önskemålet om att kommunerna bör ha självbestämmanderätt i hithörande frågor blir härigenom tillgodosett. Givetvis kan i sådana lokala ordningsstadgor komma att intagas föreskrifter av sådan art, att tillämpningen av dem bör handhas av polismyndigheten. Man bör därvid skilja på ärenden av förvaltningsmässig natur, vilka bör handläggas av kommunerna, och frågor av poliskaraktär eller frågor sammanhängande med polisens allmänna verksamhet, vilka bör prövas av polismyndigheten. Jag förutsätter att hänsyn kommer att tagas till dessa synpunkter vid antagandet och fastställandet av lokala ordningsstadgor.

Som jag redan antytt får frågan om befogenhetsfördelningen sin kanske största betydelse när det gäller ärenden angående offentliga tillställningar och allmänna sammankomster. För egen del finner jag även dessa ärenden vara sådana, att det slutliga avgörandet i regel bör ligga hos polismyndigheten med den bestämning jag i det föregående givit åt denna myndighet (poliskammare, magistrat, kommunalborgmästare och på landet polischef). Särskilt tillståndsärendena, som enligt förslaget avser användandet av allmän plats för tillställning eller sammankomst, kräver för sin prövning ett sådant hänsynstagande till den allmänna ordningen och säkerheten att polismyndigheten ej kan lämnas åsido. Då städerna har visst inflytande på tillsättningen av magistrat samt själva tillsätter kommunalborgmästare bereds emellertid i magistratsstäder utan poliskammare samt i fögderistäder genom att nämnda myndigheter enligt förslaget där skall vara polismyndighet indirekt större utrymme för den kommunala bestämmanderätten än enligt utredningens förslag. I viss mån tillgodoses alltså de önskemål om större kommunalt inflytande som framställts i flera remissyttrandena. Men de kommunala myndigheterna bör dessutom ha möjlighet att öva inflytande genom att de beredes tillfälle att yttra sig och i viss utsträckning torde de även böra ha beslutanderätt. Jämlikt departementsförslaget skall sålunda vid handläggning av ärenden enligt ordningsstadgan samråd äga rum med annan myndighet som beröres av ärendet. Därvid anges särskilt att i fråga om offentliga nöjestillställningar samråd skall ske med myndigheter, vilkas verksamhet berör barnavård, undervisning och nykterhetsvård. Vidare beredes kommunerna möjlighet att i lokal ordningsstadga intaga föreskrifter angående tillträde till offentlig tillställning och den ordning som skall iakttagas vid sådan tillställning.

Beträffande magistrats och kommunalborgmästares befogenheter synes mig undantag böra göras när det gäller tillträde till och rätt att upplösa

tillställning eller sammankomst. Sådan rätt bör tillkomma endast polischefen.

Genom de bestämmelser, för vilka jag nu redogjort, synes mig kommunernas möjligheter att öva inflytande på hithörande ärenden ha tillvaratagits på ett godtagbart sätt och jag är icke beredd att nu föreslå några ytterligare bestämmelser härutinnan. Att i fråga om offentliga tillställningar föreskriva, att polismyndigheterna årligen skall underställa kommunerna redogörelse för praxis beträffande tillståndsprovningen eller att årligen låta kommunerna fatta beslut angående principerna för tillståndsprovning, synes mig icke böra komma i fråga. Sådant förfarande skulle lätt kunna framstå som en formalitet utan någon egentlig nytta. Då är det betydligt värdefullare om ett gott, fortlöpande samarbete kan åvägbringas mellan myndigheterna.

— — —

Bestämmelse om vad som i förevarande sammanhang avses med polismyndighet har upptagits i 31 § förslaget till allmän ordningsstadga och 14 § förslaget till lag om allmänna sammankomster.»

Utskottet

Gällande ordningsstadga för rikets städer av år 1868 har en starkt ålderdomlig prägel. De sociala och tekniska förhållanden, efter vilka dess regler en gång anpassats, har nämligen sedan stadgans tillkomst fullständigt omvandlats. Denna utveckling har medfört, å ena sidan, att i stadgan kvarstår regler, vilka normerar en verklighet, som sedan länge upphört att existera, och å andra sidan, att nya företeelser framvuxit, vilka, trots att så bort ske, ej kunnat finna sin reglering i en allmän ordningsstadga. Det har därför sedan länge framstått som angeläget att ersätta ordningsstadgan med en modernare författning. Härvid ställes emellertid lagstiftaren inför flera svårlösta problem. En ömtålig avgränsningsfråga blir sålunda att avgöra vilka förhållanden, som bör finna sin lösning i en allmän ordningsstadga, och vilka som bör överlämnas åt den kommunala självbestämmanderätten att reglera. En annan vanskelig uppgift blir att ersätta ordningsstadgans bestämmelser om tillställningar för allmänheten med mera tidsenliga regler, vilka skall vara ägnade såväl att ge tillbörligt skydd åt församlingsfriheten som att skapa tillräckliga möjligheter för myndigheterna att få insyn i och kontroll över offentliga tillställningar. Vid omarbetande av ordningsstadgans bestämmelser om renhållningsskyldighet i stad kommer man vidare att ställas inför erkänt svarbedömbara rättsliga frågeställningar beträffande spörsmålet, vem sådan skyldighet skall åligga. Den starka remisskritik — bl. a. just i nyss antydda särskilda frågor — som mött tidigare utredningsförslag till allmän ordningsstadga, visar även, vilka svårigheter som möter, då det gäller att finna en allmänt godtagbar reglering på förevarande område.

Det förslag till lösning som framlägges i förevarande proposition synes utskottet vara till sin allmänna uppläggning förtjänstfullt och på ett lämpligt sätt angripa de huvudfrågor som måste komma under bedömande i förevarande sammanhang.

Vad först beträffar tillämpningsområdet och omfattningen av en blivande allmän ordningsstadga delar sålunda utskottet den till grund för propositionen liggande uppfattningen, att en sådan stadga å ena sidan bör utsträckas till att gälla även landsbygden och å andra sidan bör begränsas till att omfatta endast ett minimum av generellt gällande ordningsföreskrifter med möjlighet för kommunerna att komplettera den allmänna stadgan med lokala ordningsregler. Såsom av någon remissinstans framhållits medför visserligen ett sådant system, att den allmänna ordningsstadgans regler kan komma att te sig innehållsmässigt väl abstrakta. En närmare konkretisering av föreskrifterna torde emellertid i den allmänna ordningsstadgan vara möjlig endast genom en ingående detaljreglering. En sådan skulle göra stadgan svåröverskådlig men dock ej tillräckligt nyanserad för skiftande lokala förhållanden. Det är då lämpligare att i den allmänna stadgans ordningsföreskrifter endast ge en stomme av allmänt hållna regler och lämna åt kommunerna att alltefter de olika lokala behoven bygga på denna med erforderliga kompletterande bestämmelser. Sådana lokala regler kan betydligt lättare ges den konkreta utformning som erfordras för att den enskilde på ett enkelt sätt skall kunna hämta ledning för sitt handlande. Ett på angivet sätt uppbyggt system har även den förtjänsten, att det lämnar stort utrymme för den kommunala självbestämmanderätten på förevarande område. Det är emellertid enligt utskottets mening angeläget, att kommunerna lämnas viss ledning vid antagandet av kommunala ordningsföreskrifter, och utskottet hälsar därför med tillfredsställelse, att departementschefen har för avsikt att medverka till att förslag till normalstadgar utarbetas centralt.

Ett viktigt avsnitt i det framlagda förslaget utgöres av bestämmelserna om offentliga möten och tillställningar. Det har sedan länge varit ett starkt önskemål att få nuvarande spridda och ofullständiga stadganden på detta område ersatta med en fullständigare reglering. Särskilt har därvid understrukits angelägenheten av att församlingsfrihetens grundsats, som tveklöst upprätthålles i praxis, även finge komma till uttryck i en av Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt antagen lag. Propositionens förslag i denna fråga innebär, att de möten, som anses förtjäna skydd enligt församlingsfrihetens princip, avgränsas till ett särskilt begrepp och blir föremål för en uttömmande reglering i särskild lag, medan ordningsstadgan alltså får uppta bestämmelser angående tillställningar med främsta syfte att bereda nöje eller förströelse. En sådan uppdelning åstadkommer det önskade lagskyddet åt mötesfriheten, men det har mot propositionens förslag invänts, att vissa stadganden med helt eller delvis

samma innehåll komme att ges både i lagen om allmänna sammankomster och i ordningsstadgan. En sådan dubbling har man menat kunde undgås, ifall lagen om allmänna sammankomster upptoge endast de grundläggande reglerna beträffande dessa, medan övriga stadganden överfördes till ordningsstadgan eller särskild tillämpningsförfattning. Utskottet anser det emellertid vara värdefullt, att den lag som skapas för att skydda församlingsfriheten får upptaga samtliga de regler som på olika sätt kringgärdar denna frihet. Vad beträffar författningsmaterialets överskådlighet torde f. ö. denna underlättas av att varje författning får fullständigt reglera den däri berörda typen av arrangemang för allmänheten. Utskottet finner därför den valda dispositionen av författningarna lämplig.

Beträffande det framlagda förslaget till lag angående skyldighet att renhålla gata m. m. vill utskottet — som nedan i ett särskilt avsnitt behandlar denna del av propositionen — redan i detta sammanhang uttala tillfredsställelse över att där berörda svarbedömbara rättsliga frågor ej kringgåtts utan att i propositionen framlagts förslag syftande till att klarlägga rättsläget och åstadkomma en enhetligare reglering på detta område.

Såsom allmänna huvudfrågor i förslagen diskuteras vidare av gränssningen av begreppet allmän plats och befogenhetsfördelningen mellan olika myndigheter. I fråga om allmän plats innebär förslaget, att såsom sådan skall betraktas »gata, torg, park och annan plats, som enligt fastställd stadsplan eller byggnadsplan utgör allmän plats och som upplåtits för avsett ändamål, för allmänheten tillgänglig del av hamnområde samt allmän väg ävensom annat område, som är upplåtet till eller eljest nyttjas för allmän samfärd». Vid utskottsbehandlingen har inom utskottet uttalats vissa farhågor för att denna definition gjorts alltför snäv. Begreppet allmän plats blir nämligen enligt propositionens förslag betydligt mer begränsat än i 1944 års förslag till allmän ordningsstadga eller i strafflagen. — Vid undersökning av vad som lämpligen bör hänföras till allmän plats i nu framlagda författningar har man uppenbarligen att utgå från de olika stadganden, i vilka begreppet där användes. Särskilt är därvid att uppmärksamma 12 § förslaget till allmän ordningsstadga och 3 § förslaget till lag om allmänna sammankomster. Enligt dessa stadganden skall särskilt tillstånd erfordras, då offentliga tillställningar eller allmänna sammankomster anordnas å allmän plats. Om man eftersträvar, att största möjliga frihet skall råda vid arrangerande av offentliga tillställningar eller sammankomster, blir det därför, betraktat från nyssnämnda stadganden, ett önskemål, att begreppet allmän plats definieras så snävt som ur andra synpunkter är möjligt. Vid ett sådant vidare betraktande torde då visserligen skäl kunna anföras för att vid tillämpningen av vissa ordningsföreskrifter i ordningsstadgan ge begreppet ett vidsträcktare innehåll. Såsom departementschefen framhåller, kan emellertid önskemål i sådant hän-

seende tillgodoses genom att i lokal ordningsstadga föreskrives, att vid tillämpning av ordningsföreskrifter skall till allmän plats hänföras även andra områden än som ingår i den allmänna stadgans definition. Genom en sådan ordning vinnes också möjligheter att på bästa sätt reglera i enlighet med vad särskilda lokala förhållanden kan kräva. Utskottet finner sig därför böra godtaga den avgränsning av begreppet allmän plats som genomförts i propositionen.

Vad härefter angår befogenhetsfördelningen mellan olika myndigheter har särskild uppmärksamhet ägnats frågan, huruvida de uppgifter, som enligt de föreslagna författningarna skall åvila polismyndighet, bör i stad där poliskammare saknas uppdragas åt magistrat resp. kommunalborgmästare eller åt polischefen i staden. Starka skäl kan förvisso synas tala för att i överensstämmelse med kommunallagskommitténs intentioner avlyfta även statligt administrativa uppgifter från magistrat och därigenom även från kommunalborgmästare. Såsom uttalats av sammansatt konstitutions- och första lagutskott år 1952 i utlåtande över väckt motion om magistrats skiljande från rådhusrätt i avseende på magistratens statliga funktioner m. m. (utl. nr 1) bör nämligen »en reform av magistratsinstitutionen ej begränsas till att avse endast magistratens kommunala uppgifter utan bör fullföljas även beträffande dess statligt administrativa uppgifter». Då emellertid hela frågan om överflyttande av magistratens återstående uppgifter på andra organ f. n. är under utredning, vill utskottet i likhet med departementschefen förorda, att utredningens resultat avvaktas, innan magistraternas och kommunalborgmästarnas befattning med ordningsärenden slutgiltigt regleras. Dessa myndigheter bör alltså tills vidare anförtros de uppgifter som enligt de framlagda förslagen skall åvila polismyndighet.

Särskilda frågor

Vad beträffar de särskilda stadgandena i förslaget redovisas propositionens innehåll nedan endast på de punkter där utskottet på grund av väckta motioner eller eljest funnit anledning göra något uttalande.

I de avsnitt som ej särskilt beröres instämmer utskottet med propositionens förslag.

A. Allmän ordningsstadga

5 §. Upptagande av vak m. m.

Departementschefen

Efter att ha å sid. 96—98 i propositionen lämnat en redogörelse för motiven till nu förevarande stadgande tog föredragande departementschefen vid lagrådsremissen upp en därmed sammanhängande fråga och anförde:

»I anslutning till bestämmelserna i förevarande paragraf vill jag behandla ett särskilt spörsmål, som tagits upp av länsstyrelsen i Gotlands län och som även tidigare varit föremål för överväganden. Den fråga jag syftar på är, hur man skall gå till väga för att uppnå bättre förhållanden när det gäller tillgången på livräddningsredskap vid allmänna badplatser. Svenska livräddningssällskapet har i särskild framställning hemställt om utredning av frågan.

Varje sommar inträffar ett stort antal drunkningsolyckor vid våra badplatser och det framstår för mig som synnerligen angeläget, att man genom olika åtgärder försöker minska antalet sådana olyckor. Av väsentlig betydelse är uppenbarligen att vid alla större allmänna badplatser tillgång finnes på erforderlig livräddningsmateriel. Insikten härom torde under senare år ha blivit alltmer utbredd, men tyvärr är förhållandena alltjämt långt ifrån tillfredsställande. Verkställda undersökningar har visat, att tillgången på och beskaffenheten av räddningsmaterielen ofta lämnar mycket övrigt att önska. Kommunerna synes visserligen under senare år i viss utsträckning ha utrustat allmänna badplatser med livräddningsmateriel. Jag är dock icke övertygad om att man på frivillighetens väg kan uppnå tillfredsställande förhållanden och jag är angelägen om att erforderliga åtgärder vidtages snarast möjligt. Drunkningsolyckor vid stora allmänna badplatser får icke bero på att livräddningsmateriel saknats på platsen. Nyssnämnda länsstyrelse anser också att en uttrycklig föreskrift om vad i detta avseende bör åligga kommuner eller enskilda företagare skulle vara av stor praktisk betydelse. Enligt länsstyrelsen bör i anslutning till bestämmelserna i förevarande paragraf meddelas föreskrifter om att vid utomhusbad, som i större omfattning utnyttjas av allmänheten, skall finnas tillgängliga erforderliga livräddningsredskap.

För egen del finner jag det i och för sig befogat, att man bland ordningsföreskrifterna även tar upp bestämmelser om livräddningsredskap. Emellertid hyser jag viss tvekan om det lämpliga i att i allmänna ordningsstadgan intaga bestämmelser härutinnan. Det möter svårigheter att utforma en generell bestämmelse härom med ett tillämpningsområde och innehåll, som på ett lämpligt sätt ansluter sig till de skilda förhållandena inom olika kommuner. Vid övervägande av frågan har jag därför stannat för att icke föreslå någon sådan föreskrift utan överlämna avgörandet åt kommunerna. Vad angår de kommunala badplatserna har som nämnts kommunerna under senare tid vidtagit vissa åtgärder. Om kommunerna i framtiden icke själva löser denna fråga på tillfredsställande sätt, torde den få tagas upp till prövning i annat sammanhang. Beträffande andra utomhusbad än kommunala, vilka i större omfattning utnyttjas av allmänheten, bör i lokala ordningsföreskrifter inlagas bestämmelser om att erforderliga livräddningsredskap skall finnas tillgängliga på platsen.»

Utskottet

I anledning av vad departementschefen i detta sammanhang anför angående behovet av livräddningsmateriel på badplatser vill utskottet ytterligare understryka angelägenheten av att sådan räddningsmateriel mera allmänt anskaffas. Kostnaderna härför torde ej kunna uppgå till mera avsevärda belopp och i vart fall bör kostnadsskäl ej tillåtas verka avhållande inför utsikten att kunna verksamt bidra till att minska antalet drunkningsolyckor. Utskottet har därför övervägt förorda att i den allmänna ordningsstadgan intaga bestämmelse om skyldighet att hålla livräddningsredskap. I likhet med departementschefen har emellertid utskottet funnit det förenat med avsevärda svårigheter att utforma en generell regel, anpassbar till alla förekommande, olikartade förhållanden. Det bör därför i stället lämnas åt kommunerna att i lokala ordningsföreskrifter uppställa lämpligt avvägda krav på att erforderlig räddningsmateriel skall finnas tillgänglig vid icke-kommunala friluftsbad. Normalförslagen till lokala ordningsstadgor torde därför böra upptaga förslag till reglering i förevarande hänseende. Vad angår de kommunalt anordnade baden har dessa på senare år blivit bättre utrustade med livräddningsmateriel. Det kan förväntas, att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet följer denna utveckling och i propositionen uttalas, att om denna fråga ej löses på tillfredsställande sätt, torde den få tagas upp till prövning i annat sammanhang.

6 §. Sprängning, fyrverkeri m. m.*Departementschefen*

»Enighet synes råda därom att i en allmän ordningsstadga bör intagas föreskrifter om sprängning, fyrverkeri och skjutning. Sådana bestämmelser finns redan i gällande ordningsstadga och upptogs jämväl i 1944 års förslag. Beträffande den närmare utformningen av hithörande bestämmelser har dock i vissa hänseenden olika meningar kommit till uttryck.

Enligt utredningens förslag må inom tätbebyggt område sprängning, fyrverkeri och skjutning med eldvapen ej äga rum utan tillstånd av polismyndigheten. Därjämte föreslås en särskild föreskrift angående skjutbanor.

Vid remissbehandlingen har kritik riktats mot det av utredningen använda uttrycket »tätbebyggt område». Ett betydande antal remissinstanser har funnit detta uttryck olämpligt; det sägs att uttrycket är vagt och oklart och att det kan ge upphov till förväxlingar och sammanblandning med motsvarande uttryck i vägtrafikförordningen samt att man nödgas röra sig med rent subjektiva bedömningar. Jag delar utredningens uppfattning såtillvida att jag i och för sig finner lämpligt att låta ifrågavarande bestämmelser bli tillämpliga inom allt tätbebyggt område. Det är inom sådana områden

som riskerna med de angivna förehavandena är särskilt stora och det är därför angeläget att där fordra tillstånd av myndighet. Gränsen för den generella bestämmelsens tillämpningsområde synes mig emellertid böra uppdragas på ett mera bestämt sätt än genom angivande av tätbebyggt område. Det kan visserligen invändas att samma uttryck användes i annan lagstiftning, såsom i vägtrafikförordningen. Därmed följer dock icke samma olägenheter, då av uppsatta vägmärken i regel framgår var tätbebyggt område börjar och slutar. Vidare har ofta genom lokala trafikföreskrifter fastslagits, vilka områden som skall anses som tätbebyggda.

Vid övervägande av nu ifrågakarande spörsmål har jag kommit till den uppfattningen, att man skulle komma ifrån de påtalade olägenheterna, om bestämmelsens tillämpningsområde fastställdes till stadsplanlagt område inom stad, köping och annat samhälle, där byggnadslagens bestämmelser för stad äger tillämpning. En sådan avgränsning överensstämmer med vad jag föreslagit i fråga om nyttjande av allmän plats ävensom med den föreslagna bestämmelsen om renhållning. Om kommunerna sedan vill gå än längre och göra bestämmelserna tillämpliga även utanför det stadsplanlagda området blir en fråga, som får behandlas på samma sätt som andra lokala ordningsföreskrifter. Jag förordar sålunda, att tillämpningsområdet för nu ifrågakarande bestämmelser i allmänna ordningsstadgan fastställs i enlighet med vad jag nu anfört.

Vad härefter angår de särskilda förehavanden för vilka tillstånd skall erfordras, har remissinstanserna icke haft något att erinra mot att sprängning, fyrverkeri och skjutning med eldvapen upptagits. På många håll har man emellertid velat gå längre och generellt fordra tillstånd även för andra handlingar. Det är framför allt frågan om skjutning med luftvapen och användning av andra pyrotekniska artiklar än fyrverkeripjäser som tilldragit sig uppmärksamhet.

Beträffande skjutning med luftvapen har utredningen hänskjutit spörsmålet om föreskrifter härom till ortsmyndigheternas bedömande. Frågan hur man skall komma till rätta med missförhållandena när det gäller användningen av luftvapen har sedan länge varit under övervägande. Allteftersom luftvapen blivit allt vanligare har tyvärr olyckshändelserna ökat. Till följd av vårdslöshet och bristande omdöme orsakas ofta svåra olyckor med dessa vapen och allt oftare händer det, att pojkar med luftvapen vållar lekkamrater allvarliga kroppsskador, som i många fall lett till bestående men. När det gäller att motverka missbruk av luftvapen måste man — som jag i annat sammanhang understrukit — i första hand lita till, att föräldrarna verkligen ser till att barn icke missbrukar sådana vapen. Men även från det allmännas sida måste man medverka till att försöka stävja missbruket.

Då vapenförordningen 1955 omarbetades yrkades från olika håll att luftvapen skulle inbegripas under förordningen. Statsmakterna ställde sig emellertid avvisande till nämnda förslag och för innehav av luftvapen krävs

sålunda f. n. icke tillstånd. Emellertid synes man redan enligt gällande ordningsstadga ha möjlighet att i lokala ordningsföreskrifter intaga bestämmelser som förbjuder skottlossning med luftvapen. Detta torde dock ha skett i mycket begränsad utsträckning.

Erfarenheterna synes mig ge vid handen, att man nu måste tillgripa kraftigare medel. I första hand är det angeläget att komma till rätta med missbruket inom tätorterna; det är här som de flesta svåra olyckorna inträffar. Vidare bör en förbudsbestämmelse i första hand rikta sig mot barns begagnande av vapnen. För att nå detta mål anser jag att man genom en föreskrift i ordningsstadgan generellt bör förbjuda den som ej fyllt 16 år att utomhus skjuta med luftvapen inom stadsplanelagt område i stad, köping och annat samhälle, där byggnadslagens bestämmelser för stad gäller. Förbudet bör dock inte vara absolut, utan tillstånd till skjutning bör kunna lämnas av vederbörande myndighet, då skäl därtill föreligger. Så t. ex. bör skjutning med luftvapen få ske på särskilda skjutbanor, exempelvis på nöjesfält, eller eljest då det gäller övnings- eller träningskjutning, som äger rum under betryggande förhållanden. Med luftbössor bör likställas fjäderbössor. Bestämmelsen torde sålunda böra omfatta luft- eller fjäderbössor och luft- eller fjäderpistoler, med vilka kulor, hagel eller andra projektiler kan utskjutas. Om barn under 15 år bryter mot bestämmelsen, bör den som har vårdnaden om barnet kunna straffas, därest han icke gjort vad på honom ankommit för att förhindra förseelsen. Detta torde böra gälla även förehavande enligt första stycket. En bestämmelse härutinnan har intagits i 28 § i allmänna ordningsstadgan.

När det gäller användningen av pyrotekniska artiklar, som ej är att hänföra till fyrverkeripjäser, har utredningen likaledes ansett att frågan bör regleras i lokala ordningsföreskrifter. Även i denna fråga har emellertid motsatt uppfattning kommit till uttryck i en del remissyttranden. Fastän dylika artiklar liksom ballonger fyllda med vätgas någon gång förorsakat allvarliga olyckshändelser kan emellertid olycksrisken och framför allt olycksfrekvensen ej på långt när anses lika stor som då det gäller missbruk av luftvapen. Jag kan sålunda icke förorda, att användningen av nämnda artiklar skall regleras i allmänna ordningsstadgan, särskilt som det därjämte med all sannolikhet skulle visa sig svårt att övervaka att ett sådant förbud komme att efterlevas.

I den allmänna ordningsstadgan bör således enligt min mening regleras endast sprängning, fyrverkeri samt skjutning med eldvapen ävensom skjutning utomhus med luft- eller fjäderbössor. För att dessa åtgärder skall få företagas inom stadsplanelagt område bör fordras tillstånd. Som jag redan i tidigare sammanhang nämnt bör tillståndsprövningen ankomma på poliskammaren eller polischefen i orten. Vad särskilt angår tillstånd till sprängning — en åtgärd som i viss utsträckning regleras i byggnadslagsstiftningen — är det angeläget tillse, att arbetet kommer att utföras av per

son som äger tillräcklig kännedom om explosiva varor och gällande säkerhetsföreskrifter. Vid meddelande av tillstånd bör vidare liksom hittills myndigheten äga föreskriva de försiktighetsåtgärder, som skall iakttagas. Möjligen synes man böra överväga att centralt utarbeta vissa riktlinjer för vad sådana föreskrifter bör innehålla. Då det gäller allmänna arbeten och sprängning i samband med militära övningar, torde tillstånd kunna ges på en gång för en längre tidsperiod och för ett större företag eller område.

Slutligen återstår att behandla frågan om rätten att taga i bruk skjutbana. Enligt utredningens förslag må skjutbana, som ej hör till krigsmakten, icke tagas i bruk innan den godkänts av polismyndigheten. Vid remissbehandlingen har ifrågasatts lämpligheten av att militär skjutbana undantages från bestämmelsens tillämpning. Enligt min mening bör emellertid frågan om de militära skjutbanornas lämplighet m. m. icke prövas i denna ordning. Från något håll har vidare ifrågasatts, om icke ärendena bör ankomma på länsstyrelsen i stället för polismyndigheten. Ej heller detta förslag anser jag mig böra biträda utan i enlighet med vad jag tidigare anfört förordar jag att prövningen skall ankomma på poliskammaren eller polischefen. Jag vill härvid understryka vikten av att, då så erfordras, experter på området anlitas vid ärendenas handläggning ävensom att samråd sker med övriga myndigheter, som ärendena kan beröra.»

Utskottet

En ny ordningsstadga torde liksom den nu gällande böra upptaga bestämmelse om förbud mot skjutning och vissa därmed jämförliga åtgärder i stad. Ett sådant förbud bör emellertid, liksom i 1868 års ordningsstadga, begränsas att gälla endast de tätare befolkade delarna av ett samhälle. Såsom framgår av motiven till det nu framlagda förslaget är det förenat med vissa svårigheter att på ett naturligt sätt genomföra en sådan avgränsning av förbudsregeln. Utredningens anknytning av förbudet till »tätt-bebyggt område» blev starkt kritiserad vid remissbehandlingen och i propositionen har i stället föreslagits, att förbudet skall gälla »inom stadsplanlagt område i stad, köping och annat samhälle, där byggnadslagens bestämmelser för stad äga tillämpning». Såsom departementschefen framhåller vinnes härmed överensstämmelse med de föreslagna reglerna angående nyttjande av allmän plats och angående renhållning, vilket i och för sig ter sig som en lagteknisk förtjänst. Det kan emellertid synas tveksamt, huruvida man genom anknytningen till stadsplanläggningen kommer att utsträcka förbudet tillräckligt långt. Utskottet såge för sin del gärna, att förbudet mot lossande av skott etc. upprätthölls över ett något vidare område. Då utskottet icke kunnat finna någon möjlig anknytning för en regel med sådant innehåll, kan emellertid utskottet trots det anförda icke förordra någon jämkning av propositionens förslag, men det bör vid antagande av lokala ordningsstadgor beaktas, att ifrågavarande förbud får

ett så vidsträckt tillämpningsområde som de lokala förhållandena för olika fall kan göra lämpligt.

I nu förevarande sammanhang har utskottet vidare särskilt uppmärksammat användningen av pyrotekniska artiklar. Frågan om skadeverkningar på grund av barns handhavande av sådana leksaker var i anledning av väckt motion (II: 21) år 1954 under riksdagens bedömande. Därvid framhöll allmänna beredningsutskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande (nr 4), att vissa olägenheter visat sig följa av att pyrotekniska leksaker vore relativt lättåtkomliga för minderåriga och att man borde beakta ej blott riskerna för att barn, som sysslade med sådana leksaker, kunde skadas, utan även att äldre personer t. ex. kunde drabbas av chockskador e. d. Första lagutskottet kan ansluta sig till vad sålunda uttalats angående riskerna med explosiva leksaker, och inom utskottet har även uttalats den meningen, att det föreslagna förbudet mot sprängning och skjutning borde utvidgas att gälla även användandet av pyrotekniska artiklar. Visserligen är, såsom departementschefen framhåller, olycksfrekvensen vid användande av sådana artiklar avsevärt lägre än vid exempelvis missbruk av luftgevär. Men då användandet av de explosiva artiklarna ej synes uppbäras av något mera beaktansvärt legitimt intresse, torde man redan vid en ganska låg olycksfallsrisk ha anledning att överväga ett förbud. Emellertid synes man icke kunna nå avsett syfte genom att låta den nu föreslagna förbudsregeln i ordningsstadgan omfatta användandet av pyrotekniska leksaker. Som framhålles i propositionen skulle det nämligen bli svårt att övervaka efterlevnaden av ett dylikt förbud. Därtill kommer, att ett sådant skulle gälla endast inom vissa delar av staden. Även om man lyckades att med full effektivitet övervaka förbudets åttlydnad, skulle därför minderåriga obehindrat kunna fortsätta sina riskfyllda manipulationer, blott de droge sig utanför de områden i stad där förbudet gällde. Det synes därför vara en framkomligare väg att i stället hindra eller försvåra anskaffandet av pyrotekniska artiklar. Möjlighet härtill finnes, då explosiva leksaker går in under förordningen om explosiva varor och därför — om kommerskollegium ej undantar viss vara — får innehåsa endast efter särskilt tillstånd. De möjligheter som sålunda finnes att enligt kommerskollegii undantagsbestämmelser fritt köpa explosiva leksaker har genom nya bestämmelser från kommerskollegium minskats, sedan denna fråga sist var under riksdagens prövning. Befinnes det alltjämt vara för lätt att förvärva sådana leksaker, torde det vara anledning fortsätta på den inslagna vägen och än mer försvåra åtkomsten av dessa artiklar i stället för att söka inom vissa lokala områden förhindra deras användande.

8. §. Polismyndighets rätt att meddela ordningsföreskrifter*Departementschefen*

»Enligt gällande ordningsstadga äger polismyndigheten i åtskilliga fall meddela särskilda ordningsföreskrifter. I regel må sådana föreskrifter meddelas i samband med tillståndsgivning. 1944 års förslag var härutinnan uppbyggt på liknande sätt.

Utredningen har däremot föreslagit, att polismyndighetens befogenhet att för särskilda fall meddela ordningsföreskrifter skall regleras i en särskild paragraf. I enlighet med förslaget har sådana bestämmelser upptagits i förevarande paragraf, därvid dock — i överensstämmelse med vad jag tidigare förordat — angivits, att befogenheten att meddela föreskrifter skall tillkomma i stad med poliskammare denna och i övrigt polischefen i orten. Innehållet i den i departementsförslaget intagna bestämmelsen överensstämmer i huvudsak med utredningens förslag, som lämnats utan erinran av det stora flertalet remissinstanser. På vissa punkter har dock förtydligande ansetts önskvärt.

Avsikten med ifrågavarande bestämmelse är att ge polismyndigheten befogenhet att för vissa fall meddela erforderliga ordningsföreskrifter, alltså föreskrifter som i det särskilda fallet erfordras för upprätthållande av ordning och säkerhet. Det får icke vara fråga om allmänna regler för orten. Om det visar sig att behov föreligger av sådana mera allmänna föreskrifter, bör de meddelas i den lokala ordningsstadgan. I sista stycket av paragrafen har stadgats skyldighet för poliskammare eller polischef att, då behov av allmänna ordningsföreskrifter visar sig föreligga, göra anmälan därom till kommunens fullmäktige. I något yttrande har föreslagits att anmälan skall göras till länsstyrelsen i stället för till fullmäktige. Ett sådant förslag kan jag dock icke biträda. Jag anser att anmälan i varje fall bör göras till den myndighet som i första hand har att taga ställning till förslaget, nämligen kommunens fullmäktige. Självfallet är polismyndigheten oförhindrad att även anmäla förhållandet till länsstyrelsen.

Vad härefter angår den närmare omfattningen av bestämmelsen föreslås att den skall avse erforderliga ordningsföreskrifter med avseende å handel och därmed jämförlig hantering, som bedrivs utomhus å allmän plats eller angränsande område, samt annan verksamhet eller annat förhållande, som äger rum å allmän plats. Härvid äsyftas givetvis ej offentliga tillställningar och allmänna sammankomster och ej heller verksamhet som regleras i särskild ordning. Polismyndighets ordningsföreskrifter föreslås jämväl skola få avse användande av badplats eller lägerområde, vartill allmänheten äger tillträde, samt hållande av lokal eller plats för sport, spel eller liknande. I sistnämnda hänseenden är rätten att meddela föreskrifter sålunda icke begränsad till allmän plats. Någon risk för att alltför långtgående föreskrifter kommer att meddelas anser jag icke föreligga, även om

befogenheterna delvis avser annat område än allmän plats. Det måste hela tiden gälla föreskrifter som i ett särskilt fall erfordras för att upprätthålla den allmänna ordningen. För att ytterligare understryka att onödiga eller mindre befogade föreskrifter icke får förekomma har jag funnit lämpligt att göra det tillägget till utredningens förslag, att även beträffande ifrågavarande föreskrifter i författningstexten uttryckligen erinras om att vid meddelande av föreskrift skall tillses, att därigenom icke lägges onödigt tvång på allmänheten eller eljest göres obefogad inskränkning i den enskildes frihet.

I anledning av vad som sägs i remissyttrande av kommerskollegium vill jag framhålla, att då ordningsföreskrifter må meddelas, som avser förehavande å allmän plats eller angränsande område, med sistnämnda bestämning avses att befogenheten får utövas endast om det med hänsyn till ordningen och säkerheten på allmän plats är erforderligt att ingripa mot den på enskilt område bedrivna verksamheten.

Enligt andra stycket i förevarande paragraf får poliskammaren respektive polischefen än längre gående befogenheter än att meddela föreskrifter. Det föreslås nämligen att, när så befinnes påkallat med hänsyn till den allmänna ordningen, nämnda myndigheter skall äga förbjuda verksamhet eller förehavande, som i första stycket sägs, samt påbjuda borttagande av stånd, ställning och dylikt som utan tillstånd anbringas å eller invid allmän plats. Denna bestämmelse medför mycket vittgående befogenheter och jag vill understryka vikten av att bestämmelsen tillämpas med försiktighet. Ingripande bör ske endast i sådana fall, då åtgärden är klart betingad av ordningshänsyn och då rättelse icke kan vinnas på annat sätt.»

Utskottet

I 8 § förslaget till ordningsstadga föreslås sammanfattade de befogenheter som enligt ordningsstadgan anses böra tillkomma polismyndighet att för särskilda fall lämna ordningsföreskrifter. Särskilt vittgående blir befogenheterna enligt andra stycket i den föreslagna avfattningen, enligt vilket polismyndighet skall äga förbjuda viss verksamhet och »påbjuda borttagande av försäljningsstånd, ställning och dylikt, som utan tillstånd anbringats å eller invid allmän plats». Paragrafen bör ses i sammanhang med 31 § förslaget till ordningsstadga, enligt vilket lagrum polismyndighet, då någon underlåter att efterkomma ordningsföreskrift varom nu är fråga, kan förelägga vite eller låta verkställa åtgärden på den försumliges bekostnad.

Vid remissbehandlingen av utredningens förslag framfördes från flera remissinstanser krav på än längre gående befogenheter för polismyndigheten i förevarande hänseende. Polismyndighet ansågs nämligen böra få möjlighet att påbjuda borttagande även av fordon som utan tillstånd uppställts å allmän plats. Även vid utskottsbehandlingen av ärendet har samma önskemål framförts, och utskottet, som i ärendet inhämtat upplysningar från

polismyndigheten i Stockholm, finner därför anledning ingå i särskilt bedömande av sålunda framförda förslag.

Det bör därvid framhållas, att frågan om polismyndighets möjligheter att flytta felparkerade fordon uppmärksammas av den s. k. parkeringsutredningen i en den 21 juli 1956 upprättad promemoria. Denna utredning konstaterar, att enligt gällande praxis polismyndighet anses ha rätt att borttransportera fordon endast i de fall, då fordonet misstänkes vara stulet, då det är övergivet, eller då dess uppställning uppenbarligen innebär fara eller väsentligt hinder för trafiken. I syfte att klarlägga och utvidga polismyndighets befogenheter i förevarande hänseende föreslår vidare utredningen, att i vägtrafikförordningen skall införas bestämmelser om möjlighet för polismyndighet att flytta fordon, då detta uppställts på sådant sätt att dess kvarstående medför uppenbar fara för trafiksäkerheten eller innebär väsentligt hinder för trafiken eller renhållningen.

Särskilda regler om borttransport av fordon synes kunna bli av betydelse i två skilda huvudfall, det ena, då fordonets förflyttning är påkallat av trafikhänsyn, och det andra, då dess uppställning hindrar renhållning eller det eljest, efter att ha helt eller för lång tid övergivits, onödigtvis upptar och kanske vanpryder allmän plats. Om bestämmelser erfordras för det förra fallet, bör sådana uppenbarligen intas i trafikförfattning och icke i en allmän ordningsstadga. I den mån bestämmelser erfordras för det senare fallet torde emellertid dessa vara av sådan ordningskaraktär, att de i och för sig närmast borde inflyta i en sådan stadga. Starka skäl talar onekligen också för att i ordningsstadgan intaga bestämmelser av denna karaktär. Behov torde nämligen föreligga att kunna omhändertaga fordon som övergivits, och det får anses vara oklart, i vilken utsträckning gällande rätt medger detta. Huruvida, såsom parkeringsutredningen föreslår, hittegodslagstiftningen kan tillämpas, måste nämligen anses tveksamt. I vart fall kan icke ett omhändertagande ske, förrän fordonet upphört att vara i ägarens besittning, vilket i fråga om motorfordon måste anses innebära, att fordonet lämnats övergivet under en avsevärd tidsperiod. Måhända kan det även, i enlighet med parkeringsutredningens förslag, böra ges viss möjlighet att bortflytta fordon, vars uppställning hindrar renhållningen.

Ehuru bestämmelser om borttagande av fordon sålunda motiveras av helt artskilda omständigheter, bör det enligt utskottets mening icke ifrågakomma att upptaga särskilda sådana bestämmelser i spridda författningar, utan i den mån en speciell reglering erfordras bör denna ske på ett ställe i lagstiftningen och där innehålla samtliga förutsättningar för borttransport, vilka anses böra särskilt lagfästas. Den naturliga platsen för en sådan reglering är i anslutning till trafikförfattning. På grund härav finner sig utskottet icke kunna förorda, att polismyndighets befogenheter enligt förevarande paragraf i förslaget till ordningsstadga utvidgas att avse även bortförande av felaktigt uppställda fordon.

26 §. Samråd mellan myndigheter

Enligt utredningens förslag bör vid handläggningen av ärenden enligt stadgan polismyndigheten handla i samråd med annan myndighet som beröres av ärendet. I frågor som avser offentliga nöjestillställningar bör polismyndigheten samråda med myndigheter vilkas verksamhet berör barnavård, undervisning och nykterhetsvård. Samarbete bör också upprätthållas med polismyndigheterna inom angränsande distrikt.

Innan åtgärd, som berör polismyndighetens verksamhetsområde, av annan myndighet vidtages, bör enligt utredningens förslag samråd äga rum med polismyndigheten eller denna underrättas om åtgärden.

Departementschefen

»I förevarande paragraf har upptagits bestämmelser om samråd mellan olika myndigheter. De frågor som behandlas i ordningsstadgan berör givetvis ofta ett flertal olika myndigheter och inrättningar i en kommun. Det är då naturligt, att frågorna bör avgöras under hänsynstagande till de olika synpunkterna och intressena. En förutsättning härför är att gott samarbete kommer till stånd mellan myndigheterna. Jag vill därför understryka den stora betydelsen av samråd och samarbete i de frågor det här gäller. Det är även ett lämpligt sätt att låta de kommunala synpunkterna komma till uttryck jämväl i frågor, vilkas avgörande ansetts böra tillkomma statlig myndighet. Frågan bör därför regleras i författningen och jag kan icke dela den av flera polismyndigheter under remissbehandlingen framförda meningen att, då det ligger i sakens natur att samråd skall ske, bestämmelserna bör utgå ur ordningsstadgan.

Jag är i stället närmast böjd för att gå något längre än utredningen föreslagit. Sålunda vill jag förorda att samråd i viss utsträckning göres obligatoriskt, detta för att stadgandet om samråd icke skall bli en tom fras utan verkligen efterföljas. Polismyndigheterna har till stöd för sin tidigare nämnda uppfattning anfört, att man genom ifrågavarande bestämmelser i många fall skulle tillskapa ett onödigt och tidsödande remissförfarande. Givet är att man icke onödigtvis bör tynga förfarandet vid handläggningen av ifrågavarande ärenden. Men enligt min mening bör det vara möjligt att göra remissförfarandet enkelt och smidigt. Jag vill särskilt framhålla, att i enkla ärenden skriftligt remissförfarande icke bör vara nödvändigt. Många gånger torde det vara fullt tillräckligt att telefonledes inhämta vederbörande myndighets yttrande och göra en anteckning därom på handlingen.

I enlighet med vad jag nu anfört anser jag, att det bör fastslås att vid handläggningen av ärenden enligt stadgan samråd med myndighet som beröres av ärendet skall äga rum. I första stycket har upptagits bestämmelser om polismyndighets samrådsskyldighet och andra stycket handlar om annan myndighets skyldighet att samråda med polismyndigheten.

Att närmare ange med vilka polismyndigheten skall samråda torde icke

vara möjligt eller erforderligt utan det synes fullt tillräckligt att ange att det skall vara myndighet som beröres av ärendet; frågan får således bedömas efter förhållandena i det särskilda fallet. När det gäller offentliga nöjestillställningar har det befunnits lämpligt att uttryckligen ange att samråd skall ske med myndigheter, vilkas verksamhet berör barnavård, undervisning och nykterhetsvård. Denna uppräkningslista är dock icke avsedd att vara fullständig. Även andra myndigheter kan böra höras t. ex. vederbörande brandchef, vars synpunkter ofta kan vara av särskild betydelse vid anordnandet av offentliga tillställningar. Som exempel må vidare nämnas att det kan vara på sin plats att höra vederbörande hälsovårdsnämnd, om det finns anledning ifrågasätta att de hygieniska förhållandena vid serveringar i samband med en offentlig tillställning icke är tillfredsställande.

Vad angår polismyndigheterna torde vidare böra stadgas, att samarbete bör upprätthållas med polismyndigheterna inom angränsande distrikt. Det kan vara av största betydelse för nämnda polismyndigheter att t. ex. få veta, att en större folkanhopning kan väntas vid en offentlig tillställning och att därigenom trafiksvårigheter kan uppstå inom det angränsande polisdistriktet.

I andra stycket fastslås att innan en myndighet vidtager någon åtgärd, som berör polismyndighetens verksamhetsområde, samråd skall äga rum med polismyndigheten. Denna samrådsskyldighet får kanske sin största betydelse när det gäller åtgärder som direkt berör trafik- och ordningsförhållandena. Här måste uppenbarligen stor vikt fästas vid den ståndpunkt som intages av polismyndigheten; det är polismyndigheten som i sista hand skall svara för att ordningen upprätthålles och att störningar i trafiken ej uppstår. Jag räknar sålunda med att ett gott samarbete skall kunna upprätthållas och att vederbörlig hänsyn skall tagas till de olika myndigheternas yttranden.

Vad i paragrafen sägs om polismyndighet bör i stad, där magistraten eller kommunalborgmästaren är polismyndighet, gälla jämväl polischefen.»

Utskottet

Den i förevarande paragraf uttalade principen om samråd mellan myndigheter synes vara av väsentlig betydelse för ordningsstadgeärendenas rätta handläggning. Underlaget för polismyndigheternas bedömning av dessa ärenden bör nämligen göras så brett, att däri även kommer att ingå erfarenhetsmaterial och synpunkter som kan förmedlas endast av andra myndigheter. Det är emellertid angeläget, att det föreskrivna samrådet ej tillåtes förorsaka onödig tidsutdräkt vid ärendenas handläggning eller verka tyngande på de kommunala organens verksamhet. Utskottet vill därför understrika departementschefens uttalande, att remissförfarandet bör göras enkelt och smidigt. Telefonkontakt bör således användas i största möjliga utsträckning. Då det gäller tillställningar av samma slag som mer eller min-

dre regelbundet återkommer bör det vidare vara tillräckligt, att samråd äger rum i början av varje säsong. Skulle förhållandena sedan ändras får dock naturligen ny kontakt tas mellan berörda myndigheter.

B. Allmänna sammankomster och offentliga tillställningar

Förbud mot sammankomst eller tillställning på vissa kyrkliga högtidsdagar

Gällande bestämmelser

Enligt kungörelsen den 28 maj 1943 angående förbud mot offentliga nöjeställningar m. m. på vissa kyrkliga högtidsdagar må icke under tiden klockan 6—24 på juldagen, långfredagen eller påskdagen anordnas offentliga nöjeställningar, ej heller offentliga tävlingar eller uppvisningar i skjutning, hästsport eller annan sport eller i gymnastik eller idrott. Med nöjeställningar förstås i kungörelsen teater-, biograf-, cirkus- och revyforeställningar, varieté- och kabarettställningar, tivolinöjen och dans samt andra med dem jämförliga tillställningar. Överträdelse av förbudet straffas med dagsböter och kan därjämte föranleda förverkandepåföljd.

Dispens från förbudet meddelas av Kungl. Maj:t. Praxis torde vara restriktiv.

Beträffande förbudets omfattning framhölls i det av sakkunniga den 18 juni 1942 avgivna betänkande, som ligger till grund för kungörelsen, att tidigare förslag under förbudet inbegripit jämväl musikalisk underhållning, med rätt dock för vederbörande polismyndighet att medgiva undantag för sådan underhållning som värdigt anslöte sig till ifrågavarande högtidsdags innehåll. De sakkunniga erinrade mot ett sådant förbud, att olämplig eller störande musikunderhållning icke förekomme i sådan utsträckning att lagstiftning häremot vore behövlig ävensom att deras förslag i övrigt inrymde möjlighet att komma tillrätta med sådana former av musikaliska tillställningar, vilka kunde vara ägnade att störa helgfriden. Härjämte underströks de praktiska svårigheterna att i det särskilda fallet pröva, huruvida viss musik kunde anses vara lämpad att framföras på de stora helgdagarna. Såväl föredragande departementschefen som riksdagen anslöt sig till de sakkunnigas uppfattning, och konsert kom alltså icke att omfattas av förbudet.

Departementschefen

›Vad först angår frågan om förbud mot tillställningar å vissa kyrkliga högtidsdagar torde det liksom hittills böra avse tillställningar å juldagen, långfredagen och påskdagen. Förbudet bör däremot icke avse allmänna sammankomster. Från något håll har föreslagits att offentliga nöjeställningar skall förbjudas nätterna mot de nämnda högtidsdagarna. En sådan utvidgning av förbudsbestämmelsen är jag dock icke beredd att förorda.

När det gäller arten av de tillställningar som bör förbjudas konstaterar utredningen, att samtliga de tillställningar som avses i dess förslag till allmän ordningsstadga torde omfattas av gällande förbudsbestämmelser med undantag dock för konsert och därmed jämförlig tillställning. I enlighet därmed har utredningen föreslagit, att förbudsbestämmelsen skall avse varje offentlig tillställning utom konsert. Jag anser emellertid i likhet med en del remissinstanser, att vissa former av musikunderhållning å ifrågavarande dagar för många människor skulle framstå som direkt stötande. Jag kan därför icke finna tillräckliga skäl att göra särskilt undantag för konserter. Framförande i kyrka av religiös musik torde i regel få anses som en sammankomst för religionsövning och alltså falla utanför förbudet.

Ett ytterligare skäl för att icke i detta sammanhang skilja på olika slag av offentliga tillställningar är att det, såsom utredningen förordat, synes böra införas möjlighet att under vissa förutsättningar medgiva undantag från förbudet. I motsats till utredningen anser jag att dispens bör kunna meddelas för varje slag av tillställning, såvida dess innehåll och syfte kan anses förenligt med högtidens helgd. En noggrann prövning bör ske i varje särskilt fall och undantagsbestämmelserna bör tillämpas restriktivt. Det blir alltså här fråga om en mycket grannliga prövning från myndigheternas sida. Det är också angeläget att undantagsbestämmelsen tillämpas så likformigt som möjligt. Främst av dessa skäl kan jag icke ansluta mig till utredningens förslag att låta prövningen ankomma på polismyndigheten. Enligt min mening synes prövningen i stället böra ankomma på länsstyrelsen, en uppfattning som också framförts i flera remissyttranden. Jag vill dock erinra om att dispens enligt denna bestämmelse icke befriar anordnaren från att söka tillstånd eller anmäla tillställning i enlighet med vad som är stadgat i 12 och 13 §§ i allmänna ordningsstadgan.»

Motion

I *motionen II: 747* hemställs, »att riksdagen måtte besluta om ett tillägg till 10 § i den allmänna ordningsstadgan av innebörd, att förbudet mot offentliga tillställningar kommer att omfatta jämväl kvällen före och natten mot långfredagen». Motionären framhåller, att då ordningsstadgeförslaget ej upptar något sådant förbud, stora offentliga nöjeställningar kan komma att hållas kvällen före och natten mot långfredagen. Med hänsyn till arten av det firningsämne som är knutet till denna helg finner motionären sådana tillställningar beröra den allmänna opinionen lika illa, som om det vore fråga om en överträdelse av själva det för långfredagen stipulerade förbudet. Starka skäl talar därför enligt motionären för att det i propositionen föreslagna förbudet på angivet sätt utvidgas. Såsom tidpunkt för förbudets ikraftträdande anger motionären förslagsvis klockan 18 på torsdagen före långfredagen.

Utskottet

För att skydda den kyrkliga helgfriden mot störande nöjesarrangemang har i 10 § förslaget till allmän ordningsstadga intagits förbud mot att anordna offentlig tillställning å juldagen, långfredagen och påskdagen efter klockan sex på morgonen. Länsstyrelsen skall dock äga medgiva undantag för tillställning vars innehåll och syfte kan anses förenligt med högtidens helgd.

Då det i motionen II:747 hemställes, att det föreslagna helgskyddet skall utvidgas även till kvällen före och natten mot långfredagen, vill utskottet gärna betyga sin förståelse för det syfte som ligger bakom denna motion. Det måste uppenbarligen te sig stötande för den religiösa känslan, om natten mot långfredagen profaneras genom exempelvis tivolinöjen eller danstillställningar. Det bör emellertid framhållas, att propositionens förslag i denna del icke innebär någon förändring i förhållande till gällande rätt. Det har ej, utskottet veterligen, förekommit anledning att vidtaga någon saklig ändring av gällande bestämmelser, så mycket mindre som förslaget till ordningsstadga innebär, att kretsen av de nöjestillställningar som omfattas av helgförbudet i viss utsträckning utvidgas.

Ansökan och anmälan*Departementschefen*

»I 14 och 15 §§ förslaget till allmän ordningsstadga samt 5 och 6 §§ förslaget till lag om allmänna sammankomster har upptagits föreskrifter om ansöknings- och anmälningsförfarandet.

Såsom framgått av vad jag redan tidigare anfört anser jag, att man bör skilja på ansökan och anmälan.

För alla tillståndskrävande tillställningar och sammankomster bör enligt min mening fordras en skriftlig ansökan och ett skriftligt besked i anledning av ansökan. Polismyndigheten skall här företaga en prövning, och ett beslut skall utfärdas som skall tillställas icke bara anordnaren — för att av denne kunna uppvisas — utan även ett flertal olika myndigheter. Det är av stor betydelse att redan från början riktiga uppgifter lämnas. I dessa fall anser jag muntlig ansökan ej vara tillfyllest. Om kravet på skriftlig form begränsas till de fall då tillstånd kräves, kan en sådan ordning icke framstå som alltför besvärande för anordnarna. Under alla förhållanden synes mig, när det gäller ärenden av ifrågavarande slag, så väsentliga fördelar förenade med ett skriftligt ansökningsförfarande att jag vill förorda en sådan ordning. Detta synes mig dock icke böra utesluta att i brådskande fall ansökan göres muntligen och sedan skriftligen bekräftas.

Vad angår tiden för ansökningens ingivande innebär utredningens förslag, att ansökningen om möjligt skall vara polismyndigheten tillhanda senast å tredje dagen före tillställningen, dock att, om tillställningen kungöres i tid-

ning eller annorledes, ansökan skall göras samtidigt därmed. Mot förslaget i denna del har remissmyndigheterna invänt att tre dagar är alltför kort tid. Meningen med ett tillståndsförfarande är ju att en verklig prövning skall föregå polismyndighetens beslut i ärendet. Ofta kan det visa sig att uppgifterna i ansökningen icke är tillräckligt upplysande utan att ytterligare utredning erfordras. Ibland kan det gälla undersökningar, som kräver särskild fackkunskap, och sakkunnig person kan behöva anlitas. Vidare bör polismyndigheten ha viss tid på sig för att expediera sitt beslut. Beaktar man dessa förhållanden synes en tidsfrist om tre dagar väl kort. Härtill kommer att de tillställningar och sammankomster det här gäller — de tillståndskrävande — alltid torde vara planerade ganska långt i förväg, i varje fall tidigare än tre dagar före anordnandet. Enligt min mening bör därför ansökan ingivas snarast möjligt efter det att utformningen av tillställningen eller sammankomsten blivit klar. Emellertid synes man inte kunna undvara en viss bestämd tidsgräns. Jag vill därför förorda att bestämmelsen ges det innehåll, att ansökan skall göras i god tid före tillställningen och om möjligt senast å sådan tid att ansökan är polismyndigheten tillhanda å femte dagen före tillställningen. Jag vill tillägga att det uppenbarligen är i anordnarens eget intresse att ansökan göres så tidigt som möjligt. Skulle polismyndigheten nämligen, trots tillbörlig skyndsamhet, icke medhinna erforderlig utredning och prövning före den utsatta dagen, blir följden att tillställningen eller sammankomsten ej får anordnas, eftersom tillstånd icke erhållits.

Att föreskriva att ansökningen, om tillställningen kungöres i tidning eller annorledes, skall göras samtidigt med kungörandet kan jag icke finna lämpligt. Skulle en sådan bestämmelse finnas, borde den — såsom vissa remissinstanser framhåller — innehålla att kungörande ej finge ske förrän tillstånd erhållits. Emellertid anser jag att man icke bör införa några bestämmelser härom, utan får det ankomma på anordnaren att själv tillse, att han icke kungör en tillställning eller sammankomst innan tillstånd erhållits. I annat fall riskerar han att tillstånd vägras, vilket uppenbarligen kan medföra kännbara ekonomiska förluster. Och jag vill understryka att det förhållandet, att en tillställning eller sammankomst kungjorts eller annonserats innan tillstånd erhållits, givetvis icke får påverka polismyndighetens prövning av ärendet. Är anordnaren så oförsiktig att han kungör en tillställning innan tillstånd erhållits, får det ske på hans egen risk.

Ansökan bör innehålla uppgift angående anordnaren, tid och plats för tillställningen eller sammankomsten samt dennas art och huvudsakliga utformning. Det bör uttryckligen föreskrivas, att ansökan skall innehålla dessa uppgifter. Emellertid kan det ofta visa sig erforderligt, för att man skall kunna verkställa en riktig prövning av ansökan, att ytterligare uppgifter införskaffas. Sådan möjlighet finns redan f. n. och bestämmelser härom bör upptagas även i de nu föreslagna författningarna. Rätten att

infordra upplysningar måste emellertid användas med försiktighet. Den får inte framstå som ett slags förhandscensur eller föra så långt att den onödigt betungar anordnaren. I denna del synes mig utredningens förslag — som remissinstanserna lämnat utan erinran — kunna godtagas. Bestämmelsen bör sålunda givas det innehållet, att, om ytterligare uppgifter erfordras utöver vad ansökan innehåller, polismyndigheten äger förelägga anordnaren att inkomma med upplysningar eller ock själv föranstalta om utredning. I fråga om offentliga tillställningar bör vidare stadgas att för undersökning, som kräver särskild fackkunskap, må på anordnarens bekostnad anlitas sakkunnig. Detta torde ofta kunna bli fallet när det gäller att tillgodose de krav på säkerhet som allmänheten har rätt att ställa. För att förhindra obefogad förhandscensur bör vidare föreskrivas vissa begränsningar i polismyndighetens rätt att infordra upplysningar. I vad angår offentliga tillställningar bör föreläggandet icke få avse skyldighet att tillhandahålla handling eller redogörelse för innehållet i dramatisk eller annan muntlig framställning, som är avsedd att förekomma vid tillställningen, med undantag för det fall att ansökan avser medgivande att anordna tillställning å de stora kyrkliga högtidsdagarna eller gäller barns medverkan vid offentlig tillställning. Beträffande allmänna sammankomster bör rätten att infordra ytterligare uppgifter begränsas sålunda, att föreläggandet ej må avse skyldighet att tillhandahålla handling eller redogörelse för innehållet i föredrag, tal eller annan muntlig framställning som är avsedd att förekomma vid sammankomsten.

Enligt min mening bör stadgandet angående ansökan om tillstånd innehålla bestämmelser även om dessa ärendens handläggning. Som jag redan uttalat är jag av den uppfattningen, att angående beslut i anledning av ansökan om tillställning bör lämnas skriftligt besked under iakttagande av bestämmelserna i lösen- och stämpelförordningarna. I beslutet bör då intagas de särskilda villkor och föreskrifter som polismyndigheten funnit anledning meddela. Innebär beslutet att tillställning ej må äga rum, bör alltid skälen därtill angivas. Beslutet bör kunna tecknas å ansökningen. Även om beslutet sålunda bör meddelas skriftligen, torde intet hindra att polismyndigheten i brådskande fall först lämnar ett muntligt besked och därefter expedierar beslutet.

Vad härefter angår sådana tillställningar och sammankomster, för vilkas anordnande skall fordras endast en a n m ä l a n, synes det mig lämpligast att i särskild paragraf intaga bestämmelser om anmälningsförfarandet. Vid utformandet av dessa bestämmelser bör hänsyn främst tagas till syftet med anmälan, nämligen att polismyndigheten skall få kännedom om att en tillställning eller sammankomst av viss art och omfattning kommer att hållas å viss tidpunkt.

Anmälan bör kunna ske på ett så enkelt och smidigt sätt som möjligt och jag anser icke befogat att i dessa fall fasthålla vid kravet på skriftlig

form. Ofta, ja kanske i flertalet fall, torde det vara fullt tillräckligt med en muntlig anmälan. Anmälan bör således kunna göras antingen skriftligen eller muntligen. När det gäller tiden för anmälan ingivande torde man icke böra upprätthålla lika stränga krav som i fråga om ansökan. I regel torde det vara tillräckligt om anmälan göres senast å tredje dagen före tillställningen. Beträffande anmälan innehåll bör bestämmelserna överensstämma med vad som föreskrives angående ansökan. Anmälan bör sålunda innehålla uppgifter angående anordnaren, tid och plats för tillställningen eller sammankomsten samt dennas art och huvudsakliga utformning. Rätten att infordra ytterligare upplysningar synes — med hänsyn till att någon egentlig prövning här ej skall äga rum — böra begränsas i förhållande till ansökningsfallen. Det betydelsefulla är i förevarande fall att polismyndigheten får tillräcklig upplysning om de förhållanden, som skall angivas i anmälan, för att därigenom kunna vidtaga erforderliga åtgärder, t. ex. för ordningens och trafikens ordnande m. m. Rätten att förelägga anordnaren att inkomma med ytterligare upplysningar bör därför endast avse upplysningar i de hänseenden, som skall angivas i själva anmälan.

Utöver vad jag nu anfört anser jag icke erforderligt att i författningarna upptaga ytterligare bestämmelser om anmälningsförfarandet. Något besked i anledning av anmälan torde i regel ej erfordras. I de fall, då polismyndigheten funnit anledning meddela särskilda ordningsföreskrifter, torde besked härom böra meddelas skriftligen i vanlig ordning och, om anordnaren önskar bevis om att han fullgjort sin anmälningskyldighet, torde det vara tillräckligt med att diariebevis eller liknande bevis utfärdas. Några författningsbestämmelser härom synes mig icke erforderliga.

Ej heller anser jag nödvändigt att i författningarna angiva att, sedan ansökan eller anmälan gjorts, polismyndigheten skall så snart ske kan verkställa den prövning som föranledes därav. Att så skall ske torde ligga i sakens natur. Jag vill dock understryka, att det är av särskild vikt att handläggningen av hithörande ärenden sker så snabbt som möjligt. Det är ett väsentligt intresse för anordnarna att snarast möjligt få besked, om en tillställning må anordnas eller ej.

Om det kommer till polismyndighetens kännedom annorledes än genom ansökan eller anmälan att någon ämnar anordna en offentlig tillställning eller allmän sammankomst, bör det åligga polismyndigheten att snarast underrätta anordnaren om att, då så är föreskrivet, ansökan eller anmälan skall göras eller att förbud gäller mot tillställningens eller sammankomstens anordnande. Vad sålunda bör åligga polismyndigheten synes icke behöva intagas i författningarna utan torde få innefattas i polismyndighetens allmänna åligganden.»

Utskottet

Propositionens förslag i 12 och 13 §§ förslaget till allmän ordningsstadga samt 3 och 4 §§ förslaget till lag om allmänna sammankomster, vilka lagrum ej föranlett något uttalande från utskottets sida, innebär, att sammankomster och tillställningar i vissa fall ej skall få hållas utan tillstånd av polismyndigheten, medan i andra fall sammankomster eller tillställningar endast skall behöva anmälas till samma myndighet. Enligt förslaget blir även ansöknings- och anmälningsförfarandena så till vida olikartat utformade, att en ansökan enligt 14 § ordningsstadgeförslaget och 5 § förslaget till lag om allmänna sammankomster alltid skall göras skriftligen, medan en anmälan enligt 15 § resp. 6 § samma författningsförslag må göras skriftligen eller muntligen.

I likhet med departementschefen finner utskottet, att en ansökan, vars innehåll skall läggas till grund för en särskild prövning, alltid bör vara skriftlig. Härigenom skapas nämligen garantier för att det material som kommer under bedömande i tillståndsärendet redan från början blir tillräckligt fast fixerat. Beträffande anmälningsförfarandet har till utskottet från polishåll framförts önskemål om att polismyndigheterna i åtminstone de största städerna borde få möjlighet kräva, att även anmälningar alltid skall göras skriftligen. Som skäl härför har anförts, att om de polismyndigheter, som hade att mottaga ett mycket stort antal anmälningar, nödgades godtaga även muntliga sådana, den nuvarande organisationen skulle visa sig otillräcklig. Skriftliga anmälningar vore nämligen ägnade att för enkla myndigheternas sysslande med dessa ärenden och förebyggde även de missuppfattningar som kunde befaras uppkomma vid t. ex. telefonanmälningar.

Det är uppenbarligen ett starkt intresse, att bestämmelserna om vad arrangörer har att fullgöra i förhållande till olika myndigheter utformas så, att dessa förfaranden blir så enkla som möjligt. Ur denna synpunkt är det tydligen värdefullt om möjlighet kan ges att alltid få göra en anmälan muntligen. Några polisorganisatoriska svårigheter till följd av en sådan regel kan icke vara att förvänta annat än möjligen i de största städerna. Enligt utskottets bedömande kan emellertid ej heller i dessa några egentliga svårigheter vara att befara, om organisationen från början på lämpligt sätt anpassas för mottagande av muntliga anmälningar, såsom genom ett långt drivet användande av blanketter m. m. Risken för missförstånd vid muntliga anmälningar bör icke överdrivas. Framhållas må, att ett muntligt förfarande kan på visst sätt rentav sägas i detta hänseende vara det skriftliga förfarandet överlägset. Oklarheter vid en muntlig anmälan kan nämligen genom frågor omedelbart klarläggas, men en oklar skriftlig anmälan nödvändiggör avsevärt mer arbete från myndigheterna för att bli på erforderligt sätt kompletterad.

Ordningsföreskrifter i fråga om nykterhetsförhållanden

Gällande rätt

Frågan om nykterhetsförhållandena vid offentliga tillställningar har i olika sammanhang uppmärksamrats.

Enligt 1954 års rusdrycksförsäljningsförordning må tillstånd till utskänkning inom område, som är för allmänheten tillgängligt såsom nöjesplats eller idrottsplats, meddelas endast om särskilda skäl därtill är. I förordningen stadgas vidare, att vid danstillställning, till vilken allmänheten äger tillträde, rusdrycker ej må utskänkas, dock att polismyndigheten må medgiva undantag för särskilda fall. Vid föreställning, till vilken allmänheten äger tillträde, må vidare rusdrycker ej utskänkas utan särskilt medgivande av länsstyrelsen. Detta förbud avser dock icke sång, konsert, uppläsning eller annan därmed jämförlig underhållning å restaurang. På utskänkingsställe får gäst enligt förordningen ej förtära andra rusdrycker än sådana som i laga ordning utskänkts till honom. Motsvarande förbud finnes stadgat i ölförsäljningsförordningen i fråga om lokal där öl får utskänkas och i förordningen om försäljning av alkoholfria drycker i fråga om lokal eller plats, där alkoholfria drycker utskänkes. Dessa författningar innehåller också förbud mot förvaring av rusdrycker i lokalen eller å platsen.

Vad angår förtäring av rusdrycker vid offentlig tillställning utan samband med tillåten utskänkning må anmärkas, att ordningsföreskrifter för offentliga tillställningar i allmänhet innehåller en generell erinran, att det åligger anordnaren att tillse att god ordning iakttages vid tillställningen, och att redan en sådan allmänt hållen föreskrift innebär skyldighet för anordnaren att ansvara för att nykterhetsförhållandena vid tillställningen är tillfredsställande, bl. a. såtillvida att berusade personer icke lämnas tillträde eller tillåtes närvara. En direkt föreskrift av det innehåll som nu sagts intages icke sällan i tillståndsresolutioner. Vanligt förekommande är också att vederbörande anordnare genom anslag tillkännager att det inom området eller platsen är förbjudet att förtära rusdrycker; påföljden för överträdelse av ett sådant förbud är regelmässigt utvisning från platsen.

Departementschefen

»En tveksam fråga synes mig vara, om man i den allmänna ordningsstadgan generellt bör förbjuda förtäring och förvaring av rusdrycker å nöjes- och idrottsplatser m. m. Sådan förtäring är i viss utsträckning förbjuden enligt bestämmelser i förordningarna om försäljning av rusdrycker, öl och alkoholfria drycker, nämligen om utskänkning av sådana drycker äger rum, och i en del fall kan förtäringen bli att bedöma som förargelseväckande beteende. I övrigt saknas emellertid f. n. möjlighet att ingripa. Förhållandena i nykterhetsavseende vid de tillställningar det här gäller är f. n. icke tillfredsställande. Som särskilt allvarligt framstår det tillta-

gande missbruket av alkohol bland ungdom, som i regel utgör den större delen av publiken vid dessa tillställningar. Inom utredningen synes ha funnits förespråkare för en generell bestämmelse av angiven innebörd. Den övervägande meningen har dock varit, att behov icke förefinnes av ett generellt förbud, som enligt utredningen dessutom skulle medföra ökade övervakningskostnader även för lojala arrangörer och svårigen kunna effektivt upprätthållas. Vidare har anförts att det syntes lämpligt att de kommunala myndigheterna — såsom i allmänhet gäller på rusdryckslagstiftningens område — beredes inflytande på frågan om spritförtäring vid offentliga tillställningar. Vissa remissinstanser — bl. a. länsstyrelserna i Stockholms och Norrbottens län — har nu hävdat, att ett allmänt förbud mot förtäring och förvaring av rusdrycker vid offentliga tillställningar bör intagas i den allmänna ordningsstadgan.

Jag vill här också erinra om att man i tidigare sammanhang tillstyrkt förtäring- och förvaringsförbud på nöjes- och idrottsplatser. Ungdomsvårdskommitténs uttalande, att alkohol borde helt bannlysas vid offentliga tillställningar av nöjeskaraktär, fick stöd av nykterhetskommittén. Sistnämnda kommitté anförde bl. a. att det var en allmän åsikt, att spritförtäring inte borde tolereras vid idrottstävlingar, dansbanetillställningar eller liknande tillfällen. Det ansågs vidare uppenbart, att möjligheterna att beivra och förhindra fylleri på dessa platser skulle högst avsevärt utökas, om det fanns förbud mot förtäring och förvaring av rusdrycker och inte bara mot att uppträda berusad. Nykterhetskommitténs yttrande remitterades till ett stort antal myndigheter och sammanslutningar, av vilka flertalet tillstyrkte det ifrågasatta förbudet. Frågan ansågs emellertid — bl. a. vid genomförandet av den nya nykterhetslagstiftningen — böra lösas i samband med att förslaget till ny ordningsstadga upptogs till prövning.

För egen del anser jag övervägande skäl tala för att nu genomföra ett generellt förbud mot förtäring av rusdrycker vid offentliga tillställningar. Det synes mig stötande att förtäring av rusdrycker sker vid sådana tillställningar och måhända skulle en förbudsbestämmelse i viss mån vara ägnad att minska fylleri framför allt bland ungdom. Den invändning som särskilt bör beaktas är enligt min mening svårigheterna att på ett effektivt sätt kunna tillse att förbudet upprätthålles. Om man emellertid, såsom jag vill förorda, begränsar bestämmelsen till att avse offentliga tillställningar, som äger rum inomhus eller utomhus inom inhägnat område, förmenar jag att möjligheter finnes att utan alltför betydande kostnader kunna på ett tillfredsställande sätt övervaka efterlevnaden. Förbudet skall givetvis icke gälla inom lokaler eller på platser där enligt rusdrycksförsäljningsförordningen tillåten utskänkning äger rum. Vidare bör möjlighet finnas att, när särskilda omständigheter föreligger, medgiva undantag från förbudet. På grund av vad jag sålunda anför förordar jag, att i allmänna ordningsstadgan intages en bestämmelse med angivet innehåll. Bestämmelsen synes böra intagas i

den paragraf i ordningsstadgan som handlar om ordningsföreskrifter, eller 16 §. I vad angår allmänna sammankomster torde några motsvarande föreskrifter icke erfordras. Till rusdrycker bör — i enlighet med vad som gäller jämlikt rusdrycksförsäljningsförordningen — hänföras spritdrycker, vin och starköl.»

Motioner

I de likalydande *motionerna I: 557* och *II: 736* hemställes, »att riksdagen måtte besluta att 16 § i förslaget till ny ordningsstadga måtte erhålla sådan ändrad lydelse att förbudet mot förtäring av rusdrycker å viss plats vidgas till att avse jämväl förbud mot förvaring å sådan plats». Till stöd härför framhålles, att i det av departementschefen omnämnda yttrandet från nykterhetskommittén, vilket syntes ha föranlett ifrågasvarande bestämmelse i ordningsstadgeförslaget, ifrågasattes förtäring- och *förvaringsförbud*. Ett sådant kompletterande förvaringsförbud vore enligt motionärerna i vissa fall en förutsättning för bestämmelsens effektivitet. Att på en festplats fastställa innehav eller införsel av rusdrycker vore nämligen lättare — framhåller motionärerna — än att upptäcka den kortvariga förtäringshandlingen. Motionärerna tillägger, att det varit ett genomgående inslag i olika länders alkohollagstiftning att i regler, som inriktas på att förebygga förtäring i vissa sammanhang, anknyta straffbudet jämväl till innehavet eller förvaringen.

Utskottet

Det är ett känt förhållande, att vid en del offentliga tillställningar, främst vissa dans- och idrottstillställningar, nykterhetsförhållandena icke är tillfredsställande. Det är därför naturligt att vid arbetet på en ny allmän ordningsstadga rörande bl. a. sådana tillställningar kommit under övervägande, huruvida man genom generella ordningsföreskrifter i en sådan stadga kan verka till åstadkommande av en bättre situation härvidlag. Därvid har utredningen för sin del icke funnit anledning att — utöver en allmän bestämmelse om att anordnare skall svara för att god ordning råder — föreslå något särskilt stadgande till förhindrande av spritmissbruk vid offentliga tillställningar. Till stöd för sin ståndpunkt har utredningen åberopat bl. a. svårigheterna att effektivt övervaka åttlydnaden av ett allmänt förtäringförbud. I propositionen har emellertid föreslagits ett generellt förbud mot att förtära rusdrycker å offentliga tillställningar, som äger rum inomhus eller utomhus inom inhägnat område, varvid som skäl härför helt allmänt framhålles det stötande i att rusdrycker förtäres vid offentliga tillställningar. Därjämte hävdas, att övervakningen av förbudets efterlevnad väsentligt underlättas genom att förbudet såsom nämnts inskränkes till tillställningar inom slutet område.

Ett förtäringförbud med det i propositionen förordade innehållet, bör, om

dess efterlevnad kan någorlunda tillfredsställande kontrolleras, få en icke obetydlig nykterhetsfrämjande effekt. Denna blir särskilt värdefull, genom att förbudet framför allt kommer att verka bland ungdom, vilken i allmänhet utgör den övervägande delen av publiken på offentliga nöjeställningar. Någon anledning att tveka inför det föreslagna förtäringförbudet, därför att detta skulle komma att gälla även ur nykterhetssynpunkt fullt tillfredsställande tillställningar, synes ej föreligga. Det lär nämligen ej kunna göras gällande, att det över huvud taget förekommer ett legitimt intresse av att vid det omedelbara övervarandet av en offentlig tillställning förtära alkohol. Avgörande för frågan, huruvida ett generellt förtäringförbud bör förordas eller ej, synes därför bli, hur man bedömer möjligheterna att övervaka efterlevnaden av ett sådant. Såsom departementschefen framhåller underlättas visserligen denna kontroll av den inskränkning av förbudet som gjorts i propositionen. Ett förbud, som uteslutande riktar sig mot förtäring, blir emellertid alltid förenat med svårigheter att upprätthålla, genom att den övervakande personalen, som svårligen kan ingripa förrän överträdelse konstaterats, nödgas i misstänkta fall avvakta och söka upptäcka själva förtäringshandlingen. Effektivare vore tydligen att, såsom i motionerna I: 557 och II: 736 föreslås, kombinera förtäringförbudet med ett förbud att över huvud taget inneha rusdrycker vid en offentlig tillställning.

Mot ett sådant kombinerat förtäring- och förvaringsförbud möter emellertid principiella invändningar. Ett sådant förbud skulle nämligen, åtminstone i generellt gällande utformning, komma att omfatta även de fullt legitima situationer, då någon som bevistar en offentlig tillställning medför rusdrycker dit utan avsikt att där förtära dessa. Så kan t. ex. bli förhållandet, om personen i fråga just inköpt rusdrycker och ej haft möjlighet att lämna dessa ifrån sig före sitt besök å tillställningen. Det torde ej heller låta sig göra att begränsa ett förvaringsförbud genom att låta det avse endast fall, då förtäringssavsikt kunde anses föreligga. En sådan regel synes ej lämplig till följd av sin anknytning till en subjektiv bedömning av viljeläget hos den misstänkte. Det bör emellertid framhållas, att ett generellt förtäring- och förvaringsförbud sedan länge upprätthålles inom rusdryckslagstiftningen. För att kunna effektivt inskrida mot förtäring av medhavd sprit å restauranger och kaféer har det nämligen ansetts nödvändigt att straffbelägga redan att rusdrycker över huvud taget medföres till en sådan lokal. Såvitt utskottet har sig bekant, har i allmänhet några klagomål ej framkommit över att detta förbud på ett otillbörligt sätt begränsade lojala medborgares handlingsfrihet. Att kombinera ett förtäringförbud vid offentliga tillställningar med ett generellt förvaringsförbud innebär således allenast, att man för denna särskilda nykterhetsfrämjande föreskrift bibehåller parallellitet med motsvarande reglering i den egentliga rusdryckslagstiftningen. Vid betraktande härav torde de principiella betänkligheterna mot ett förvarings-

förbud kunna skjutas åt sidan. I vart fall kan de enligt utskottets mening ej uppväga de praktiska fördelar som står att vinna genom ett sådant. Erinras må även att stötande konsekvenser av ett förvaringsförbud bör kunna undvikas genom användande av åtalseftergift.

På grund av vad sålunda anförts finner sig utskottet böra förorda, att det i 16 § andra stycket förslaget till allmän ordningsstadga intagna förbudet mot förtäring av rusdrycker vid vissa offentliga tillställningar utvidgas att avse även innehav av rusdrycker vid samma tillställningar. Formuleringen av denna regel synes böra ansluta sig till motsvarande stadganden i rusdrycks-lagstiftningen.

C. Skyldigheten att renhålla gata m. m.

Departementschefen

Efter att ha lämnat en redogörelse för den historiska utvecklingen i fråga om gaturenthållningsskyldighet i stad (propositionen sid. 240—247) anförde föredragande departementschefen vid lagrådsremissen följande angående de allmänna grunderna för en lagstiftning på området:

»Frågan, om vem skyldigheten att renhålla gata skall åvila, har sedan lång tid tillbaka varit föremål för ingående överväganden, och när den nu av utredningen ånyo upptagits till prövning har den omfattats med det största intresse. Naturligt nog har framför allt de kommunala myndigheterna ägnat frågan särskild uppmärksamhet.

För att kunna bedöma detta svårlösta problem måste man se saken mot den historiska bakgrunden. Jag har därför lämnat en tämligen ingående redogörelse för den historiska utvecklingen alltifrån den tid, då tätbebyggelsen började uppkomma, fram till våra dagar. Denna tillbakablick visar att gatuhållningen ursprungligen till alla delar åvilat fastighetsägaren; det har förelegat ett särskilt fastighetsonus. Så småningom ledde utvecklingen därhän att fastighetsägaren kom att befrias från skyldigheten att anlägga och underhålla gata. Det blev samhällets sak att i första hand svara härför men tomtägarna ålades viss bidragsskyldighet. Så är förhållandet alltjämt enligt de nuvarande bestämmelserna i byggnadslagstiftningen.

När det gäller själva renhållningen av gata och annan allmän plats har icke genomförts någon sådan reglering som jag nyss nämnt. I 1868 års ordningsstadga intogs visserligen bestämmelser om gaturenthållning, men de avsåg endast renhållningens omfattning och en straffbestämmelse för försummad renhållning. Frågan vem renhållningsskyldigheten skall åvila, samhället eller den enskilde fastighetsägaren, har däremot icke blivit reglerad i ordningsstadgan.

Den fastighetsägaren ursprungligen åvilande renhållningsskyldigheten har så småningom i viss utsträckning avlösts och det allmänna har påtagit

sig uppgiften. Detta har skett på olika sätt. I något fall — såsom i Stockholm — har genom en särskild likställighetsöverenskommelse staden övertagit ansvaret för renhållningen och i andra fall har likställighet åvägbragts genom särskilda beslut av stadsfullmäktige eller allmän rådstuga. Undantagsvis har samhällets övertagande av gaturenhållningen skett mot vederlag och i vissa fall har man förfarit sålunda, att fastighetsägaren ålagts att mot fastställd avgift anlita kommunens renhållningsverk.

Angående de nu rådande förhållandena må nämnas att, förutom i Stockholm, kommunen övertagit gaturenhållningen i sju andra städer och att i ytterligare ett par städer fastighetsägaren endast har att rengöra gångbanorna när det är barmark. I övriga städer är förhållandena olika när det gäller sommar- och vinterrenhållning. Sålunda har fastighetsägaren i dessa städer i stort sett att fullgöra sommarrenhållning å gata utanför fastigheten intill en viss bredd. I fråga om vinterrenhållningen åvilar den i ett 30-tal städer till fullo alltjämt fastighetsägaren medan i övriga städer dennes skyldigheter begränsats till gångbanorna. I omkring 20 städer har staden därjämte åtagit sig bortforsling av snö och is. I köpingar och stadsliknande samhällen är förhållandena i stort sett desamma som i städerna.

Av betydelse för bedömandet av de nuvarande förhållandena är vidare bestämmelserna i 1943 års lag om allmänna vägar, genom vilka staten övertog den allmänna väghållningen på landet. Enligt denna är staden väghållare inom stads område och Konungen äger förordna att köping eller annat stadsliknande samhälle, för vilket byggnadslagens bestämmelser för stad äger tillämpning, själv skall vara väghållare. Befinnes stad eller samhälle sakna förutsättningar att handhava väghållningen, må Konungen förordna att kronan skall vara väghållare i staden eller samhället. Där kronan är väghållare övertar kronan gatuhållningsskyldigheten och i nämnda skyldighet ingår även viss vinterrenhållning såsom undanröjande av snö, sandning m. m. För att en gata skall ingå i kronans gatuhållningsskyldighet kräves dock att den förklarats ha karaktär av allmän väg.

Härigenom har vissa fastighetsägare delvis blivit befriade från den renhållningsskyldighet, som avses i ordningsstadgan, och sålunda en ytterligare avlösning kommit till stånd.

Mot bakgrunden av den utveckling som sålunda ägt rum och med beaktande av förhållandena av i dag synes mig tiden nu vara inne att lagstiftningsvägen försöka skapa en tillfredsställande lösning av frågan om renhållningsskyldigheten beträffande gata och annan allmän plats. Det torde icke råda tvekan om att ett starkt behov föreligger av klarläggande regler på detta område. De nuvarande förhållandena präglas av stor ovisshet i fråga om vilka skyldigheter som skall anses åvila den enskilde fastighetsägaren och samhället. Detta gäller såväl när man skall avgöra vad som av ålder är gällande som då fråga är om att i nybildade samhällen fastställa renhållningsskyldigheten. Redan det stora antal rättgångar, som den rå-

dande ovissheten föranlett, visar att på detta område föreligger ett klart behov av reglering. Det måste också framstå som önskvärt att kunna uppnå något så när enhetliga regler som kan ersätta de synnerligen skiftande förhållandena på detta område. Vidare har vid flera tillfällen, bl. a. vid remissbehandlingen av 1944 års förslag, starka önskemål uttalats om att frågan måtte lösas. Härtill kommer att den rent faktiska utvecklingen — samhällets ändrade struktur och övertagande av väsentliga uppgifter, som tidigare åvilade den enskilde, däribland i stor utsträckning även renhållningsuppgifter — talar bestämt för att frågan nu bör upptagas till prövning. Liksom när det gäller byggande och underhåll av gata bör renhållningsfrågan erhålla en författningsmässig reglering.

Utredningens nu framlagda förslag innebär i korthet att ansvaret för renhållningen i princip lägges på samhällena. Avsikten är dock icke att helt befria fastighetsägaren från hithörande uppgifter utan samhället föreslås få rätt att ålägga fastighetsägaren vissa skyldigheter. Det gäller renhållning av gångbana eller annat för gångtrafiken erforderligt utrymme utanför fastigheten, om denna är belägen inom tätbebyggd del av staden eller samhället.

Att ansvaret för renhållningen i princip bör åvila kommunen synes mig riktigt. En sådan ordning står i överensstämmelse med den rent faktiska utvecklingen, enligt vilken samhället — såsom framgår av vad jag redan anfört — i allt större omfattning övertagit detta ansvar, såväl när det gäller just själva renhållningen som på andra jämförbara områden. Det kan heller icke med fog hävdas annat än att renhållning av gata och annan allmän plats är en sak som sker i hela samhällets intresse; det sker för att tillgodose trafiken och samfärdseln överhuvud. En god renhållning måste betraktas som ett gemensamt intresse för alla kommunens invånare. — En annan sak är att det sedan av olika skäl kan vara rimligt, att fastighetsägaren ålägges att i viss mån medverka vid renhållningsskyldighetens fullgörande. Till frågan i vilken utsträckning detta bör ske återkommer jag senare.

Såsom utredningen framhållit bör frågan ses även ur rent praktisk synpunkt, nämligen huruvida renhållningen bäst och mest rationellt utföres genom samhällets eller den enskilde fastighetsägarens försorg. Därvidlag hyser jag den uppfattningen, att åtskilliga av de göromål, det här gäller, otvivelaktigt utföres mest rationellt genom samhällets försorg.

Renhållningen sker numera i betydande utsträckning med hjälp av maskiner av olika slag såsom t. ex. snöplogar och sopmaskiner. Endast kommunen kan tänkas tillhandahålla sådan utrustning. Vidare disponerar i regel kommunerna särskild personal som kan användas för detta arbete. Därmed är icke sagt att allt renhållningsarbete bäst utföres genom samhällets försorg. Såsom utredningen uttalat är arbetet ibland sådant att det bäst utföres för hand. Detta gäller på vissa orter särskilt arbetet med renhåll-

ning av gångbanor. Och vidare kan det med hänsyn till ojämn belastning, t. ex. vid kraftiga snöfall, synas lämpligt att på vissa håll fastighetsägaren är skyldig att hjälpa till med renhållning, då kommunerna i annat fall skulle behöva ha alltför mycket personal i beredskap.

När jag sålunda vill förordna att gaturenhållningsskyldigheten i princip skall vara samhällets uppgift har jag stöd för denna ståndpunkt i flertalet remissyttranden. Många av de länsstyrelser, som ansluter sig till denna uppfattning, har motiverat sitt ställningstagande. Det understrykes därvid bl. a., att motorfordonstrafikens utveckling numera ställer sådana krav på renhållning, att samhället måste ingripa, samt att det icke är möjligt att utföra en effektiv renhållning — särskilt snöröjning — utan tillgång till maskinell utrustning. Vidare betonas, att principen överensstämmer med den faktiska utvecklingen. Det finns också remissinstanser som vill gå längre än utredningen föreslagit och sålunda lägga hela ansvaret för renhållningen — alltså jämväl beträffande gångbanor — på samhället. Dessa myndigheter förmenar att under nuvarande förhållanden finns det över huvud taget ingen rimlig anledning att ålägga fastighetsägaren någon del av renhållningen. Byggnadsstyrelsen t. ex. uttalar att, även om i vissa mindre samhällsbildningar förhållandena kan vara sådana att renhållning av gångbanorna av praktiska lämplighetsskäl bör åvila fastighetsägaren, bör det icke få leda därhän, att man som huvudregel uppställer rätt för samhällena att ålägga fastighetsägaren denna skyldighet.

Åtskilliga remissmyndigheter har emellertid ställt sig avvisande till utredningens förslag och framför allt från städernas sida har förslaget rönt kritik. Avstyrkandena grundas främst på den uppfattningen att en kommunalisering av gaturenhållningen skulle medföra ökade kostnader och tekniska svårigheter. En ökning av kommunalarbetarkåren anses bli nödvändig liksom också stora nyinvesteringar i maskiner. Från kommunalt håll befaras vidare att standarden på renhållningen skulle sjunka om den övertogs av kommunerna.

Jag hyser full förståelse för de synpunkter, som framföres från kommunernas sida, och inser väl de svårigheter, som i vissa hänseenden kan följa av utredningens förslag. Det föranleder mig dock icke att frångå den principiella inställning till frågan, åt vilken jag tidigare givit uttryck. Emellertid synes det mig angeläget att i möjligaste mån tillmötesgå de kommunala önskemålen. Att utvecklingen leder till att samhället i allt större utsträckning kommer att övertaga ansvaret för renhållningen torde stå klart. Det väsentliga synes mig då vara att man, vid lagfästade av vissa regler på detta område, gör övergången så smidig som möjligt genom att hänsyn kan tagas till olika lokala förhållanden och andra särskilda omständigheter. Styrelsen för svenska stadsförbundet har rekommenderat att man skall gå fram på frivillighetens väg. Emellertid torde det vara av största betydelse att i lag kunna fastslå de grundläggande principerna. Jag vill därför i stället för-

orda, att samtidigt som detta sker i fråga om samhällets ansvar för gaturenhållningen man i lagen intar en bestämmelse om att när särskilda skäl därtill föranleder Kungl. Maj:t, på hemställan av stadsfullmäktige, skall äga medgiva annan ordning för renhållningsskyldighetens fullgörande än den i lagen föreskrivna. Härigenom skapas möjlighet att beakta de skilda lokala förhållandena. Hänsyn bör därvid kunna tagas till om renhållningen kan ordnas på ett rationellt sätt annorledes än enligt lagens bestämmelser. På sina håll — kanske främst på vissa mindre orter — kan den föreslagna ordningen visa sig ekonomiskt ofördelaktig. Den kan medföra att betydande investeringar i maskiner och annan renhållningsmateriel måste göras vid en för kommunen synnerligen olämplig tidpunkt och stundom kan svårigheter föreligga med anskaffande av arbetskraft. Det synes mig skäligt att sådana speciella förhållanden kan beaktas. Dispens från lagbestämmelserna bör ges för viss tid åt gången allt efter omständigheterna i det särskilda fallet. Självfallet bör den icke få avse en för fastighetsägarna mera ogynnsam ordning i fråga om renhållning utanför gångbanan än vad f. n. får anses gälla i vederbörande stad. Det system jag sålunda förordat torde innebära att övergången till den nya ordningen — i fall då så icke redan skett — kommer att ske på betydligt längre sikt än utredningen tänkt sig. Enligt utredningens förslag skulle stadsfullmäktige kunna besluta om anstånd med lagens tillämplighet tills vidare, dock att det skulle fordras Konungens medgivande för anstånd utöver två år. Då jag räknar med att övergången till den nya ordningen skall kunna ske successivt och det måhända kan komma att dröja åtskilliga år innan den blir helt genomförd, anser jag att dispensbestämmelsen bör intagas i själva lagen och icke i övergångsbestämmelserna.

Jag vill i detta sammanhang vidare erinra om att de städer, som själva är väghållare, enligt en förordning av år 1943 erhåller statsbidrag med 95 procent av det belopp, vartill kostnaderna för underhållet av de för biltrafiken viktiga gatorna inom staden beräknas bära uppgå. Statsbidrag utgår dock endast till den del av kostnaderna, som icke på grund av äldre bestämmelser bestrides av fastighetsägarna eller täckes genom de bidrag staden enligt sådan bestämmelse äger uppbära. Vad särskilt angår snöbortforsling m. m. skall vid beräkning av statsbidraget avdrag göras för sådana prestationer och belopp som åvilar fastighetsägarna. Dessa bestämmelser om statsbidrag till väg- och gatuhållningen i städer och stadsliknande samhällen, som är väghållare, är f. n. föremål för översyn av särskilda sakkunniga. Själva principerna för statsbidragets beräkning kommer därvid att upptagas till omprövning.

Såsom jag redan nämnt innebär utredningens förslag vidare att — även om det primära ansvaret för renhållningen överflyttas å samhällena — fastighetsägaren kan åläggas att svara för viss del av renhållningsskyldigheten, nämligen såvitt angår gångbana eller annat för gångtrafiken erforderligt ut-

rymme utanför fastigheten. Till stöd för denna ståndpunkt återoppar utredningen bl. a. att samhällets övertagande av renhållningen framstått som mest motiverat beträffande körbanorna och att det knappast kan anses vara en ändamålsenlig ordning att beträffande gångbanorna utan undantag upphäva möjligheten att kräva bistånd av fastighetsägaren; trots allt måste fastighetsägaren anses ha ett särskilt intresse av gatuhållningen utanför sin egen fastighet. Denna princip har kommit till uttryck i fråga om anläggande av gata, där fastighetsägaren kan förpliktas bidra.

Jag är benägen att ansluta mig till utredningens uppfattning, att möjlighet allttjämt bör finnas att i viss utsträckning ålägga fastighetsägaren ansvaret för renhållning. Förmodligen kommer utvecklingen så småningom att gå därhän, att samhället övertar hela ansvaret för renhållningen, men då man nu för första gången skall lagfästa principerna för renhållningens fullgörande bör man gå fram med en viss försiktighet. Och att låta fastighetsägaren till viss del svara för renhållningen står i överensstämmelse med de principer som tillämpats när det gäller andra former av gatuhållningen. Att, såsom utredningen tänkt sig, stadga att fastighetsägaren må åläggas att svara för renhållning av gångbana eller annat för gångtrafiken erforderligt utrymme utanför fastigheten, synes mig under nuvarande förhållanden innebära en rimlig och skälig avvägning. Bland remissinstanserna finns förespråkare för att man skall gå längre och lägga även denna del av renhållningsskyldigheten på samhället. Andra remissinstanser åter anser att man bör ha än större möjligheter att överflytta ansvaret å den enskilde fastighetsägaren, särskilt gäller detta skyldigheten att renhålla rännsten. Jag vill dock förorda, att man i denna del godtar utredningens förslag.

Möjlighet skulle sålunda finnas att ålägga fastighetsägaren att svara för renhållning av allenast gångbana. Med en sådan bestämmelse följer emellertid vissa svårlösta frågor och det gäller bestämmelsens anpassning med hänsyn till rådande förhållanden. För en del fastighetsägare innebär bestämmelsen en betydande lindring i deras nuvarande skyldigheter och i dessa fall uppstår inga problem. I andra fall skulle bestämmelsen emellertid kunna medföra en ökning eller ett förnyande av plikter som f. n. ej utkräves. Man frågar sig då om det kan vara riktigt och med billighet förenligt att införa en bestämmelse som skulle kunna få sådana följder. Detta spörsmål har tidigare varit föremål för ingående överväganden på ett närliggande område, nämligen när det gällde skyldighet för fastighetsägare att bidra till gatubyggnadskostnad. Därvid ansågs att tidigare likställighetsöverenskommelser ej borde utgöra hinder för att genom ny lagstiftning ålägga fastighetsägare att utgiva gatukostnadsbidrag. Byggnadslagen innehåller också bestämmelser om att stadsfullmäktige må för staden i dess helhet eller för viss del därav meddela bestämmelser om skyldighet för ägare av tomt att bidra till kostnaden för iordningställande av gata. Om på tomtägaren lägges skyldighet, som tidigare icke ålegat honom, skall bestämmelserna un-

derställas Konungens prövning. Det framhölls vid bestämmelsernas tillkomst att billigheten icke kunde anses kränkt, om fastighetsägaren icke utgivit vederlag för avlösningen av byggnadsplikten. Detsamma ansågs vara fallet om överenskommelsen icke avsett att befria ägarna från skyldighet att bidra till gatas anläggning utan endast att reglera sättet för utgörandet av ägarnas prestationer. Mera tveksamt framstod det fallet att en verklig avlösning mot vederlag ägt rum. Ej heller i detta fall borde hinder möta mot att ålägga fastighetsägare att i viss minskad omfattning utgiva gatukostnadsbidrag, då fordringarna på gatuanläggning efter överenskommelsernas tillkomst ofta väsentligt stegrats. Hänsyn skulle alltså tagas till de ökade fordringarna på gatuanläggningar och till det vederlag som en gång utgivits.

Samma synpunkter torde kunna läggas på den nu föreliggande frågan, i vad mån fastighetsägaren skall kunna åläggas renhållningsskyldighet. För det fall att fastighetsägaren befriats från renhållningsskyldighet utan att därför utgått vederlag, kan det ej anses obilligt om möjlighet skapas att bestämma att han i viss utsträckning skall svara för renhållningsskyldigheten. Och i de fall då vederlag utgått torde få antagas att vederlaget icke skulle förslå till att befria fastighetsägaren även från den renhållningsskyldighet, som enligt förslaget må kunna åläggas honom. I sådana fall kan emellertid starka skäl tala för att fastighetsägarens renhållningsskyldighet begränsas. Det måste då göras en skälighetsprövning och liksom beträffande gatukostnadsbidrag bör stadgas att beslut, varigenom på fastighetsägaren lägges skyldighet som tidigare icke ålegat honom, skall underställas Konungens prövning. Jag vill emellertid tillägga, att det enligt min mening bör föreligga starka skäl innan man pålägger en fastighetsägare en sådan skyldighet. I många fall skulle det te sig stötande att pålägga fastighetsägarna skyldigheter, som de sedan lång tid tillbaka icke haft anledning räkna med.

Såsom utredningen uttalat bör förslaget icke hindra att staden ombesörjer den faktiska renhållningen mot att fastighetsägaren till staden utger renhållningsavgift, men uppenbarligen bör en förnyelse av en mot vederlag avlöst prestationsskyldighet ej medges, om syftet därmed blott är att pålägga fastighetsägarna en renhållningsavgift.»

Angående den i lagförslagets 1 § stadgade skyldigheten för stad att svara för gaturenhållningen anförde departementschefen vidare:

»I 1 § i lagen fastslås den tidigare berörda huvudprincipen i lagförslaget att renhållningen i stad skall åvila staden. I fråga om de områden inom staden som skall omfattas av denna renhållningsskyldighet har utredningen föreslagit att den skall avse gata, torg, park och annan sådan allmän plats, allmän väg och annat område, som är upplåtet till eller eljest nyttjas för allmän samfärdsel. Vad som föreslagits angående renhållning skall även gälla snöröjning, sandning m. m. i den mån ej åtgärden an-

kommer på kronan såsom väghållare. Utredningens förslag synes mig kunna få alltför vittgående konsekvenser. Såsom jag anfört vid behandlingen av ordningsstadgans bestämmelser om renhållning omfattar numera många städer stora ytterområden av ren landsbygdskaraktär och på åtskilliga håll torde enskilda vägar förekomma inom stadens område, å vilka snöröjning m. m. fullgöres i enlighet med bestämmelserna i lagen om enskilda vägar. Om de är upplåtna till eller eljest nyttjas för allmän samfärdsel skulle de enligt utredningens förslag komma att omfattas av stadens renhållningsskyldighet. Detta synes mig föra för långt; det torde icke böra komma i fråga att ålägga staden att svara för renhållning och framför allt snöröjning inom sådana områden. Jag anser därför att man i den föreslagna lagen — i överensstämmelse med vad jag förordat beträffande renhållningsföreskrifterna i ordningsstadgan — bör fastslå att stadens renhållningsskyldighet på grund av ifrågavarande lag skall avse endast vissa gator m. m. inom det stadsplanlagda området. En sådan avgränsning torde bäst stå i överensstämmelse med vad som redan nu tillämpas i de städer som övertagit ansvaret för renhållningen. En viss överensstämmelse nås även med lagen om enskilda vägar som i regel icke äger tillämpning såvitt angår område, för vilket stadsplan fastställts.

Vad härefter angår de platser inom det stadsplanlagda området som stadens renhållningsskyldighet bör avse, vill jag föreslå att denna skall gälla gata, torg, park och annan sådan allmän plats samt allmän väg. Med allmän plats torde böra förstås allmän plats i byggnadslagens mening. Bestämmelse angående stadens renhållningsskyldighet har upptagits i 1 § första stycket.

Beträffande övriga inom stadsplan belägna områden, som upplåtes till eller eljest nyttjas för allmän samfärdsel, är det icke meningen att nu göra någon ändring i vad som gäller angående renhållningsskyldighetens fullgörande. I fråga om specialområden såsom järnvägs- och andra trafikområden torde renhållning i regel ombesörjas av vederbörande trafikföretag. För det fall att staden på grund av särskilda bestämmelser eller överenskommelser åtagit sig ansvaret för renhållningen även på dessa platser bör detta gälla även i fortsättningen. I lagen bör därför utsägas att beträffande annat område än som avses i paragrafens första stycke, vilket är upplåtet till eller eljest nyttjas för allmän samfärdsel, renhållningsskyldigheten — därest den ej skall fullgöras av kronan eller staden såsom väghållare — åvilar den som enligt gällande föreskrifter eller överenskommelse eller av ålder svarar för densamma. Den föreslagna lagen ingriper alltså icke i dessa fall. Intet torde hindra att staden genom avtal åtar sig att fullgöra även sådan renhållningsskyldighet som icke avses med lagens bestämmelser.

Beträffande renhållningens omfattning har föreskrifter upptagits i 3 §

förslaget till allmän ordningsstadga. Med uttrycket renhållning avses egentlig renhållning såsom sopning, rengöring och bortförande av orenlighet. I enlighet med den begreppsbestämning som använts inom väglagstiftningen torde däremot uttrycket renhållning icke omfatta vinterrenhållning. Därför måste i lagen uttryckligen anges, att stadens skyldighet jämväl skall omfatta vinterrenhållning d. v. s. snöröjning, undanskaffande av snö och is ävensom sandning eller annan åtgärd till motverkande av halka, allt i den mån åtgärden ej ankommer på kronan såsom väghållare. Som jag tidigare nämnt är kronan nämligen i viss utsträckning väghållare i stad, och i sådana fall åvilar kronan skyldighet att ombesörja viss del av vinterrenhållningen.»

Vidkommande stads rätt att enligt 2 § i lagförslaget å fastighetsägare överflytta ansvaret för gaturenhållningen anfördes:

»2 § i lagförslaget innehåller den förut behandlade bestämmelsen angående möjlighet att ålägga fastighetsägaren att fullgöra renhållningsskyldighet såvitt angår gångbana eller annat för gångtrafiken erforderligt utrymme utanför fastigheten. Sådan möjlighet bör finnas då fastigheten är belägen inom stadsplanelagt område. Lagen avser nämligen icke att reglera förhållandena utanför sådant område.

Fastighetsägarens renhållningsskyldighet bör avse endast gångbana eller annat för gångtrafiken erforderligt utrymme av gata eller annan allmän plats utanför fastigheten. Att utvidga skyldigheten till att avse rännsten eller galler av rännstensbrunn kan jag icke tillstyrka bl. a. med hänsyn till de svårigheter i fråga om gränsdragningen, som då skulle uppstå. Vad fastighetsägarens renhållningsskyldighet skall omfatta och hur den skall fullgöras får närmare regleras i lokala ordningsstadgor med beaktande av vad som föreslagits i 3 § allmänna ordningsstadgan. Angående den närmare innebörden av fastighetsägarens renhållningsskyldighet har utredningen gjort vissa uttalanden. Vad utredningen härom anfört föranleder ingen erinran från min sida. Jag vill särskilt fästa uppmärksamheten på att det många gånger torde kunna vara lämpligt att, även när det gäller renhållning av gångbana, staden påtager sig vissa uppgifter. Jag tänker därvid främst på bortforsling av snövallar från gångbanorna. Ofta torde det vara så, att vid plogning av gata snö kastas upp på gångbanorna och sammanföres med snö från gångbana. Det mest rationella måste då vara att staden svarar för snövallarnas undanskaffande. Denna ståndpunkt intages också av flera remissinstanser som uppmärksammat detta speciella problem.

Beträffande den renhållningsskyldighet, som enligt ifrågavarande bestämmelse må kunna åläggas fastighetsägaren, torde i övrigt endast böra tilläggas att åläggandet ej får avse annan åtgärd än som enligt 1 § an-

kommer på staden, således icke åtgärd som ankommer på kronan som väghållare. Angående möjligheterna att på fastighetsägaren lägga skyldighet som tidigare icke åvilat honom ävensom om underställning av sådant beslut får jag hänvisa till vad jag tidigare anfört.

I enlighet med utredningens förslag skall med fastighets ägare jämställas den som enligt kommunalskattelagen i ägares ställe har skatteplikt för fastigheten.»

Angående den i lagförslagets 4 § intagna regeln om bestämmelsernas tillämpning å köpingar m. m. anförde föredragande departementschefen:

»Jämlikt ifrågavarande bestämmelse skall lagen äga motsvarande tillämpning för köping och annat samhälle, där byggnadslagens bestämmelser för stad gäller. Den myndighet, som i sådant samhälle utövar samhällets beslutanderätt, skall äga befogenhet som i stad tillkommer stadsfullmäktige. Att, på sätt från något håll föreslås, utvidga bestämmelserna till att avse även annan ort på landet än sådan, där byggnadslagens bestämmelser för stad äger tillämpning, anser jag icke lämpligt. Även om stadsplan antagits för dylikt område torde sådan tätare bebyggelse ännu icke ha uppkommit, att det kan anses befogat att där tillämpa lagens bestämmelser.»

Behovet av särskilda övergångsbestämmelser motiverades av departementschefen på följande sätt:

»På sina håll medför de föreslagna lagbestämmelserna en väsentlig omläggning av renhållningen. Därför behövs en viss övergångstid, som medger en anpassning efter de nya bestämmelserna. Även om, såsom jag förordat, i lagen intages en uttrycklig bestämmelse om att Kungl. Maj:t skall äga medgiva att annan ordning må tillämpas vid renhållningens fullgörande än den i lagen föreskrivna, synes det mig lämpligt med en övergångsbestämmelse, som till en tid bereder kommunen möjlighet att besluta om anstånd med tillämpningen av bestämmelserna. Denna tid synes mig böra bestämmas till två år. Härigenom kan övergången göras smidigare. Jag anser en sådan ordning vara att föredraga framför att låta med lagens ikraftträdande anstå alltför länge. Lagen bör nämligen enligt min mening träda i kraft samtidigt med de övriga författningar, varom nu är fråga, eller den 1 januari 1958.

Såsom utredningen uttalat bör uppskovsbeslut fattas före lagens ikraftträdande och det bör avse lagen i dess helhet så att ej äldre och nya bestämmelser om fastighetsägares skyldigheter blir tillämpliga jämsides. I övergångsbestämmelserna har upptagits en särskild bestämmelse om att beslut som avses i 2 och 3 §§ skall kunna fattas redan före lagens ikraftträdande.»

Motioner

Såväl i de likalydande *motionerna I: 553* och *II: 730* som i de likaledes likalydande *motionerna I: 554* och *II: 733* hemställes, att riksdagen måtte besluta, att 2 § i det framlagda förslaget till lag om skyldighet att renhålla gata skall utgå. Till stöd för denna ståndpunkt åberopas i motionerna både principiella och praktiska skäl. Då gatorna tjäna den allmänna samfärdselns intresse, bör sålunda enligt motionärerna gaturenhållningen i dess helhet i princip vara det allmännas angelägenhet. Såsom praktiska skäl för en fullständig kommunalisering av gaturenhållningen framhålles, att samhällena i motsats till de enskilda fastighetsägarna förfogar över maskinell utrustning för utförande av renhållningen. I *motionerna I: 553* och *II: 730* betonas därjämte, att en uppdelning av renhållningsbesväret torde i gränsfall komma att medföra tolkningssvårigheter och i vissa fall rättstvister.

I *motionerna I: 563* och *II: 748* hemställes, att riksdagen måtte besluta om ändring av övergångsbestämmelserna till den föreslagna lagen om skyldighet att renhålla gata m. m. på sätt närmare i motionen utvecklas. I denna framhåller motionärerna, att propositionens förslag om kommunalisering av gaturenhållningen är ägnat att medföra avsevärda svårigheter och kostnader för kommunerna. Det blir därför enligt motionärerna av vikt, att övergångstiden för lagens tillämplighet får tillräcklig längd för att medge en etappvis skeende övergång till det nya systemet. Motionärerna föreslår därför, att stadsfullmäktige eller motsvarande myndighet skall äga bestämma, att med lagens tillämplighet skall kunna anstå under högst tio år från lagens ikraftträdande. Ett samhälle skall på så sätt ha skyldighet antingen att efter en tid av tio år på en gång göra lagen tillämplig inom kommunens hela område eller att tillämpa lagen inom viss del av kommunen redan efter två år från lagens ikraftträdande och därefter successivt öka tillämpningsområdet, så att detta senast efter tio år från lagens ikraftträdande omfattar hela kommunen.

Utskottet

Utan särskilda lagbestämmelser därom har av ålder gällt, att gaturenhållningsskyldighet i stad åvilat tomtägarna. Dessa har alltså, envar utanför sin tomt, ombesörjt anläggning, underhåll och renhållning. Anläggning och underhåll har emellertid på senare tid genom stadsplane- och byggnadslagstiftningen blivit föremål för lagreglering och f. n. gäller enligt 1947 års byggnadslag, att staden är ansvarig för iordningställandet och underhållet av gata men har möjlighet att ålägga tomtägarna att bidra till kostnaden för iordningställandet. Vad beträffar renhållning har däremot någon lagreglering härav ej genomförts, varför i princip alltjämt får anses gälla, att renhållningsskyldigheten åvilar tomtägarna. Denna princip har emellertid, såsom närmare framgår av departementschefens anförande, i mycket stor utsträckning genombrutits, så att samhällena själva över-

tagit vissa moment i renhållningen, i några fall t. o. m. hela renhållningskyldigheten. Denna utveckling har försiggått i skilda former och nått olika långt. Följden har blivit, att förhållandena på området blivit synnerligen skiftande och ofta präglas av ovisshet angående vem renhållningskyldighet i ett visst fall åvilar. Det har därför blivit alltmer angeläget att även beträffande renhållning, liksom tidigare beträffande anläggning och underhåll av gata, genom lagstiftning åstadkomma en enhetlig reglering och på så sätt skapa klarhet om rättsläget på förevarande område.

Då det vid lagstiftning i ämnet gäller att söka finna en grundläggande princip för vem renhållningskyldighet bör åvila, torde redan den nämnda, gradvis fortskridande utvecklingen mot kommunalisering av renhållningen ge en antydning om hur denna princip bör utformas. Den omständighet, som framför andra torde ha framdrivit utvecklingen härvidlag och som även vid en lagreglering bör vara avgörande, är behovet av att vid modern gaturenhållning, framför allt vinterväghållning, använda maskiner. För anskaffande och drift av erforderlig maskinpark erfordras nämligen en sådan centralisering av renhållningen som endast kan åstadkommas genom kommunalisering av denna. I syfte att befrämja en fortsatt rationalisering av renhållningen kan därför vid lagstiftning på området icke ifrågakomma annat än att som grundläggande princip antaga, att renhållningskyldigheten överföres å samhällena.

Denna grundregel har emellertid i propositionens förslag avsevärt modifierats, genom att samhällena får möjlighet att i fråga om gångbanor och andra för gångtrafiken erforderliga utrymmen överföra renhållningskyldigheten å fastighetsägarna. I motionerna I: 553 och II: 730 samt I: 554 och II: 733 föreslås dock, att detta modifierande stadgande skall utgå ur förslaget. Till stöd härför åberopar motionärerna, såsom ovan angivits, såväl principiella som praktiska skäl. Man anser, att även gångbanerenhållningen sker i hela samhällets intresse och därför bör bekostas av samhället i dess helhet. Ur praktiska synpunkter finner vidare motionärerna angeläget, att den rationellare maskindriften kan komma till användning även för gångbanornas del, vilket förutsätter kommunalisering även av denna renhållningsuppgift.

I anledning av motionärernas motivering torde böra framhållas följande. Det må visserligen vara riktigt, att även gångbanerenhållningen väsentligen sker i allmänhetens intresse och att det därför kan synas rimligt att allmänheten också betalar härför genom att kostnaden överföres å samhällena. Uppenbart är emellertid, att rättvisesynpunkter ej kan åberopas till stöd för att fastighetsägarna bör avlyftas dem åvilande renhållningsuppgifter. Den börda som genom renhållningskyldigheten åvilar fastigheterna måste nämligen anses ha inverkat vid prisbildningen å dessa, så att en fastighetsägares gaturenhållning kan sägas vara ersatt genom att han en gång betalat ett lägre pris för sin fastighet. Varje steg i riktning

mot en ökad kommunalisering av renhållningen är därför ägnat att ekonomiskt gynna fastighetsägarna även genom att fastighetspriserna påverkas därav.

Vad åter angår de praktiska skäl motionärerna åberopar till stöd för sin ståndpunkt lär förhållandena vara växlande. Gångbanorna torde nämligen på olika platser vara olika väl lämpade för maskinrenhållning. Allmänt kan dock sägas, att såväl behovet som möjligheterna att använda maskiner blir betydligt mindre beträffande gångbanorna än beträffande körbanorna. Vidare bör framhållas det värdefulla i att kunna påkalla fastighetsägarnas biträde t. ex. efter ett snöfall. Av fastighetsägarna använd arbetskraft kan då i många fall ingripa omedelbart och därför både snabbt och lätt röja undan snön, medan kommunal arbetskraft först efter betydligt längre tid når ut över hela samhället, till följd varav röjningen av den efter hand alltmer tilltrampade snön även försvåras. Av vad sålunda anförts torde framgå, att starka skäl talar för att följa det förslag som framlagts i propositionen. Härigenom skapas nämligen möjligheter för varje samhälle för sig att låta frågan om skyldighet att renhålla gångbana avgöras av vad de speciella lokala förhållandena gör lämpligt.

Härtill kommer även en annan omständighet. Överföres gaturenhållningen å samhällena, kommer dessa att belastas med nya, i många fall högst betungande uppgifter. Det är rimligt att vid genomförande av en sådan omvälvande princip gå fram med varsamhet och icke göra övergången till ett nytt system alltför oförmedlad. Den nu diskuterade regeln kan då fullgöra den viktiga uppgiften att ge lagstiftningen en viss elasticitet, genom att den ger samhällena möjlighet att själva i någon mån avgöra, hur mycket de orkar påtaga sig av renhållningsuppgifterna. Därutöver må även framhållas, att de föreslagna möjligheterna för stad att ålägga fastighetsägare viss del av renhållningen synes på nu ifrågavarande område utgöra en naturlig motsvarighet till möjligheterna enligt byggnadslagstiftningen att ålägga fastighetsägarna bidragsskyldighet för gatukostnad.

På grund av vad sålunda anförts finner sig utskottet i förevarande fråga höra tillstyrka propositionens förslag i nu förevarande del. Utskottet vill i detta sammanhang endast ytterligare understryka departementschefens uttalande om bortforsling av snö från gångbanorna. Såsom i propositionen framhålles, kan vid plogning av körbana inträffa, att snö från denna kastas upp på gångbanorna och där sammanföres med snön på dessa. Det bör vara självfallet, att samhällena i sådana och liknande fall själva svarar för undanskaffande av den hopförda snön. Dessa frågor lär emellertid komma att lösas på sätt som visar sig mest praktiskt lämpligt, och något behov av särskild lagreglering synes ej föreligga.

Om sålunda renhållningen av körbanorna omhändertas av samhällena, men dessa allmänt utnyttjar de föreslagna möjligheterna att överföra gångbanerenhållningen å fastighetsägarna, kommer ett sådant system att på

de flesta håll medföra en lindring av fastighetsägarna åvilande bördor. I några samhällen, där det allmänna redan övertagit hela renhållningen, skulle emellertid samma ordning medföra ökade bördor för fastighetsägarna. Det kan naturligen ifrågasättas, huruvida något sådant kan vara med billigheten överensstämmande, i synnerhet som fastighetsägarna i vissa av dessa fall — såsom i Stockholm — genom avgifter löst sig fria från dem tidigare åvilande renhållningsskyldighet. Departementschefen åberopar emellertid, att enligt stadsplane- och byggnadslagstiftningen samhällena kan ålägga fastighetsägarna att utgiva gatubyggnadskostnadsbidrag även i fall, då sådana tidigare ej kunnat uttagas. Med hänvisning härtill finner departementschefen nu anledning att vad beträffar renhållning antaga motsvarande princip. Såsom i fråga om gatubyggnadskostnadsbestämmelser föreslås dock, att om å fastighetsägarna kommer att läggas skyldighet, som tidigare ej åvilat dem, sådant beslut skall underställas Kungl. Maj:ts prövning. Det kan mot jämförelsen med byggnadslagstiftningen visserligen invändas, att det i fråga om gatubyggnadskostnad synes ha förelegat starkare skäl för att med upphävande av äldre överenskommelser kunna ålägga fastighetsägarna nya skyldigheter. Med hänsyn till att det i något särfall skulle kunna vara av betydelse att ålägga ny renhållningsskyldighet utan att detta därför behöver te sig oskäligt, vill emellertid utskottet ej motsätta sig propositionens förslag. Det förtjänar emellertid understrykas, att stor restriktivitet bör iakttagas i fråga om förnyande av gamla, tidigare upphävda skyldigheter.

Med hänsyn till den påfrestning för samhällena som det nya systemet på åtskilliga håll kommer att medföra blir det av vikt att övergången göres så smidig som möjligt. Detta tillgodoses i propositionen genom att samhällena får möjlighet att inom gränserna för en tvåårsperiod själva avgöra när den nya lagen skall träda i kraft. Med tanke på de fall, då den nya ordningen skulle för visst samhälle bli särskilt ekonomiskt ofördelaktig, liksom för andra speciella situationer ges emellertid möjlighet för ett samhälle att med Kungl. Maj:ts medgivande tillämpa annan ordning än den i lag föreskrivna för renhållningsskyldighetens fullgörande. Genom vad sålunda föreslagits torde ha skapats tillräckliga garantier för att skilda lokala förhållanden skall kunna beaktas och för att det nya systemet ej behöver träda i kraft vid en för ett visst samhälle särskilt olämplig tidpunkt. Någon anledning att såsom i motionerna I: 563 och II: 748 föreslås utsträcka övergångstiden ytterligare synes alltså ej föreligga.

Utskottets hemställan

På grund av vad ovan anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen — med bifall till motionerna I: 557 och II: 736 samt med avslag å motionen II: 747 — måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen vid granskning av det vid förevarande proposition fogade förslaget till allmän ordningsstadga ej funnit skäl göra andra uttalanden än utskottet i förevarande utlåtande upptagit;

B) att riksdagen måtte för sin del antaga det vid propositionen fogade förslaget till lag om allmänna sammankomster;

C) att riksdagen — med avslag å motionerna I: 553 och II: 730, I: 554 och II: 733 samt I: 563 och II: 748 — måtte för sin del antaga det vid propositionen fogade förslaget till lag om skyldighet att renhålla gata m. m.;

D) att riksdagen måtte för sin del antaga de likaledes vid propositionen fogade förslagen till lag angående ändring i lagen den 18 december 1953 (nr 754) om införande av kommunallagen och till lag angående ändrad lydelse av 16 § lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket;

E) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen ej funnit anledning till erinran mot det vid propositionen fogade förslaget till förordning om ändring i förordningen den 22 juni 1911 (nr 71 s. 1) angående biografföreställningar.

Stockholm den 22 november 1956

På första lagutskottets vägnar:

OLOV RYLANDER

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit

från första kammaren: herrar Ahlkvist, Lindblom, fru Sjöström-Bengtsson, fru Gärde Widemar, herrar Magnusson, Lindgren, Erik Svedberg och Theodor Johansson;

från andra kammaren: herrar Rylander, Landgren, Gustafsson i Borås, Ekström, Jacobsson i Sala, Fröding, Larsson i Luttra och Lundqvist.

Reservationer

1) av fru *Sjöström-Bengtsson*, fru *Gärde Widemar*, herrar *Jacobsson* i Sala och *Lundqvist*, vilka ansett, att utskottets yttrande över det i förslaget till allmän ordningsstadga intagna förbudet mot offentliga tillställningar på vissa kyrkliga högtidsdagar (sid. 54) bort ha följande lydelse:

För att — — — (lika med utskottet) — — — högtidens helgd.

Då det — — — (lika med utskottet) — — — utsträckning utvidgas.

Enligt gällande ordning råder förbud mot nöjeställningar å de stora kyrkliga helgdagarna. Detta förbud omfattar dock ej konserter. Enligt 10 § i det nu framlagda förslaget till ordningsstadga må emellertid å juldagen, långfredagen och påskdagen konserter för allmänheten ej hållas, ehuru dock länsstyrelsen får möjlighet att medge dispens från förbudet. Den inskränkning som här föreslås i fråga om anordnande av konserter på de stora helgdagarna synes onödig och olämplig. Många människor finner stor tillfredsställelse genom konserter, och det synes oss icke rimligt att de berövas den möjlighet, som nu finns att besöka dylika på de stora helgdagarna. Såvitt är för utskottet känt har rätten att anordna konserter å dessa helgdagar icke heller missbrukats. Visserligen kan invändas, att länsstyrelsen får möjlighet att ge dispens för mera värdefulla konserter. Det vanskliga i att pröva om viss musik är förenlig med en högtids helgd eller ej ligger emellertid i öppen dag. Ett sådant bedömande måste oundvikligen präglas av vederbörande tjänstemans personliga uppfattning. Risken för en oenhetlig praxis är därför uppenbar. Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen för gällande rätt har också såväl Kungl. Maj:t som riksdagen tidigare avvisat liknande förslag om att musikunderhållning skulle förbjudas å helgdagarna med möjlighet för myndighet att medge undantag för värdig musik. Som skäl för denna ståndpunkt framhölls då bl. a. de praktiska svårigheterna att avgöra om viss musik vore lämplig att framföras på de kyrkliga helgdagarna. Det torde vara anledning för riksdagen att nu intaga samma ståndpunkt.

Med hänvisning till vad så anförts får utskottet förorda, att konserter undantages från det i 10 § förslaget till allmän ordningsstadga föreslagna förbudet.

2) av herrar *Rylander* och *Gustafsson* i Borås, vilka ansett, att utskottets yttrande över förslaget till lag om skyldighet att renhålla gata m. m. (sid. 73) och att dess i anledning av detta lagförslag under C) gjorda hemställan bort ha följande lydelse:

Utan särskilda — — — (lika med utskottet) — — — förevarande område.

Då det — — — (lika med utskottet) — — — å samhällena.

Denna grundregel — — — (lika med utskottet) — — — denna renhållningsuppgift.

I anledning av motionärernas motivering torde böra framhållas följande. Det synes riktigt, att även gångbanerenhållningen väsentligen sker i allmänhetens intresse. Det är därför rimligt, att allmänheten också betalar härför genom att kostnaden överföres på samhällena. Den renhållnings-skyldighet, som av ålder ålegat fastighetsägarna, torde väl liksom andra fastigheterna åvilande onera ha slagit igenom i fastighetspriserna. Emellertid har anspråken på renhållning efter hand ökats och kostnaderna därför stigit. Med hänsyn härtill kan icke anses skäligt att för framtiden bibehålla denna skyldighet.

Vad åter — — — (lika med utskottet) — — — gör lämpligt.

Härtill kommer — — — (lika med utskottet) — — — för gatukostnad.

På grund av vad sålunda anförts finner sig utskottet böra tillstyrka förslaget, att samhällena skall beträffande gångbanorna äga överföra renhållningsskyldighet å fastighetsägarna. Dessa bör sålunda kunna åläggas att utföra barmarksrengöring av gångbanorna samt att röja dessa från snö och verkställa erforderlig sandning. Det är nämligen i dessa fall fråga om arbetsmoment, som lämpligen utföres manuellt, och vad beträffar snöröjning och sandning är det också värdefullt, att dessa åtgärder sker så snabbt som endast kan ske, då av fastighetsägarna disponerad arbetskraft kommer till användning. Klart är emellertid att teknikens utveckling kan göra det lämpligt att även dessa arbetsuppgifter i en framtid övertas av samhället.

Mera tveksamt synes däremot, huruvida även skyldigheten att undanska snö bör, såvitt avser gångbanorna, kunna överföras å fastighetsägarna. Denna fråga blev vid remissbehandlingen av utredningens betänkande föremål för särskild granskning, och från flera håll uttalades kritik mot att överföring finge ske av denna skyldighet. Om så skedde — framhölls i några remissyttranden — skulle den föga rationella situationen inträda, att samhället bortskaffade snö från körbanorna och fastighetsägarna snön från bredvidliggande gångbanor. Från en hovrätt tillades vidare, att hovrätten hade erfarenhet av att en sålunda delad börda kunde utgöra en källa till ständiga tvister.

I viss utsträckning har de sålunda framhållna synpunkterna vunnit beaktande i propositionen. Departementschefen förklarar det nämligen kunna vara lämpligt att staden påtar sig vissa uppgifter i fråga om bortforsling av snövallar från gångbanorna. Om vid plogning av gata snö kastades upp på gångbanorna, vore det nämligen enligt departementschefen mest rationellt att staden svarade för snövallarnas undanskaffande.

Enligt utskottets mening är det av vikt att på förevarande punkt skapa en rättsregel, som i alla uppkommande situationer ger ett klart, entydigt besked om vem skyldighet att undanska snön åvilar. Propositionens

reglering av frågan synes i detta hänseende ej fylla måttet. Det är att märka, att någon ledning ej kan hämtas från departementschefens ovan återgivna uttalande, då han endast uppehåller sig vid vad som kan vara mer eller mindre praktiskt lämpligt. Om ett samhälle därför, trots departementschefens anvisningar om lämpligt förfarande, begagnar sig av den i lagtexten medgivna möjligheten att överföra all gångbanerenhållning å fastighetsägarna, blir dessa i princip skyldiga att själva bortföra snön från gångbanorna. I enlighet med av högsta domstolen antagen rättsgrundsats (NJA 1955: 524) lär dock komma att gälla, att samhället måste bortforsla den snö, som vid plogning av körbanorna kastas upp därifrån å gångbanorna. I tillämpningen torde sådana regler, som alltså synes anknyta till om snön ursprungligen fallit å den ena eller andra platsen, komma att inbjuda till rättstvister. Till följd av att snön ofta sammanblandas vid plogning från körbana till gångbana eller skottning från gångbana till körbana, lär det nämligen ofta bli omöjligt att avgöra varifrån en viss snövall härrör och vem som sålunda har att bortskaffa densamma. Redan ur synpunkten av att erhålla klara, lättillämpade rättsregler synes det därför vara att förebygga, att skyldigheten att bortskaffa snö ej får överföras å fastighetsägarna utan enligt den föreslagna lagens huvudprincip alltid kommer att åvila samhället.

En sådan ordning synes även motiverad av praktiska skäl. Det kan — såsom även departementschefen antyder — icke vara rationellt, att samhället låter bortskaffa de snövallar som ligger på körbanan kanske samtidigt som vederbörande fastighetsägare nödgas genom särskilda transporter undanskaffa snövallar som ligger någon meter därifrån. Genom att bortforslingsskyldigheten helt kommunaliseras undviks sådana situationer och åstadkommes en samordning av samtliga tillgängliga transportresurser, vilket är särskilt angeläget, då dessa efter ett snöfall utsättes för toppbelastning. En sådan samordning medför även, att bortforslingen kan på lämpligt sätt disponeras, så att snön i första hand bortföres från gator och platser, där detta ur trafiksynpunkt är mest angeläget. Genom att samhällena omhänderhar all bortforsling vinnes även, att moderna tekniska hjälpmedel, såsom särskilda snölastare, kan i full utsträckning tagas i anspråk för dessa arbetsuppgifter.

För att i lagtexten uttrycka den sålunda antagna regeln och samtidigt möjliggöra att övrig gångbanerenhållning såsom barmarksrenhållning och sandning kan överföras å fastighetsägarna, bör »undanskaffande av snö» undantagas från de skyldigheter som enligt den föreslagna 2 § må överföras å fastighetsägare.

Om sålunda — — — (lika med utskottet) — — — upphävda skyldigheter.

Med hänsyn till den påfrestning för samhällena som det nya systemet på åtskilliga håll kommer att medföra, blir det av vikt att övergången göres

så smidig som möjligt. Detta tillgodoses i propositionen genom att samhällena får möjlighet att inom gränserna för en tvåårsperiod själva avgöra, när den nya lagen skall träda i kraft. Med tanke på de fall, då den nya ordningen skulle för visst samhälle bli särskilt ekonomiskt ofördelaktig, liksom för andra speciella situationer ges emellertid enligt propositionens förslag möjlighet för ett samhälle att med Kungl. Maj:ts medgivande tillämpa annan ordning än den i lag föreskrivna för renhållningsskyldighetens fullgörande.

Med den ovan förordade avvikelser från propositionens förslag får kommunerna mindre möjligheter att överföra gångbanerenshållning å fastighetsägarna. Den härav följande större ekonomiska belastningen för kommunerna medför, att den förberedelsestid som propositionens förslag medger kan te sig väl kort. Kommunerna synes därför böra kunna uppskjuta lagens ikraftträdande under fyra år i stället för enligt propositionen endast två år. Med en sådan ändring tillsammans med den i propositionen medgivna möjligheten för Kungl. Maj:t att på begäran fastställa viss annan ordning för renhållningsskyldighetens fullgörande torde det nya systemets införande ej behöva medföra alltför plötsliga, ekonomiskt ofördelaktiga återverkningar för kommunerna. Någon anledning att såsom i motionerna I: 563 och II: 748 föreslås utsträcka övergångstiden ytterligare synes alltså ej föreligga.

Med åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen — med förklaring att riksdagen funnit vissa ändringar böra vidtagas i det genom propositionen framlagda förslaget till lag om skyldighet att renhålla gata m. m. samt med avslag å motionerna I: 553 och II: 730, I: 554 och II: 733 samt I: 563 och II: 748 — måtte för sin del antaga nämnda lagförslag med den ändringen, att förslagets 2 § och dess promulgationsbestämmelse erhåller följande lydelse:

(Kungl. Maj:ts förslag)

2 §

Ägare av fastighet inom område, som i 1 § första stycket sägs, må genom beslut av stadsfullmäktige åläggas att fullgöra *skyldighet som i nämnda paragraf avses*, såvitt angår gångbana eller annat för gångtrafiken erforderligt utrymme utanför fastigheten. Beslutet skall underställas Konungens prövning, såframt

(Utskottets förslag)

2 §

Ägare av fastighet inom område, som i 1 § första stycket sägs, må genom beslut av stadsfullmäktige åläggas att, såvitt angår gångbana eller annat för gångtrafiken erforderligt utrymme utanför fastigheten, fullgöra *annan skyldighet som i 1 § avses än undanskaffande av snö*. Beslutet skall underställas Konung-

(Kungl. Maj:ts förslag)

på fastighetsägare lägges skyldighet som tidigare icke ålegat honom.

Med fastighets — — — för fastigheten.

Denna lag — — — januari 1958.

Genom denna — — — lagens bestämmelser.

Beslut som — — — lagens ikraftträdande.

För stad eller annan ort, som avses i lagen, må stadsfullmäktige eller motsvarande myndighet genom beslut före lagens ikraftträdande bestämman att med lagens tillämplighet tills vidare skall anstå. Sådant beslut vare dock ej gällande utöver två år från lagens ikraftträdande.

(Utskottets förslag)

ens prövning, såframt på fastighetsägare lägges skyldighet som tidigare icke ålegat honom.

Med fastighets — — — för fastigheten.

Denna lag — — — januari 1958.

Genom denna — — — lagens bestämmelser.

Beslut som — — — lagens ikraftträdande.

För stad eller annan ort, som avses i lagen, må stadsfullmäktige eller motsvarande myndighet genom beslut före lagens ikraftträdande bestämman att med lagens tillämplighet tills vidare skall anstå. Sådant beslut vare dock ej gällande utöver fyra år från lagens ikraftträdande.

3) av herr *Lindblom*, fru *Gärde Widemar*, herrar *Magnusson* och *Fröding*, vilka ansett, att utskottets yttrande över förslaget till lag om skyldighet att renhålla gata m. m. (sid. 73) och att dess i anledning av detta lagförslag under C) gjorda hemställan bort ha följande lydelse:

Utän särskilda — — — (lika med utskottet) — — — förevarande område.

Då det — — — (lika med utskottet) — — — å samhällena.

Denna grundregel — — — (lika med utskottet) — — — denna renhållningsuppgift.

De skäl som motionärerna sålunda åberopat synes obetingat giltiga. Det lär icke med fog kunna göras gällande annat än att numera all gaturenthållning, även den av gångbanor, väsentligen sker i allmänhetens intresse. En fastighetsägare har ej större intresse än andra närboende av att gångbanan utanför hans fastighet hålles ren, och han har ej några rättsliga befogenheter över gångbanan som svarar mot hans skyldighet att renhålla densamma. Vid sådana förhållanden synes det oegentligt att beträffande gångbanorna avvika från den i lagförslaget antagna huvudregeln, att gaturenthållningen skall åvila kommunerna. Det må visserligen vara riktigt att renhållningsskyldigheten i vissa fall kommit att såsom ett fastighetsonus slå igenom i fastighetspriserna. Att enbart på grund härav bevara en ordning, som för nutida förhållanden befunnits principiellt felaktig, kan emellertid ej vara försvarbart, och det bör erinras om att ej heller departementschefen finner berörda förhållande böra tillmätas någon betydelse, då han nämligen i propositionen förordar kommunalisering av körbanerentehållningen.

Ur praktisk synpunkt är det enligt utskottets mening också angeläget att den moderna teknikens möjligheter till rationellare arbetsmetoder och maskindrift tillvaratas även för gångbanornas del, vilket förutsätter att renhållningen även av dessa kommunaliseras. Framför allt kan det icke vara rationellt att såsom i propositionen föreslås möjliggöra att gaturenhållningen uppdelas. Då det allmänna ändå skall renhålla körbanorna, blir det en ringa merkostnad att samtidigt med körbanerenhållningen rengöra även gångbanorna vid sidan av körbanan. Skall däremot gångbanorna renhållas av fastighetsägarna men körbanorna av samhället, torde en sådan uppsplittring av arbetsuppgifterna komma att sammanlagt kräva betydligt mer arbetskraft med därav följande ökade kostnader.

Propositionens metod att sedan man i lagens 1 § fastslagit att all gaturenhållningsskyldighet skall åvila staden, därefter i 2 § medgiva kommunerna själva att utan varje tidsbegränsning överflytta trottoarrenhållningen å fastighetsägarna, måste även i och för sig väcka starka principiella betänkligheter. Utskottet finner sig icke kunna godtaga en sådan metodik och anser förty att den av Kungl. Maj:t föreslagna 2 § bör utgå.

Utskottet är emellertid medvetet om att det kan vara erforderligt med en viss, icke alltför kort övergångstid för att kommunerna skall hinna bli rustade att helt övertaga gaturenhållningen. Med hänsyn härtill bör den i övergångsbestämmelsernas sista stycke angivna tvåårsperioden förlängas till fyra år. Med denna tidsfrist lär kommunerna så gott som undantagslöst komma att medhinna de åtgärder som kan visa sig erforderliga innan gaturenhållningsskyldigheten helt övertages. För åter de fall, där de lokala förhållandena må göra ett ytterligare uppskov eller viss annan lättnad för kommunen oundgängligen nödvändigt, synes den i förslagets 3 § upptagna dispensregeln vara en tillräcklig säkerhetsventil.

Med åberopande av det ovan anförda får utskottet hemställa,

dels att riksdagen — med förklaring att riksdagen funnit vissa ändringar böra vidtagas i det genom propositionen framlagda förslaget till lag om skyldighet att renhålla gata m. m. — måtte för sin del antaga följande förslag till

L a g

om skyldighet att renhålla gata m. m.

(Kungl. Maj:ts förslag)

(Utskottets förslag)

Härigenom förordnas som följer.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

1 §.

Renhållning i stad inom område, för vilket stadsplan fastställts, av gata, torg, park och annan sådan allmän plats samt allmän väg åvilar

Renhållning i stad inom område, för vilket stadsplan fastställts, av gata, torg, park och annan sådan allmän plats samt allmän väg åvilar

(Kungl. Maj:ts förslag)

staden. Samma lag vare beträffande snöröjning jämte undanskaffande av snö och is ävensom sandning eller annan åtgärd till motverkande av halka i den mån ej åtgärden ankommer på kronan såsom väghållare.

I fråga om annan i stadsplan ingående mark i stad än i första stycket sägs, som är upplåten till eller eljest nyttjas för allmän samfärdsel, åvilar där avsedd skyldighet, vilken ej skall fullgöras av kronan eller staden såsom väghållare, den som enligt gällande föreskrifter eller överenskommelse eller av ålder svarar för densamma.

2 §.

Ägare av fastighet inom område, som i 1 § första stycket sägs, må genom beslut av stadsfullmäktige åläggas att fullgöra skyldighet som i nämnda paragraf avses, såvitt angår gångbana eller annat för gångtrafiken erforderligt utrymme utanför fastigheten. Beslutet skall underställas Konungens prövning, såframt på fastighetsägare lägges skyldighet som tidigare icke ålegat honom.

Med fastighets ägare skall jämsställas den som enligt kommunal-skattelagen i ägares ställe har skatteplikt för fastigheten.

3 §.

När särskilda skäl föranleda därtill må Konungen, på hemställan av stadsfullmäktige, medgiva att i fråga om fullgörandet av i 1 § avsedda skyldigheter viss annan ordning skall gälla för staden än som föreskrives i denna lag.

(Utskottets förslag)

staden. Samma lag vare beträffande snöröjning jämte undanskaffande av snö och is ävensom sandning eller annan åtgärd till motverkande av halka i den mån ej åtgärden ankommer på kronan såsom väghållare.

I fråga om annan i stadsplan ingående mark i stad än i första stycket sägs, som är upplåten till eller eljest nyttjas för allmän samfärdsel, åvilar där avsedd skyldighet, vilken ej skall fullgöras av kronan eller staden såsom väghållare, den som enligt gällande föreskrifter eller överenskommelse eller av ålder svarar för densamma.

2 §.

När särskilda skäl föranleda därtill må Konungen, på hemställan av stadsfullmäktige, medgiva att i fråga om fullgörandet av i 1 § avsedda skyldigheter viss annan ordning skall gälla för staden än som föreskrives i denna lag.

(Kungl. Maj:ts förslag)

4 §.

Vad i denna lag är stadgat skall äga motsvarande tillämpning för köping ävensom annat samhälle, där bestämmelserna för stad i byggnadslagen den 30 juni 1947 skola tillämpas. I sådant samhälle äger den myndighet som eljest utövar samhällets beslutanderätt den befogenhet som i stad tillkommer stadsfullmäktige.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1958.

Genom denna lag upphäves vad som i lokala stadgar eller andra särskilda föreskrifter finnes stridande mot lagens bestämmelser.

Beslut som avses i denna lag må meddelas redan före lagens ikraftträdande.

För stad eller annan ort, som avses i lagen, må stadsfullmäktige eller motsvarande myndighet genom beslut före lagens ikraftträdande bestämma att med lagens tillämplighet tills vidare skall anstå. Sådant beslut vare dock ej gällande utöver två år från lagens ikraftträdande.

(Utskottets förslag)

3 §.

Vad i denna lag är stadgat skall äga motsvarande tillämpning för köping ävensom annat samhälle, där bestämmelserna för stad i byggnadslagen den 30 juni 1947 skola tillämpas. I sådant samhälle äger den myndighet som eljest utövar samhällets beslutanderätt den befogenhet som i stad tillkommer stadsfullmäktige.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1958.

Genom denna lag upphäves vad som i lokala stadgar eller andra särskilda föreskrifter finnes stridande mot lagens bestämmelser.

Beslut som avses i 2 § må meddelas redan före lagens ikraftträdande.

För stad eller annan ort, som avses i lagen, må stadsfullmäktige eller motsvarande myndighet genom beslut före lagens ikraftträdande bestämma att med lagens tillämplighet tills vidare skall anstå. Sådant beslut vare dock ej gällande utöver fyra år från lagens ikraftträdande.

dels ock att motionerna I: 553 och II: 730, I: 554 och II: 733 samt I: 563 och II: 748, i den mån de ej kan anses besvarade genom vad utskottet ovan hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Innehållsförteckning

	Sid.
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	19
ÖVERSIKT OCH HUVUDFRÅGOR	
Översikt.....	20
Ordningsstadgans tillämpningsområde och omfattning.....	26
Begreppet allmän plats.....	29
Befogenhetsfördelningen mellan olika myndigheter.....	32
Utskottet.....	37
SÄRSKILDA FRÅGOR	
A) <i>Allmän ordningsstadga</i>	
Upptagande av vak.....	40
Sprängning, fyrverkeri.....	42
Polismyndighets rätt att meddela ordningsföreskrifter.....	47
Samråd mellan myndigheter.....	50
B) <i>Allmänna sammankomster och offentliga tillställningar</i>	
Förbud mot sammankomst eller tillställning på vissa kyrkliga högtidsdagar.....	52
Ansökan och anmälan.....	54
Ordningsföreskrifter i fråga om nykterhetsförhållanden.....	59
C) <i>Skyldigheten att renhålla gata m. m.</i>	
	63
UTSKOTTETS HEMSTÄLLAN.....	77
RESERVATIONER.....	78